

Paulo
Coelho
Ďábel
aslečna
Chantal

"Totázalosehojednokníže,řka:
Mistředobry,cočině,životvěčnýobdrží?
řekljemuJežíš?Comnenazývášdobrym?
Žádnýnenídobry,nežjediný,totížBůh."
Lukáš18,18-19

AUTOROVAPOZNÁMKA

PrvnípříběhoRozdělenívzniklvestaréPersii:bůhčasustvořivesmíravníháharmoniiikolemsebe,alecítí,ženěco velmi důležitěhochybí-někdo,skýmbyseztékrásymohltěšit.
Pocelýchtisícletsemodlí,abysemunarodilsyn.Vtompříběhu seneříká,kohootoprosí,kdyžušámjevšemohoucí,jedinýanejvyššípán;přestosevsakmodlí,ažsestanesamodruhým.
Jakmilebůhčasudosáhnesvého,začnelítovat,žeseporušíkřehkáróvnováhavěcí.Jevšakpřílišpozdě-synjenacestě.Svoulamentacíbůhdosáhnejenomtoho,žesynvjejholůně serozdělina dva.

Legendapraví,žezmodlitbybohačasusezrodíDobro(Ormuzd)azbožilitostisezrodíZlo(Ahriman)-dvojčata.
Znepokojenýbůhčasusesnaží,abyjakoprvnívyšelzjeholůna Ormuzd,kterýbybratraohlídalanedopustil,abyvesmíruškodil.
ChytréaschopnéZlovšakpřiporodusvéhobratraodstrčíauzří jakoprvnísvětlohvězd.
ZoufalýbůhčasuserozhodnestvořitOrmuzdovispojence:dá vzniklidskémurodu,jenžspolusnímáAhrimanaovládnoutazabránitmu,abyse všehozmocnil.

Vperské legenděselidsképlémězrodíjakospojenecDobraapodletradicenakoneczvítězí.Omnohostoletípozdějijsakvznikne jinýpříběhoRozdělení,tentokrátvopačnéverzi:člověkjetunástrojemZla.
Všichni asi řdí,comámnamysli:mužaženasevrajskézahradě těšízevšechpředstavitelnýchchrozkoší.Existujejedinýzákaz-dvojicesenikdynesmídozvěděť,coznamenáDobroaZlo.Všemohoucí Bůhříká(Gen.2,17):"Alezstromuvěděnídobréhoazléhonikoline- jez."

Ajednohodneseobjevíhad,kterýtvrdí,žetotověděníjedůležitějšínezámrážejetřebajeznát.Ženaodmítá,neboťBůhjim pohrozilsmrtí,alehadjiujišťuje,žekničemutakovémunedojde: právénaopak,jakmilepoznajídobréazlé,budoujakobohové.

Evauvěří,pojízakázanéhoovoceakousekdátakéAdamovi.Od téchvíleseporušípůvodní vyváženost ráje a oba jsou vyhnáni a zlořečeni.Existujevšakzáhadnávěta,jížBůh řáváza pravdu ěadovi:
"Aj,člověkučiněnejstjakojedenznás,vědadobréizlé."
Anivtomtopřípadě(stejnějakokdyžbůhčasu-byťabsolutní

pán - modlitbou o něco prosil) Bible nevysvětluje, s kým jediný Bůh mluví a proč - je-li jediný - říká "jeden z nás".

Ať už je tomu jakkoli, lidskému rodu je od počátku souzeno, aby žilo ve věčném Rozdělení mezi dvěma protiklady. A my dnes máme tytéž pochybnosti jako naši předkové; v této knize se při rozvíjení uvedeného tématu objevují legendy z různých koutů světa. Románem *Ďábel a slečna Chantal* končím trilogii „A dne sedmého...“, k níž patří *U řeky Piedra* jsem usedla a plakala (1994) a *Veronika se rozhodla zemřít* (1998). Všechny tři knihy hovoří o jediném týdnu v životě obyčejných lidí, kteří se náhle octnou tváří v tvář lásce, smrti a moci. Vždy jsem byl přesvědčen, že k hlubokým změnám, ať už v lidské bytosti, nebo ve společnosti, dochází ve velmi krátkém časovém období. Když to nejméně čekáme, život se na nás obrátí s výzvou, aby vyzkoušel naši odvahu a vůli ke změně; v tom okamžiku nám není nic platné předstírat, že se nic neděje, anebo se vymlouvat, že ještě nejsme připraveni.

Výzva nepočká. Život se neohlíží zpět. Týden je víc než dostatečná doba k tomu, abychom se uměli rozhodnout, jestli svůj osud přijímáme, nebo ne.

Buenos Aires, srpen 2000

Téměř patnáct let už sedávala stará Berta den co den na zápraží svého domku. Obyvatelé Viscosu na tom neviděli nic divného, věděli, že tak to staří lidé dělávají: sní o uplynulých letech mládí, pozorují svět, k němuž již nepatří, a přemýšlejí, o čem by si popovídali se sousedy.

Berta však měla k tomuto počínání důvod. Její čekání skončilo toho rána, kdy uviděla cizince, jak stoupá do příkrého kopce a pomalu míří k jedinému hotelu v obci. Vypadal jinak, než jak si ho už tolikrát představovala; šaty měl hodně obnošené, vlasy delší, než je obvyklé, a byl zarostlý.

Měl však společníka: ďábla.

"Manžel měl pravdu," řekla si. "Kdybych tu neseděla, nikdo by si toho nevšiml."

Většinou nedokázala odhadnout u lidí věk, proto tomu muži hádala něco mezi čtyřicátkou a padesátkou. "Ještě mladý," pomyslela si z výše svého stáří. Dumala, jak dlouho asi se tam zdrží, a nedošla k žádnému závěru; možná jen krátce, když nemá nic jiného než malý batoh. Nejspíš zůstane jen přes noc, než zase půjde dál za cílem, který neznala a ani ji nezajímal.

I tak ale všechny ty roky, které proseděla na zápraží a čekala na jeho příchod, stály za to, protože se naučila těšit se z vyhlídky na krásu hor - dřív si toho nevšímala prostě proto, že se tam narodila a na krajinu kolem byla zvyklá.

Cizinec vešel do hotelu, jak se dalo čekat. Berta uvažovala, jestli se nemá o té nevídané návštěvě poradit s panem farářem: ten by ji však nebral vážně a řekl by, že jsou to stařecké výmysly.

Nezbývalo než čekat, co se stane. Ďábel nepotřebuje moc času, aby napáchal škody - třeba bouřky, vichřice a laviny, které za pár hodin dokážou zničit stromy, jež rostou dvě stě let. Ona tedy ví, že do Viscosu právě vstoupilo zlo, zároveň ji však napadlo, že to na situaci nic nemění. Zlí duchové ustavičně přicházejí a odcházejí a nezna-

mená to, že by se jejich přítomnost musela vždycky nějak projevit.

Ustavičně putují světem, někdy jen proto, aby věděli, co se děje, jindy zase chtějí nějakou duši podrobit zkoušce, jsou však nestálí a mění záměry bez jakékoli logiky, vedeni pouze požítkem z očekávané bitvy, která by stála za to. Berta se domnívala, že ve Viscosu není nic

tak zajímavého nebo zvláštního, aby to upoutalo něčí pozornost na dobu delší než jeden den - a tím spíš někoho tak významného a zaneprázdněného, jako je posel z temnot.

Snažila se myslet na něco jiného, ale cizincův zjev jí nešel z hlavy.

Dosud jasná obloha se zatáhla mračny.

,V tuhle roční dobu na tom není nic divného," přemítala. "Nijak

to nesouvisí s cizincovým příchodem, pouhá shoda okolností."

A tu náhle uslyšela vzdálený rachot hromu, a hned nato zahřmělo ještě třikrát. Mohlo to sice znamenat, že co nevidět začne pršet, ale pokud by měla věřit dávné místní tradici, pak by si ten zvuk mohla vykládat jako hlas rozhněvaného Boha, vyčítajícího lidem, že se stali hostejnými k jeho přítomnosti.

"Možná bych měla něco udělat. Došlo koneckonců k tomu, nač jsem čekala."

Chvilí pozorovala, co se kolem ní děje; nad vesnicí se dál kupily mraky, ale už nehřmělo. Jako bývalá dobrá katolička nevěřila na tradice a pověry, především na ty místní, kořenící v dávných dobách, kdy tam sídlili Keltové.

"Hrom je obyčejný přírodní úkaz. Kdyby chtěl Bůh mluvit s lidmi, nedělal by to tak nepřímě."

Jen si to pomyslela, už zase zaslechla další hřmění - tentokrát mnohem blíž. Berta vstala, vzala židli a šla dovnitř, dřív než se rozprší - teď však se jí sevřelo srdce nevysvětlitelným strachem.

"Co mám dělat?" Znovu zatoužila, aby cizinec co nejdřív odešel; už byla příliš stará na to, aby pomohla sama sobě, své obci nebo - a to hlavně - Bohu všemohoucímu, který by si jistě v případě potřeby vybral někoho mladšího. Stejně to byly jen bláhové představy, to jenom její manžel si vymýšlel, jak by jí pomohl ukrátit si dlouhou chvíli. Že ale spatřila ďábla - ne, o tom vůbec nepochybovala.

Z masa a kostí, převlečeného za poutníka.

Hotel sloužil zároveň jako obchod s místními výrobky, restaurace s typickými jídly i jako výčep, kde se scházeli zdejší občané a mluvili pořád o stejných věcech - o počasí nebo o tom, že mládež ztratila o vesnici zájem. "Devět měsíců mrzneme, za tři měsíce se udřeme," říkali a mysleli tím, že za pouhých devadesát dní musejí stihnout všechny zemědělské práce od orby, hnojení a setí po žně, senoseč a stříhání vlny.

Všichni tamější obyvatelé věděli, že se snaží přežít ve světě, který už skončil; přesto se nedokázali smířit s tím, že jsou poslední generací rolníků a pastýřů, kteří tam v horách žili celá staletí. Dříve nebo později se objeví stroje, dobytek se bude chovat někde daleko a krmit speciální výživou a vesnici možná koupí nějaká velká firma se sídlem v zahraničí a přebuduje ji na lyžařské středisko.

Došlo k tomu už v okolních obcích, jen Viscos se pořád držel - protože dávným předkům, kteří tam kdysi žili, vděčil za tradici neústupného boje až do posledního dechu.

Cizinec si pozorně přečetl hotelovou přihlášku a uvažoval, jak ji vyplnit. Podle přízvuku lidé poznají, že přichází z nějaké jihoamerické země, a tak se rozhodl, že to bude Argentina, jejíž fotbalové mužstvo si oblíbil. Do rubriky pro adresu napsal Kolumbijská ulice, jelikož usoudil, že obvyklou poctou v jihoamerických zemích je dávat si vzájemně místní jména podle států nebo podle významných lokalit. Místo vlastního jména uvedl jméno jednoho slavného teroristy z minulého století.

Ani ne za dvě hodiny už všech 281 obyvatel Viscosu vědělo, že k nim právě zavítal cizinec jménem Carlos, narozený v Argentině a bytem v příjemné Kolumbijské ulici v Buenos Aires. To je výhoda malých obcí: není třeba se nijak namáhat, aby se hned roznesly všechny podrobnosti o něčem osobním životě.

To měl ostatně návštěvník v úmyslu.

Šel nahoru do svého pokoje a vyprázdnil batoh: měl v něm něco málo šatstva, holicí strojek, rezervní pár bor, vitaminy proti nachlazení, tlustý zápisník a jedenáct zlatých cihel po dvou kilogramech. Zcela zmožen napětím, výstupem i těžkým nákladem skoro okamžitě usnul, ale předtím ještě zatarasil dveře židlí, i když věděl, že každému z 281 obyvatel Viscosu může důvěřovat.

Nazítí se nasnídal, prádlo nechal v hotelové recepci k vyprání, zlaté cihly naskládal do batohu a vydal se do hor směrem na východ. Z místních obyvatel uviděl cestou jedinou osobu, starou ženu sedící na zápraží, která ho zvědavě pozorovala.

Pohroužil se do lesa a čekal, až si jeho sluch zvykne na zvuky hmyzu a ptáků i větru zmítajícího bezlistými větvemi; věděl, že na takovém místě může být sledován, aniž si čeho všimne, a tak skoro hodinu nic nedělal.

Když si byl jist, že případného pozorovatele už přestalo bavit čekání na nějaké senzační odhalení, vyhrabal díru poblíž skalního útvaru ve formě Y kam schoval jednu z těch cihel. Pak šel o kus výš a další hodinu se tvářil, že se hluboce zadumán dívá na krajinu, a když

objevil další skalní útvar - tentokrát podobný orlu -, vyhloubil ještě jednu díru a uložil tam deset zbývajících cihel.

První osoba, kterou na zpáteční cestě do vsi potkal, byla dívka sedící u jedné z mnoha bystřin, jež v té oblasti dočasně vznikají z tajících ledovců. Zdvihla oči od knihy, kterou četla, podívala se na něho a znova se začetla; matka ji určitě kdysi poučila, že s cizími lidmi se do řeči dávat nemá.

Když však přijde cizinec do nějaké neznámé obce, dá se čekat, že se pokusí navázat přátelské styky, a proto k ní přistoupil blíž.

"Dobrý den," řekl. "Na tuhle roční dobu je nějak teplo."

Přikývla.

Cizinec však mluvil dál:

"Rád bych, abyste se šla na něco podívat."

Zdvořile odložila knížku, podala mu ruku a představila se:

Jmenuji se Chantal, večer pracuji jako servírka v hotelu, kde jste se ubytoval, a bylo mi divné, že jste nepřišel dolů k večeri, protože hotel nevydělává jenom na noclehu, ale na všem, co host zkonsumuje. Vy

jste Carlos z Argentiny a bydlíte tam v Kolumbijské ulici; to už ví ve vsi každý, poněvadž když sem někdo přijde mimo loveckou sezónu, vždycky se na něho soustředí zvědavé pohledy. Je vám asi padesát let, máte prošedivělé vlasy a díváte se jako člověk, který už hodně zažil. Za pozvání, abych se šla na něco podívat, vám děkuji, ale krajinu kolem Viscosu už znám ze všech možných a představitelných úhlů; možná spíš já bych vám mohla ukázat místa, jaká jste nikdy neviděl, ale myslím, že máte jiné věci na práci."

"Je mi padesát dva let, nejmenuji se Carlos a všechny údaje v hotelové kartě jsou falešné."

Chantal nevěděla, co na to říct. Cizinec pokračoval:

"Nechci vám ukazovat Viscos. Je to něco, co jste vy nikdy neviděla."

Chantal četla spoustu historek o děvčatech, která jdou s cizím mužem do lesa a beze stopy zmizí. Na okamžik pocítila strach;

hned však jej vystřídal pocit dobrodružství - ten muž by si k ní koneckonců nic nedovolil, když ví, že jeho přítomnost ve vsi je všeobecně známa, přestože údaje o něm neodpovídají skutečnosti.

"Kdo jste?" zeptala se. "Jestliže teď jste mi řekl pravdu, pak přece víte, že bych vás mohla udat za falšování totožnosti."

"Slibuji, že vám odpovím na všechny otázky, ale napřed musíte jít se mnou, protože vám chci něco ukázat. Za pět minut jsme tam."

Chantal zaklapla knihu, zhluboka se nadechla a v duchu se pomodlila, zatímco v srdci se jí mísilo vzrušení se strachem. Pak vstala a šla s cizincem, i když byla přesvědčena, že to bude jen její další životní zklamání, začínající pokaždé slibným setkáním, ale končící snem o nemožné lásce. Muž došel ke skalisku ve tvaru Y ukázal na čerstvě zahrabanou jámu a řekl, ať se podívá, co se tam skrývá.

"Ušpinila bych si ruce," namítla Chantal, "a taky šaty."

Muž ulomil větev a podal ji dívce, aby mohla hlinu odhrabat. Bylo

to sice divné, ale rozhodla se, že udělá, co od ní chce. Za pět minut nato se dívala na špinavou žlutou cihlu. "Vypadá to jako zlato," řekla.

"Je to zlato. Patří mně. Buďte tak hodná a znova to zahrabejte."

Uposlechla. Muž ji pak zavedl k další skryši. Zase odhrabala zem a tentokrát užasla nad spoustou ukrytého zlata.

"To je taky zlato a patří rovněž mně," prohlásil cizinec.

Chantal se chystala ten poklad znovu zakrýt hlinou, ale on jí řekl, ať nechá tu díru tak, jak je. Posadil se na kámen, zapálil si cigaretu a zadíval se na obzor.

"Proč mi to ukazujete?"

Nic na to neřekl.

"Kdo vlastně jste? A co tady děláte? Proč jste mi to ukázal, když víte, že můžu všem povědět, co tady v horách schováváte?"

"Moc otázek najednou," odpověděl cizinec a dál pohlížel na hory kolem, jako by její přítomnost ani nevnímal. "A pokud jde o to, že to prozradíte ostatním, to právě chci."

"Slíbil jste, že mi odpovíte na všechny otázky, když s vámi půjdu."

"Za prvé, nevěřte slibům. Těch je svět plný: bohatství, věčná spása, nekonečná láska. Někdo dokáže naslibovat všechno, jiný zase uvěří všemu, co by mu mohlo zaručit lepší dny, což bude ostatně váš případ. Ti, kdo slibují a sliby neplní, dojdou jen k bezmoci a zmaru; totéž se stane těm, kdo jim na ty sliby skočí."

Uvědomil si, že všechno komplikuje; mluví o vlastním životě, o noci, která změnila jeho osud, o lžích, kterým byl nucen uvěřit, protože realita se zdála nepřijatelná. Měl by mluvit řečí, které by děvče mohlo rozumět.

Chantal si však skoro všechno vyložila po svém. On jako starší muž myslí jenom na sex s někým mladším. A jako každý člověk se domnívá, že za peníze si může koupit všechno. Jako každý cizinec je přesvědčen, že venkovské dívky jsou natolik naivní, že přistoupí na jakýkoli návrh, ať reálný, nebo nemožný - pokud to znamená aspoň slabou naději, že se dostanou někam jinam.

On není ani první a - bohužel - nebude zřejmě ani poslední, kdo seji tak neomaleně pokouší svést. Matlají však ta spousta zlata, kterou nabízí; nikdy ji nenapadlo, že by měla takovou cenu, a to jí lichotilo, ale zároveň to v ní vyvolávalo paniku.

Jsem moc stará na to, abych uvěřila slibům," odpověděla a snažila se získat čas.

"Přestože jste vždycky uvěřila a budete věřit dál."

"To se tedy mýlíte; vím, že žiju v ráji, Bibli mám přečtenou a nedopustím se stejné chyby jako Eva, která se nespokojila s tím, co měla."

To samozřejmě nebyla pravda a dívku začala znepokojovat možnost, že cizinec o ni ztratí zájem a odejde. Ve skutečnosti právě ona

rozhodla si, a zesnovala setkání v lese; zaujala strategickou pozici na místě, kudy musel jít zpátky, aby zas jednou mohla s někým mluvit, vyslechnout možná další sliby a pár dní snít o možnosti nové lásky a definitivním odchodu z údolí, kde se narodila. Už se mockrát zklamala, ale přece jen pořád věřila, že potká muže svého života. Ze začátku si hodně příležitostí nechala ujít, protože si myslela, že ten pravý ještě nepřišel, ale teď jí připadalo, že čas uplývá rychleji, než tušila, a byla ochotna opustit Viscos s prvním mužem, který by se uvolil vzít ji s sebou, i kdyby k němu nic necítila. Určitě by se ho naučila milovat - i láska chce čas.

"Právě tohle chci zjistit: jestli žijeme v ráji, nebo v pekle," přerušil muž její úvahy.

Vída, už se chystá vlézt do pastí.

,V ráji. Když ale člověk žije v nějakém dokonalém místě moc dlouho, začne se nudit."

Nalíčila první vnaidlo. Jako by mu řekla: Jsem volná, můžeš mě mít." Jeho další otázka by měla znít: "Tak jako vy?"

"Tak jako vy?" chtěl vědět cizinec.

Musela postupovat opatrně, nesměla se hnát se svou žízní rovnou k prameni, jinak by ho mohla vyplašit.

"Nevím. Někdy si myslím, že ano, ale jindy zase se mi zdá, že můj osud je tady a že daleko od Viscosu bych žít nedokázala."

Další krok: předstírat lhostejnost.

"Dobrá, když mi tedy o tom zlatě, co jste mi ukázal, nic říct nechcete, děkuji za procházku a jdu si zase k řece číst. Sbohem."

"Počkejte!"

Skočil na návnadu.

"Samozřejmě, že vám to s tím zlatem vysvětlím. Proč jinak bych vás sem vodil?"

Sex, peníze, moc, sliby. Ale Chantal nasadila výraz člověka, který čeká na nějaké úžasné odhalení. Muži si zvlášť libují v pocitu nadřazenosti a nechápou, že většinou se dá stoprocentně odhadnout, kam míří.

"Máte asi velké životní zkušenosti a určitě bych se od vás mohla

hodně naučit."

Tak. Důležité je lehce povolit smyčku a trochu pochválit, aby se kořist nepolekala.

"Horší ale je, že místo abyste odpověděl na jednoduchou otázku, děláte mi dlouhé kázání o slibech a o tom, jak se v životě chovat. Ráda se tu zdržím, ale jen když mi odpovíte na otázky, které jsem vám dala na začátku: kdo jste? A co tady děláte?"

Cizinec odvrátil zrak od hor a podíval se na děvče před sebou. Dlouhá léta pracoval s nejrůznějšími typy lidí a teď věděl skoro jistě, co si ta dívka asi myslí. Určitě věří, že jí to zlato ukázal, aby na ni zapůsobil svým bohatstvím, stejně jako ona se na něho snaží zapůsobit svým mládím a lhostejností.

"Kdo jsem? Řekněme, že jsem člověk, který už nějakou dobu hledá určitou pravdu; teoreticky ji dnes znám, ale dosud jsem si ji neověřil v praxi."

"O jakou pravdu jde?"

"O lidskou přirozenost. Zjistil jsem, že pokud máme možnost podlehnout pokušení, tak mu nakonec podlehneme. Všechny lidské bytosti na zemi jsou podle okolností schopné páchat zlo."

"Já myslím..."

"Nejde o to, co si myslíte vy, co si myslím já nebo čemu chceme věřit, ale potvrdit si správnost téhle teorie. Chcete vědět, kdo jsem? Jsem velice bohatý a známý podnikatel, který řídil tisíce zaměstnanců, byl nelítostný, když to muselo být, a dobrý, když si myslím, že je to zapotřebí.

Jsem někdo, kdo prožil věci, o nichž se lidem ani nezdá, a vyhledával bezmezné potěšení i poznání. Člověk, jenž poznal ráj, když si myslel, že vězí v pekle rutiny a rodiny, a poznal peklo, jakmile mohl užívat ráje a naprosté svobody. Takový jsem já, člověk, který byl po celý život dobrý i zlý, možná právě ta nejvhodnější osoba, jež by mohla odpovědět na otázku o podstatě lidské bytosti - a proto jsem tady. Víím, co budete chtít vědět dál."

Chantal znejistěla; musela to ihned napravit.

"Vy si myslíte, že se zeptám: proč jste mi ukázal to zlato? Ale po pravdě řečeno já vlastně chci vědět, proč se nějaký bohatý a známý podnikatel vydá do Viscosu, aby objevil odpověď, kterou může najít v knihách, na univerzitách nebo prostě tak, že si na to zjedná nějakého proslulého filozofa."

Cizinci se zalíbil dívčin důvtip. Vybral si správnou osobu -jako vždy.

"Přišel jsem do Viscosu s určitým plánem. Už je to dávno, co jsem viděl jednu divadelní hru od autora, který se jmenuje Dürrenmatt, asi ho budete znát..."

Těmi slovy ji chtěl jenom provokovat; tahle dívka o Dürrenmattovi určitě nikdy neslyšela a teď se znova zatváří lhostejně, jako by věděla, o koho jde.

"Pokračujte," řekla Chantal a předstírala lhostejnost.

Jsem rád, že ho znáte, ale dovozte, abych vám připomněl, kterou jeho hru mám na mysli." Volil pečlivě slova, aby jeho komentář nevyzněl příliš výsměšně, ale aby bylo znát, že její lež prohlédl. "Žena, jež zbohatne, se vrátí do jednoho města, jen aby pokořila a zničila muže, který ji v mládí odmítl. Celý její život, její sňatek i finanční úspěch motivovala jenom touha pomstít se své první lásce.

To podnítilo mou vlastní hru: půjdu do nějakého odlehlého místa, kde se všichni dívají na život s radostí, klidem a soucitem, a pokusím se, aby porušili některé z desatera přikázání."

Chantal odvrátila pohled k horám. Věděla, že si cizinec všiml, že toho spisovatele nezná, a teď se obávala, aby se jí nezeptal, jaká jsou ta přikázání; nikdy nebyla zvlášť zbožná a o tomhle neměla ani ponětí.

"V téhle obci jsou všichni počestní, vámi počínaje," pokračoval cizinec. "Ukázal jsem vám zlatou cihlu, která by vám umožnila dostatečnou nezávislost, abyste odsud odešla, poznala svět a dělala všech-

no, o čem sní dívky ze zapadlých vesniček. Ta cihla tu zůstane; vy víte, že patří mně, ale když budete chtít, můžete ji ukrást. A tak přestoupíte jedno z desatera přikázání: „nepokradeš“.

Dívka zase obrátila oči k cizinci.

"Pokud jde o ostatních deset cihel, ty stačí k tomu, aby nikdo ze zdejších občanů nemusel až do smrti pracovat," pokračoval. "Nechtěl jsem, abyste je zahrabala, protože je přenesu na místo, které budu znát jenom já. Chci, abyste řekla, až se vrátíte do vsi, že jste je viděla a že jsem ochoten je obyvatelům Viscosu dát, jestliže udělají něco, co je nikdy ani nenapadlo."

"Co například?"

"Nejde o žádný příklad, ale o něco konkrétního: chci, aby porušili přikázání „nezabiješ“."

"Cože?"

Otázka vyzněla skoro jako výkřik.

"Slyšela jste dobře. Chci, aby spáchali zločin."

Cizinec si všiml, že dívka úplně ztuhla, a uvědomil si, že by mohla odejít dřív, než vyslechne celý jeho plán.

"Dávám na to týdenní lhůtu. Jestliže se do sedmi dnů objeví ve vsi někdo mrtvý - třeba někdo příliš starý, než aby pracoval, nebo nevyléčitelně nemocný, případně nějaký blázen, který jen přidělavá starosti, prostě jakákoli oběť - pak tyhle peníze případnou zdejšími lidem a já usoudím, že jsme všichni zlí. Jestliže vy tu zlatou cihlu ukradnete, ale obec pokušení odolá, pak usoudím, že jsou lidé dobří i zlí, což přede mně postaví vážný problém, protože to znamená boj v duchovní sféře, v níž může zvítězit kterákoli strana. Věříte v Boha, v duchovní sféru, v boje mezi anděly a ďábly?"

Dívka neodpověděla a muž si ihned uvědomil, že tuhle otázku položil nevhod, a teď riskoval, že se k němu obrátí zády a nenechá ho všechno dopovědět. Raději nebude ironický a půjde rovnou k věci: Jestliže konečně odejdu ze vsi se všemi jedenácti zlatými cihlami, bude zřejmé, že všechno, čemu jsem chtěl věřit, se ukázalo jako lež. Zemřu s odpovědí, kterou bych dostat nechtěl, protože život pro mě bude přijatelnější, když se ujistím, že svět je zlý.

I když moje utrpení bude pořád stejné, bolest je snesitelnější při pomýšlení, že trpí všichni. Pokud ovšem jen některým lidem je souzeno, aby čelili velkým tragédiím, pak je ve Stvořitelově díle něco velice chybného."

Chantal se zalily oči slzami. Přesto se ještě dokázala ovládnout:

"Proč to děláte? Proč zrovna v naší vsi?"

"Nejde o vás nebo o vaši ves, myslím jenom na sebe: příběh jednoho člověka je příběhem všech lidí. Chci vědět, jestli jsme všichni dobří, nebo zlí. Jsme-li dobří, Bůh je spravedlivý a odpustí mi všechno, co jsem kdy udělal, zlo, které jsem přál těm, kdo se mě pokusili zničit, chybná rozhodnutí, která jsem udělal v těch nejdůležitějších okamžicích, i návrh, který vám teď dávám - protože to byl on, kdo mě na tu temnou stranu postrčil.

Jsme-li zlí - pak je dovoleno vše, nikdy jsem se nerozhodl chybně, jsme odsouzeni předem a málo záleží na tom, co v tomto životě uděláme - neboť vykoupení je mimo dosah lidského myšlení nebo činů."

Dřív než mohla Chantal odejít, ještě dodal:

"Když nebudete chtít, nemusíte se mnou spolupracovat. V tom případě já sám řeknu všem, že jsem vám umožnil, abyste ostatním pomohla, ale vy jste odmítla, takže ten návrh dávám já. Pokud se rozhodnou někoho zabít, je docela možné, že oběť budete vy."

Viscosané si brzy zvykli na cizincovo každodenní počínání: vstával brzo, vydatně se nasnídal a vyrážel do hor, přestože od druhého dne jeho pobytu ve vsi nepřestávalo pršet a později sněžit, a jen zřídka srážky ustaly. Nikdy neobědval; do hotelu se obvykle vracel odpoledne, zavřel se v pokoji a podle všeobecného mínění spal.

Po setmění se zase vypravil ven, tentokrát do okolí obce. Do restaurace přišel vždycky jako první, uměl si vybrat nejchutnější jídla, nenechal se oklamat cenou a pokaždé si objednal nejlepší víno - ne nutně to nejdražší -, vykouřil si cigaretu a přešel k výčepu, kde se začal přátelit se stálými hosty, muži i ženami. Rád poslouchal příběhy ze starých časů, o různých generacích, které kdy ve Viscosu žily (někdo tvrdil, že kdysi dávno byla obec mnohem větší než dnes, což dokazovaly rozvaliny domů na konci tří existujících ulic), o zvyklostech a pověrách, které patřily k životu venkovských lidí, o technických novinkách v zemědělství a pastýřství. Když na něho přišla řada, aby mluvil o sobě, vyprávěl jakési rozporné historky - jednou říkal, že býval námořníkem, podruhé zase, že řídil velké zbrojírenské závody, anebo mluvil o době, kdy všeho nechal a nějaký čas trávil v klášteře hledáním Boha. Lidé se pak cestou z hospody dohadovali, jestli mluvil pravdu, nebo jestli lhal. Starosta si myslel, že člověk může být v životě ledasčím, i když Viscosané měli svůj osud nalinkovaný už od dětství; farář byl opačného názoru a v příchozím viděl pobloudilého, zmateného člověka, který se tam pokouší najít sám sebe. S jistotou věděli jedinou věc, že totiž zůstane ve vsi jen týden; hotelierka jim vyprávěla, že slyšela, jak telefonuje na letiště v hlavním městě, aby potvrdil termín odletu - kupodivu do Afriky, a ne do Jižní Ameriky. Hned po tom telefonátu vyndal z kapsy svazek bankovek, aby zaplatil nocleh a stravu až do konce toho týdne, přestože ona prohlašovala, že mu věří. Když však na tom trval, navrhla mu, aby zaplatil kreditní kartou, jak to většinou hosté dělají; zůstaly by mu tak peníze pro nějakou nenadálou potřebu během cesty. Chtěla dodat "třeba v Africe nepřijímají kreditní karty", ale nebylo by sluš-

né ukázat, že poslouchala jeho hovor, anebo si myslet, že některé světadily jsou zaostalejší než druhé. Cizinec jí poděkoval za laskavý návrh, ale zdvořile odmítl. Po tři následující večery platil - také v hotovosti - jednu rundu pro všechny přítomné. To byla událost ve Viscosu naprosto neobvyklá, takže hned všichni pustili z hlavy rozporné historky a v cizinci začali vidět velkorysého a přátelského člověka, který bez jakýchkoli předsudků jedná s venkovany stejně jako s lidmi z velkoměsta. Diskuse teď nabraly nový směr: večer po zavírací hodině dávali někteří opozdilci za pravdu starostovi a říkali, že návštěvník je zkušený člověk, schopný ocenit hodnotu skutečného přátelství; jiní se přidávali k názoru pana faráře, který prý se lip vyzná v lidské duši a domnívá se, že je to osamělý člověk hledající nové přátele nebo nový pohled na život. Ať už tomu bylo jakkoli, jevil se jim jako příjemný společník a Viscosané byli přesvědčeni, že ho budou postrádat, až příští pondělí odjede. Byl to kromě toho člověk velice diskrétní, což všichni vyvodili z jedné důležité maličkosti: turisté, hlavně když přijeli sami, se vždycky usilovně snažili dát se do řeči se servírkou Chantal Prymovou - možná v naději na malé dobrodružství nebo bůhví proč. Tenhle muž se však na ni obracel, jen když objednával pití, a nikdy na ni nevrhal významné nebo žádostivé pohledy.

Chantal se celé tři noci po setkání u řeky moc nevyspala. Bouřka, která se blížila a zase vzdalovala, třásla kovovými žaluziemi, až děsivě rachotily. Ustavičně se probouzela celá zpocená, přestože kvůli drahé elektřině vypínala na noc topení. První noc Chantal pocítila přítomnost Dobra. Mezi jedním a druhým zlým snem - na které si nedokázala vzpomenout - se modlila a prosila Boha o pomoc. Ani na okamžik ji nenapadlo, že by někomu o tom návrhu pověděla a stala se poslem hříchu a smrti. V jedné chvíli se jí zdálo, že Bůh je příliš daleko, než aby ji mohl vyslechnout, a tak se začala modlit ke své babičce, která ji vychovávala, když jí matka zemřela při porodu, a která už také před časem

odešla na věčnost. Vší silou se upnula k myšlence, že Zlo už jejich vesnici jednou prošlo a zmizelo navždycky.

Přes všechny své osobní problémy Chantal věděla, že žije v obci slušných a poctivých mužů a žen, kteří řádně plní svoje povinnosti a kterých si váží lidé v celém kraji. Ale vždycky tomu tak nebylo: po více než dvě stě let žila ve Viscosu ta nejhorší cháska a všichni to brali jako samozřejmou věc, protože to přičítali kletbě Keltů po porážce Římany.

Až konečně mlčení a odvaha jediného člověka - který místo na kletby věřil jenom na požehnání - jeho lid vykoupily. Chantal poslouchala rachocení kovových žaluzií a vybavovala si babiččin hlas, jak jí o těch událostech vypráví.

"Před dávnou dobou jeden poustevník - později známý jako svatý Sabin - žil tady v kraji v jakési jeskyni. Za těch časů byl Viscos pouhým pohraničním hnízdem, obývaným bandity, kteří prchali před spravedlností, před pašeráky, lehkými ženštinami, dobrodruhy, kteří hledali komplice, a vrahy, kteří se tam uchýlili mezi dvěma zločiny. Nejhorší z nich byl Arab jménem Ahab, který ovládl obec i celé okolí a od vesnicánů, kteří se ještě pokoušeli žít důstojně, tvrdě vymáhal daně.

Jednoho dne Sabin opustil svou jeskyni, šel k Ahabovi a požádal ho, aby ho nechal u sebe přespát. Ahab se mu vysmál: 'Copak nevíš, že jsem vrah, že jsem kdysi ve své zemi odkrouhnul plno lidí a že tvůj život pro mě nic neznamená?'

'Vím,' odpověděl Sabin, 'ale té své jeskyně už mám dost. Aspoň jednou bych chtěl přenocovat tady.'

Ahab znal světcovu proslulost, která byla stejně velká jako ta jeho, a to ho dráždilo - protože nerad se o slávu dělil s někým tak slabým. Rozhodl se tedy, že ho téže noci zabije, aby všem ukázal, že jediným opravdovým pánem je tam on.

Chvilí si povídali a na Ahaba světcova slova dost zapůsobila, byl to ovšem člověk podezřívavý a na žádné Dobro už nevěřil. Ukázal Sabinovi, kam si může lehnout, a výhružně si začal brousit nůž. Sabin ho chvíli pozoroval, pak zavřel oči a usnul.

Ahab brousil nůž celou noc. Když se ráno Sabin probudil, našel ho vedle sebe v slzách.

'Ty ses mě vůbec nebál a ani jsi mě neodsoudil. Poprvé někdo vedle mě strávil noc a věřil, že bych mohl být dobrý člověk, který pomáhá potřebným. Byl jsi přesvědčený, že můžu jednat slušně, a proto jsem taky tak jednal.'

Od té chvíle Ahab přestal žít jako zločinec a začal měnit celý kraj.

Tehdy se z pohraničního Viscosu plného zločineckých živlů stala obec, která hrála důležitou roli v obchodování mezi dvěma zeměmi.

Ano, tak to je."

Chantal s pláčem děkovala babičce, zejí ten příběh připomněla.

Lidé jsou tu dobří a ona jim může věřit. Pokoušela se znovu usnout a pohrávala si s myšlenkou, že jim tu cizincovu historku poví, jen aby viděla jeho zděšení, až ho Viscosané poženou pryč ze vsi.

Nazítí ho k svému překvapení zahlédla, jak vychází z restaurace v zadní části hotelu a míří k výčepu-recepci-krámu s místními výrobky a dává se do řeči s lidmi, kteří tam zrovna byli - jako nějaký obyčejný turista -, a předstírá zájem o naprosté zbytečnosti, třeba o způsob stříhání ovčí nebo o postup při uzení masa. Viscosané si odjakživa mysleli, že každého cizince okouzluje zdravý a přirozený život, jaký vedou, takže ustavičně a pokaždé rozvláčněji opakovali tytéž povídky o tom, jak krásné je žít daleko od moderní civiliza-

ce - přestože každý z nich v hloubi duše toužil být daleko odsud, mezi auty, která znečišťují ovzduší, v ulicích, kudy se nedá bezpečně projít, a to jen proto, že velká města lidi z venkova doslova fascinují. Ale vždy, když se tam objevil nějaký turista, dokazovali slovně - výlučně slovně - svou radost, že žijí v tomhle ztraceném ráji, a sami sebe se snažili přesvědčit, jaký je to zázrak, že se tu narodili, a vůbec

je nenapadlo, že se dosud žádný z hotelových hostů nerozhodl všeho nechat a usadit se ve Viscosu.

Večer probíhal v příjemné zábavě, až na okamžik, kdy cizinec učinil nepřípadnou poznámku:

"Děti jsou tady úžasně vychované. Ještě jsem neslyšel, na rozdíl od míst, kde jsem dosud byl, že by ráno dělaly randál."

Po chvíli tísňového mlčení - jelikož ve Viscosu žádné děti nebyly - někoho napadlo, aby se zeptal, jak cizinci chutnalo místní jídlo, které zrovna snědl, a rozhovor se zase rozproudil jako obvykle kolem krás venkova a nevýhod velkoměsta.

Jak čas plynul, Chantal byla pořád neklidnější a bála se, že ji cizinec vyzve, aby vyprávěla o jejich schůzce v lese. Ale ten se na ni ani nepodíval a oslovil ji jen jednou, když objednával - a platil hotově - pití pro všechny přítomné.

Když pak hosté odešli a cizinec se odebral do svého pokoje, sundala si zástěru, zapálila si cigaretu z krabičky, kterou někdo zapomněl na stole, a řekla hoteliérce, že uklidí až ráno, protože se v noci moc nevyspala a je utahaná. Paní souhlasila, Chantal si vzala kabát a vyšla do nočního chladu.

Měla to domů jenom pár minut, a zatímco jí obličej smáčel déšť, uvažovala, že to všechno není nic víc než bláznivý nápad, děsivý způsob, jímž chtěl cizinec upoutat její pozornost.

Ale pak si vzpomněla na zlato: viděla je na vlastní oči.

Možná to ani zlato nebylo. Byla však příliš unavená, než aby o tom přemýšlela, a sotva přišla domů, sundala si šaty a vlezla do postele. Druhou noc Chantal pocítila přítomnost Dobra a Zla. Usnula hlubokým spánkem bez jakýchkoli snů, ale ani ne za hodinu se zase probudila. Venku panoval naprostý klid, ani vítr nezmítal kovovými žaluziemi, ani žádní noční tvorové se neozývali - nic, vůbec nic, co by ukazovalo, že je stále ve světě živých.

Přešla k oknu a vyhlédla na pustou ulici, kde mrholilo a mlhu prozařoval jenom slabý svit hotelového nápisu, což dodávalo obci ještě zlověstnějšího rázu. Zнала dobře tohle venkovské ticho, které vůbec nepředstavuje nějaký klid a mír, ale naopak naprostý nedostatek něčeho nového, o čem by se dalo mluvit.

Podívala se směrem k horám; pro nízké mraky je nemohla vidět, ale věděla, že tam někde je ukrytá zlatá cihla. Nebo lépe řečeno: bylo tam něco žlutého ve tvaru cihly, co tam zanechal cizinec. Ukázal jí přesné místo a skoro ji prosil, aby ten kov vyhrabala a nechala si ho. Znovu si lehla, převalovala se, zase vstala a šla do koupelny, prohlížela si své nahé tělo v zrcadle s obavou, že už brzo nebude stát nikomu ani za pohled, a šla zpátky do postele. Zamrzelo ji, že si nevzala tu zapomenutou krabičku cigaret - věděla však, že majitel se pro ni vrátí, a nechtěla, aby ji někdo podezíral. Tak to prostě ve Viscosu chodilo: poloprázdná krabička cigaret měla svého majitele, knoflík, který někomu upadl z kabátu, se schovával, dokud si pro něj někdo nepřišel, každý haléř drobných se musel vrátit, zaokrouhlit účet nepřipadalo v úvahu. Zlořečené místo, kde bylo všechno předem zorganizováno a známo a kde si všichni věřili.

Viděla, že už neusne, a tak se znovu pokoušela modlit ke své babičce, ale myšlenky se jí pořád točily kolem jediné věci: viděla odkrytou jámu, kov umazaný od hlíny a ve své ruce klacek jako poutničkou hůl připravenou na cestu. Několikrát zadřímala a zase se probudila, ale venku panovalo stále stejné ticho a ta scéna jí nešla z hlavy.

Sotva ráno pronikl oknem první ranní přísvit, oblékla se a slaven. Ačkoli žila v místě, kde lidé vstávají, sotva se rozední, přece jen bylo příliš brzo. Kráčela prázdnou ulicí a několikrát se ohlédla, aby se ujistila, že ji nesleduje cizinec, ale pro mlhu neviděla dál než na pár metrů. Občas se zastavila a zkoušela rozeznat v tom tichu nějaké kroky, ale jediné, co slyšela, bylo její rozbušené srdce.

Zašla do lesa, vyhledala skalisko ve tvaru Y - odjakživa na ni to místo působilo tísňově, protože kameny jako by se měly co nevidět

zřítit -, zdvihla týž klacek, který tam onehdy položila, hrabala na stejném místě, které jí cizinec označil, strčila do díry ruku a vytáhla kov ve tvaru cihly. Náhle zpozorněla: i hluboko v lese panovalo po-

řád stejné ticho, jako by tam někdo cizí vyplašil zvěř a svou přítomností způsobil, že se nepohnul ani lísteček.

Prekvapilo ji, jak je ten kov v ruce těžký. Očistila jej, všimla si na něm nějakých značek, dvou punců a řady vyražených čísel, pokoušela se to rozluštit, ale marně.

Kolik to představovala peněz? Nevěděla to jistě, ale - podle toho, co řekl cizinec - dost na to, aby až do konce života nemusela vydělávat. Měla v ruce svůj sen, něco, po čem vždycky toužila a co se před ní ocitlo jakýmsi zázrakem. Byla tu příležitost zbavit se všech těch stejných dní a nocí ve Viscosu, ustavičného docházení do hotelu, kde pracovala od své zletilosti, každoročních návštěv kamarádek a kamarádů, které jejich rodiny poslaly studovat do vzdálených měst, aby to v životě někam dotáhli, neustálého pocitu ztráty známých, na který už si zvykla, mužů, kteří nejdřív slibovali hory doly, a hned nazítří už odjížděli, aniž se vůbec namáhali říct sbohem, všech těch loučení a nebučení, kterým se už ani nedivila. Tahle chvíle v lese byla tím nejdůležitějším, co se jí kdy přihodilo.

Život k ní byl vždycky velice nespravedlivý; neznámý otec, matka, která umřela při porodu a obtížila ji břemenem viny; venkovská babička, která se živila šitím a schraňovala každý haléř, aby se vnučka mohla aspoň naučit číst a psát. Chantal dřív hodně snila: myslela, že dokáže překonat všechny překážky, najít si manžela, sehnat si práci v nějakém velkém městě, představovala si, že ji objeví nějaký lovec talentů, který si přijde do jejich zapadákova trochu odpočinout, že udělá kariéru u divadla nebo napíše veleúspěšnou knihu a stane se žádaným objektem fotografů, kteří budou prosit o jediný snímek, že prostě bude kráčet po rudých kobercích života.

Každý den byl dnem očekávání. Každá noc byla nocí, kdy se mohl objevit někdo, kdo by rozpoznal její skutečnou cenu. Každý muž v její posteli byl nadějí, že s ním nazítří odjede a už nikdy neuvidí zdejší tři ulice, kamenné domy, břidlicové střechy, kostel a vedle hřbitov, hotel se svými místními produkty, s nimiž se tu člověk lopotil celé měsíce - a pak se prodaly za stejnou cenu jako sériové výrobky. Někdy taky fantazírovala, že Keltové, kteří v dávných dobách v kraji žili, kdesi ukryli nádherný poklad a ona jej nakonec najde. A právě tenhle sen byl ze všech jejích snů nejpošetilejší a nejméně pravděpodobný.

Ted' tu držela v ruce zlatou cihlu, poklad, na který nikdy nevěřila, definitivní vysvobození.

Zmocnila se jí panika: jediný okamžik štěstí v jejím životě se mohl téhož večera rozplynout. A co když cizinec změní úmysl? Co když se rozhodne odjet někam jinam, kde najde ženu ochotnější pomáhat mu s jeho plánem? Proč by ted' nemohla vstát, vrátit se domů, složit si do kufru svých pár věcí a prostě jít pryč?

Představovala si, jak jde dolů srázným kopcem a na silnici čeká, jestli ji svezí nějaké auto, zatímco cizinec si vyjde na ranní procházku a zjistí, že mu někdo ukradl jeho zlato. Ona by potom jela do nejbližšího města, on by se vrátil do hotelu a zavolal by policii. Chantal by poděkovala za svezení a šla by rovnou na autobusové nádraží, kde by si u pokladny koupila jízdenku do nějakého vzdáleného místa; v tom okamžiku by k ní přistoupili dva policisté a zdvořile by ji požádali, aby otevřela své zavazadlo. Jakmile by spatřili jeho obsah, zdvořilost by okamžitě zmizela; před nimi by stála žena, na kterou dostali před třemi hodinami udání.

Na policii by měla Chantal dvě možnosti: říct pravdu, které by nikdo neuvěřil, anebo zkrátka tvrdit, že uviděla rozhrabanou půdu, rozhodla se to prozkoumat a našla zlato. Kdysi se vyspala s jedním hledačem pokladů, který taky pátral po něčem, co ukryli Keltové. Řekl jí, že zákony v zemi jsou jasné: má právo na všechno, co najde,

s tou výhradou, že historicky cenné věci musí ohlásit na úřadě. Ale ta zlatá cihla žádnou historickou cenu neměla, byla to moderní věc s puncovními značkami a vyraženými čísly.

Policie by muže vyslechla. Nemohl by dokázat, že k němu vnikla do pokoje a něco mu ukradla. Její tvrzení by tu stálo proti jeho slovům, ale co když má cizinec větší moc a důležité styky, takže nakonec by na ni vyzrál? Chantal by však požádala, aby si policie cihlu podrobně prohlédla, a oni by zjistili, že mluví pravdu: na kovu by našli zbytky hlíny.

Mezitím by se celá záležitost donesla až do Viscosu, jehož obyvatelé - z nepřejícnosti nebo ze závisti - by o ní začali šířit klepy a říkali by, že s některými hosty spí, jak ostatně všichni vědí, a že to cizinci ukradla právě v noci.

Případ by skončil truchlivě: zlatou cihlu by zkonfiskovali, dokud se věc nerozhodne soudně, ona by si zase počkala u silnice na nějaký

autostop a do Viscosu by se celá zničená vrátila s pořádnou ostudou; lidské řeči by přečkaly víc než jednu generaci, dokud by se na všechno nezapomnělo. Později by zjistila, že soudní procesy nikdy nikam nevedou, že advokáti stojí peníze, které nemá, a nakonec by všechno vzdala.

Takže by přišla o zlato i o dobrou pověst.

Byla tu ještě jiná verze: cizinec mluvil pravdu. Kdyby Chantal zlato ukradla a jednou provždy odešla, nezachránila by obec od daleko většího nebezpečí?

Ovšem ještě dřív, než vyšla z domu a zamířila k horám, už jí bylo jasné, že něčeho takového není schopna. Proč zrovna v tuhle chvíli, kdy může od základu změnit svůj život, má takový strach? Copak nespí, s kým se jí zachce, a nenabízí se někdy víc, než je třeba, jen aby ji hosté dali tučné spopitné? Nezalže si občas? Nezávidí kamarádům z mládí, kteří se teď objeví v obci jen na svátky koncem roku, když navštěvují příbuzné?

Pevně zlato popadla, vstala, a pak je s pocitem slabosti a bezradnosti zase strčila do díry a zahrabala. Nedokázala si je vzít, a to ne proto, že je, nebo není poctivá -, ale protože ji zachvátila hrůza. Uvědomila si, že v uskutečnění snů brání lidem dvě věci: když si představují, že jsou nemožné, anebo naopak když při náhlém otočení kola osudu naprosto nečekaně zjistí, že se změnil v cosi možného. A právě v té chvíli se objeví strach z cesty, o níž se neví, kam povede, z života, který před člověka staví dosud neznámé výzvy, z možnosti, že věci, na něž jsme si zvykli, nadobro zmizí.

Lidé chtějí všechno změnit, ale zároveň si přejí, aby bylo všechno pořád při starém. Chantal dost dobře nechápala, proč tomu tak je, ale právě tak to teď cítila. Možná že už natolik uvázla ve Viscosu a zvykla si na svoji prohru, že jakákoli naděje na vítězství jí připadala jako nesnesitelné břemeno.

Cizince už zřejmě omrzelo její mlčení a co nevidět - možná hned odpoledne - si vybere někoho jiného. Ona však byla příliš zbabělá, než aby svůj osud změnila.

Ruce, které se dotýkaly zlata, měly teď správně držet smeták, hadr a houbu. Chantal se obrátila k pokladu zády a vykročila do vsi, kde už na ni čekala hoteliérka s mírně popuzeným výrazem, protože jí slíbila, že uklidí výčep dřív, než vstane jejich jediný host.

Dívčina obava se nesplnila: cizinec neodjel. Večer ho uviděla u výčepního pultu ještě zábavnějšího než jindy, jak vypráví historky, které možná nebyly tak docela pravdivé, ale určitě je aspoň ve své fantazii hluboce prožil. Jejich oči se opět zcela neosobně střetly, jen když přišel zaplatit pití za všechny kolem.

Chantal byla úplně vyčerpaná. Modlila se, aby už hosté odešli, ale cizinec zrovna oplýval výmluvností a donekonečna vykládal příběhy, které ostatní poslouchali s pozorností, zájmem a tou odporovou úctou - lépe řečeno ponížeností -, s níž se venkované chovají k návštěvníkům z velkých měst, protože je považují za vzdělanější,

inteligentnější a modernější.

"Blbci," pomyslela si. "Nechápou, jak jsou důležití. Nevidí, že každé, když si někdo kdekoli na světě strčí do úst nějaké sousto, vděčí za to takovým lidem, jako jsou obyvatelé Viscosu, kteří pracují od rána do noci, v potu tváře obdělávají půdu a s neuvěřitelnou trpělivostí pečují o dobytek. Svět je potřejuje víc než všechny ty měšťáky, a přece se chovají - a připadají si - jako nějaké méněcenné a zbytečné bytosti, plné zábran."

Cizinec se však zřejmě rozhodl dokázat, že jeho kultura stojí za víc než námaha každého z těch mužů a žen kolem výčepu. Ukázal na zarámovaný obrázek na stěně:

"Víte, co to je? Jeden z nejslavnějších obrazů na světě: Poslední večeře Páně s učedníky, jak ji namaloval Leonardo da Vinci."

"Tak slavný obraz to zase nebude," namítla hoteliérka. "Moc nestál."

"Je to jenom reprodukce; originál mají v jednom chrámu daleko odsud. Ale o tomhle obraze se vypráví určitá pověst, nevím, jestli by vás to zajímalo."

Všichni horlivě kývali a zas jednou se Chantal zastyděla, že tam je a poslouchá, jak se host vychloubá zbytečnými vědomostmi, jen aby dokázal, že ví víc než druzí.

"Leonardo da Vinci měl před sebou od samého počátku velkou potíž: musel namalovat Dobro - v podobě Ježíše - a Zlo - v postavě jeho druha Jidáše, který se v průběhu večeře rozhodne jej zradit. Malíř nechal rozdělané práce a poohlížel se po ideálních modelech. Jednou poslouchal sborový zpěv a mezi zpěváky uviděl chlapce, který by mohl být dokonalým představitelem Krista. Pozval ho do ateliéru a zachytil jeho rysy v náčrtech a studiích.

Uplynuly tři roky. "Poslední večeře" byla téměř hotova, ale Leonardo da Vinci dosud neobjevil ideální model Jidáše. Kardinál, do jehož působnosti kostel patřil, na něho začal naléhat a žádal, aby tu nástěnnou malbu dodělal.

Po dlouhých dnech hledání malíř objevil jakéhosi předčasně zestárlého, otrhaného mládence, který ležel opilý v příkopě. Požádal své pomocníky, aby ho nějak dopravili do kostela, protože na náčrty už neměl čas.

Žebrák se tam tedy ocitl, aniž vlastně věděl proč: pomocníci ho drželi zpřímá a Leonardo da Vinci zobrazoval nelítostný, hříšný a sobecký výraz, který se tak věrně na jeho tváři rýsoval.

Když skončil, žebrák - už poněkud střízlivější - otevřel oči a podíval se na malbu před sebou. A s trochou úžasu i smutku řekl:

"Tenhle obraz už jsem viděl!"

„Kdy?“ podivil se malíř.

„Před třemi lety, než jsem ztratil všechno, co jsem měl. Zpíval jsem tenkrát ve sboru, prožíval jsem život plný snů a jeden umělec mě požádal, abych stál modelem pro tvář Ježíše.“

Cizinec se dlouze odmlčel. Oči upíral na faráře, který popíjel pivo, ale Chantal věděla, že jeho slova platila jí.

"Znamená to, že Dobro a Zlo mají tutéž tvář; všechno záleží jen na době, kdy každému z lidí zkříží cestu."

Vstal, omluvil se, že už je unavený, a odešel nahoru do svého pokoje. Ostatní zaplatili útratu a pomalu se rozcházeli s pohledem upřeným na lacinou reprodukci slavného obrazu a ptali se sami sebe, kdy v životě se jich dotkl anděl nebo ďábel. Aniž si to navzájem řekli, všichni došli k závěru, že něco takového se ve Viscosu muselo stát dřív, než Ahab zjednal v kraji pořádek; teď byl jeden den jako druhý a nic víc.

Jenom Chantal, která byla málem u konce svých sil a pracovala skoro jako automat, věděla, že ona jediná si myslí něco jiného, protože už na sobě pocítila svůdný a tíživý dotek Zla. "Dobro a Zlo mají tutéž tvář, všechno záleží na době, kdy každému z lidí zkříží cestu." Krásná slova, možná pravdivá, ale ona se teď hlavně potřebovala vyspat, nic víc.

Nakonec jednomu z hostů vrátila špatně drobné, což se jí stávalo málokdy; omluvila se, ale žádnou vinu necítila. Lhostejně vyčkala, až odejde farář se starostou - ti obvykle opouštěli výčep jako poslední. Zavřela pokladnu, sebrala si svoje věci, oblékla si levný těžký kabát a stejně jako jindy šla domů.

Třetí noc pocítila přítomnost Zla. A to Zlo se projevilo v podobě krajní únavy a vysoké horečky, takže byla pořád jenom napůl při vědomí, ale usnout nedokázala - zatímco kdesi venku ustavičně vyl nějaký vlk. V určitých chvílích si uvědomovala, že blouzní, poněvadž se jí zdálo, že jí to zvíře vniklo do pokoje a mluví s ní jakýmsi neznámým jazykem. V záblesku jasného vědomí se pokusila vstát a chtěla jít na faru poprosit kněze, aby zavolal doktora, protože je nemocná, velice nemocná; jakmile se však svůj úmysl pokusila provést, podlomily se jí nohy a hned věděla, že nedokáže udělat ani krok.

Ale i kdyby těch pár kroků udělala, až ke kostelu by dojít nedokázala.

A i kdyby tam došla, musela by čekat, než se farář probudí, obleče a otevře dveře, zatímco ji by roztřásala stále větší zimnice, až by ji bez milosti sklátila přímo tam, na místě, které někteří lidé považují za posvátné.

"Aspoň by mě nemuseli nosit na hřbitov; už bych tam skoro byla."

Chantal blouznila celou noc a horečka jí začala klesat až s ranním přisvitem, který jí pronikal do pokoje oknem. Když se jí vrátily síly a ona se snažila usnout, uslyšela známé houkání a uvědomila si, že do Viscosu přijel pekař, a je tedy čas udělat si snídani.

Nic ji nenutilo, aby si šla dolů koupit chleba; byla nezávislá a mohla zůstat v posteli, jak dlouho se jí zlíbí, do práce nastupovala až k večeru. Něco se v ní však změnilo; potřebovala jakýkoli styk se světem, dřív než se úplně zblázní. Chtěla se setkat s lidmi, kteří se teď kupili kolem malé zelené dodávky a směřovali své mince za jídlo, spokojení, že začíná nový den a oni mají co dělat a co jíst.

Šla k nim, pozdravila všechny a vyslechla nějaké komentáře jako "vypadáte unaveně" nebo "není vám něco?" Všichni slušní, solidární, vždycky ochotní pomoci, nevinní a prostí ve své dobrodušnosti, zatímco její duše se zmítala v nepřetržitém zápase mezi sny, dobrodružstvím, strachem a mocí. Samozřejmě, že by se se svým tajemstvím někomu ráda svěřila, ale jakmile by to pověděla jediné osobě, ještě před polednem by to věděla celá obec - raději jim jenom poděkuje, že si dělají starosti o její zdraví, a počká, až se jí to v hlavě trochu vyjasní.

"Nic mi není. Nějaký vlk celou noc vyl a nenechal mě spát."

"Žádného vlka jsem neslyšela," prohlásila hoteliérka, která tam také kupovala pečivo.

"Už celé měsíce tady v kraji žádný vlk nevyje," potvrdila žena, která dodávala do hotelového krámků své výrobky. "Lovci už zřejmě všechny vyhubili, a to pro nás není moc dobré, protože právě kvůli těm několika vlkům sem lidi jezdí. Milují tohle neužitečné soupeření: kdo dokáže zabít nejzákladnější zvíře."

"Neříkejte před pekařem, že už tady vlky nemáme," pošeptala Chantal její zaměstnavatelka. "Až na to lovci přijdou, tak už do Viscosu nevkročí ani noha."

Já ale vlka slyšela."

"Tak to byl ten posedlý vlk," prohlásila paní starostová, která sice Chantal moc ráda neměla, ale byla natolik slušná, že své pocity dovedla skrýt.

Hoteliérka se dopálila.

"Žádný posedlý vlk neexistuje. Byl to prostě obyčejný vlk a teď už ho určitě někdo zabil."

Paní starostová se však nedala tak lehce odbýt.

"Ať už existuje, nebo ne, všichni víme, že dnes v noci žádný vlk nevyjel. Vy tohle děvče zaměstnáváte dlouho do noci, a ona pak ze

samé únavy začne mít halucinace."

Chantal je nechala, ať se dohadují, vzala si chleba a odešla. "Neužitečné soupeření," pomyslela si při vzpomínce na komentář ženy, která konzervovala místní plodiny. Takhle se oni dívají na život: neužitečné soupeření. Málem jim rovnou na místě prozradila cizincův návrh, aby viděla, jestli se ti pasivní a nedůvtipní lidé vzchopí ke skutečně užitečnému soupeření; deset zlatých cihel výměnou za obyčejný zločin, který by ve Viscosu zajistil budoucnost dětí a vnuků a návrat ztracené slávy, ať už s vlky, nebo bez nich.

Ale ovládla se. Vtom okamžiku se rozhodla, že jim o té záležitosti poví ještě týž večer, ale ve výčepu, přede všemi, aby nikdo nemohl tvrdit, že neslyšel nebo nerozuměl. Možná cizince popadnou a odvedou ho rovnou na policii, a to jí umožní vzít si tu svou zlatou cihlu jako odměnu za službu prokázanou veřejnosti. Možná taky tomu nebudou chtít věřit a cizinec odjede s přesvědčením, že jsou všichni dobří - což není pravda.

Všichni jsou hloupí, naivní a se vším smíření. Nikdo z nich nevěří ničemu, co nepatří k věcem, jimž si věřit zvykli. Všichni - i ona - se zachovávají jako zbabělci, když se jim naskytne příležitost změnit svůj osud. Pokud však jde o opravdovou dobrotu, ta neexistuje - ani na zemi zbabělých lidí, ani na nebi Boha všemohoucího, který rozsévá utrpení hlava nehlava, jen abychom celý život prosili, ať nás zbaví od zlého.

Ochladilo se, Chantal už tři noci nespala, ale když si dělala snídani, cítila se líp než kdykoli dřív. Zbabělců je plná ves, ale ona sama je možná jediná, kdo si svou zbabělost uvědomuje, protože ostatní říkají životu "neužitečné soupeření" a svůj strach si pletou s dobrodušností.

Vzpomněla si na jednoho Viscosana, který pracoval v lékárně v sousedním městečku, a po dvaceti letech práce dostal výpověď. Nepožádal o žádné odškodnění, protože - jak říkal - byl s majiteli lékárny zadobře, nechtěl jim ublížit, věděl, že ho propustili kvůli finančním potížím. Samé lži: ten muž to nedal k soudu, protože byl zbabělý, chtěl, aby ho za každou cenu měli rádi, a domníval se, že zaměstnavatelé v něm budou vidět sympatického a ušlechtilého člověka. Za nějakou dobu je šel požádat o půjčku a zabouchli mu dveře před nosem - to už ale bylo příliš pozdě, podepsal výpověď a nic vymáhat nemohl.

Dobře mu tak. Hrát si na útrpnou duši je dobré jedině pro někoho, kdo se bojí zaujmout v životě nějaké stanovisko. Vždycky je mnohem snadnější uvěřit ve vlastní dobrotu, než se postavit proti druhým a bojovat za svá práva. Vždycky je snadnější vyslechnout urážku a neoplatit ji, než se pustit do zápasu s někým mnohem silnějším; vždycky můžeme tvrdit, že nás nezasáhl kámen, který po nás někdo hodil, a teprve v noci - když jsme sami a naše žena nebo náš manžel nebo náš kamarád ze školy spí - můžeme tiše oplakávat svou zbabělost.

Chantal se nasnídala a nemohla se dočkat večera. Rozhodla se vesnici zničit, skoncovat s Viscosem jednou provždy. Obec by tak jako tak nepřechkala víc než jednu generaci, protože tu nebyly žádné děti - mladí lidé zakládali rodinu v jiných městech, kde se jim nabízela zábava, pěkné oblečení, cestování a "neužitečné soupeření".

Den se však proti očekávání vlekl. Ponurá atmosféra pod nízkými mračny budila dojem, že čas neplyne. Hory nebylo pro mlhu vidět a vesnice se zdála úplně odtržená od světa, ztracená v sobě samé, jako by to bylo jediné obydlené místo na celé zemi. Chantal zahlédla z okna cizince, jak vychází z hotelu a jako obvykle míří do hor. Dostala strach o svoje zlato, ale hned se zas uklidnila - určitě se zase vrátí, zaplatil nocleh na týden dopředu a boháči nikdy nevydávají peníze nadarmo; to jenom chudáci rozhazují.

Snažila se číst, ale nedokázala se soustředit. Rozhodla se jít na procházku a jediný člověk, jehož ve vsi zahlédla, byla vdova Berta,

kteřá celė dny vysedávala na zápraží a pozorovala dění kolem.

"Konečně se ochlazuje," řekla Berta.

Chantal přemýšlela, proč lidé, kteří se nemají o čem bavit, považují počasí za tak důležité. Souhlasně přikývla.

Šla dál svou cestou, protože s Bertou už za ta dlouhá léta, co žila ve Viscosu, mluvila o všem, o čem se s ní mluvit dalo. Kdysi v ní viděla zajímavou a odvážnou ženu, která si dokázala poradit se životem i v době, kdy jí manžel zemřel při jedné z častých loveckých nehod; prodala něco málo, co měla, a peníze - spolu s odškodným - spolehlivě investovala, takže nyní žila z výnosů.

Časem ji však vdova přestala zajímat a stala se pro ni symbolem její vlastní obávané budoucnosti: nakonec tu bude vysedávat na zá-

praží, v zimě zachumlaná do teplých svršků, bude se dívat na jedinou krajinu, kterou v životě viděla, a pozorovat něco, co za to nestojí, protože ve vsi se neděje nic vážného, důležitého nebo mimořádného.

Šla lesem stopeným v mlze, ale nebála se, že zabloudí, protože tam znala každou pěšinu, strom i kámen. Představovala si, jaký poprask večer vyvolá, uvažovala o různých způsobech, jimiž by cizincův návrh přednesla - buď řekne přesně to, co slyšela a viděla, nebo poví nějakou historku, která může a nemusí být pravdivá, a napodobí tak styl muže, kvůli němuž už tři noci oka nezamhouřila.

"Ten chlap je hrozně nebezpečný, horší než všichni lovci, které jsem poznala."

Jak tak kráčela lesem, začínala tušit, že objevila další osobu stejně nebezpečnou jako cizinec: sebe samu. Ještě před čtyřmi dny si neuvědomovala, že si pomalu zvyká na to, čím je a co může od života čekat, i na fakt, že život ve Viscosu není tak špatný - koneckonců v létě bývá v kraji plno turistů, kteří to tu považují za "ráj".

Teď ale vylézaly ze svých hrobů příšery a v noci ji strašily, takže se začínala cítit nešťastná a ukřivděná, opuštěná Bohem i osudem. A co hůř: právě ty příšery ji nutily, aby jasně viděla zahořklost, kterou s sebou vláčí dnem i nocí, do lesa i do práce, na řídké schůzky a při častých chvílích samoty.

"Čert vem chlapa. A mne taky, že jsem mu schválně vlezla do cesty."

Vracela se do vsi a proklínala každý okamžik svého života, vyčítala matce, že umřela tak brzo, babičce, že ji nabádala, aby byla hodná a poctivá, a kamarádům, zeji opustili, lamentovala nad stále stejným údělem.

Berta pořád seděla přede dveřmi.

"Máš nějak moc naspěch," řekla. "Sedni si ke mně a odpočiň si."

Chantal ji poslechla. Udělala by cokoli, jen aby jí uběhl čas co nejrychleji.

"Vesnice jako by se měnila," pokračovala Berta. „je vzduchu je cosi jiného; včera jsem slyšela, jak vyje posedlý vlk."

Dívce se ulevilo. Ať posedlý, nebo ne, prostě nějaký vlk té noci vyl, a aspoň někdo - kromě ní - ho uslyšel.

"Tahle vesnice se nezmění nikdy," odpověděla. Jenom roční období začínají a končí, a teď je na řadě zima."

"Ne. Jde o toho cizince, který sem přišel."

Chantal zpozorněla. Že by mluvil ještě s někým jiným?

"Co to má společného s Viscosem?"

"Celý den pozoruji přírodu. Někdo si myslí, že jenom mařím čas, ale pro mě to byl jediný způsob, jak se vyrovnat se ztrátou muže, kterého jsem tolik milovala. Vidím, že se mění roční období, stromy ztrácejí listy, a pak je zase nabývají. Ale jednou za čas nečekaná přírodní síla něco navždycky změní. Slyšela jsem, že hory kolem nás vznikly před tisíci lety při jednom zemětřesení."

Dívka mlčky přikývla; učili se to ve škole.

"Potom už nikdy není nic jako dřív. Obávám se, že právě to se může stát teď."

Chantal už jí málem pověděla tu historii se zlatem, protože Bertu podezřívala, že něco ví; mlčela však dál.

"Myslím na Ahaba, našeho velkého reformátora a hrdinu, člověka, jemuž poželhal svatý Sabin."

"Proč zrovna na Ahaba?"

"Protože uměl pochopit, že úplná maličkost, třeba dobře zamýšlená, může zničit všechno. Vypráví se, že když Ahab udělal v obci pořádek a vyhnal nenapravitelné darebáky, když ve Viscosu zmodernizoval zemědělství a obchod, pozval jednou přátele na večeři a uchystal jim šťavnatý kus masa. Najednou si všiml, že mu došla sůl. Zavolal tedy syna:

Jdi do vsi a kup sůl. Ale zaplat' za ni správnou cenu: ani víc, ani méně.'

Chlapce to zarazilo:

.Chápu, že se nemá platit víc, než je třeba, tati. Proč bych ale neušetřil, když se dá smlouvat?'

,Ve velkém městě bych to doporučil. Ale takovou vesnici, jako je naše, to pomalu zničí.'

Syn už se na nic neptal a odešel. Ale hosté, kteří všechno vyslechli, chtěli vědět, proč se nemá kupovat levnější sůl, a Ahab odpověděl:

,Ten, kdo prodává sůl pod cenou, to zřejmě dělá proto, že zoufale potřebuje peníze. A ten, kdo z jeho situace těží, jenom dokazuje, že si neváží dřiny a úsilí člověka, který svou práci něco vyrobil.'

,To přece nestačí k tomu, aby nějaká obec zanikla.'

,I nespravedlnost byla na počátku světa malá. Ale každý, kdo přišel později, něco přidal a myslel si, že na tom moc nezáleží, a jen se podívejte, kam jsme se nakonec dostali dnes.'"

"Vezměme si třeba toho cizince," řekla Chantal a čekala, jestli Berta potvrdí, že s ním také mluvila. Ta ale mlčela.

"Nechápu, proč Ahabovi tolik záleželo na záchraně Viscosu," mluvila Chantal dál. "Dřív to byla lotrovská peleš a dneska zase vesnice zbabělců."

Stará Berta určitě něco věděla. Bylo třeba zjistit, jestli jí cizinec opravdu něco pověděl.

Jistě. Ale nevím, jestli se tomu dá říkat zbabělost. Myslím, že všichni se bojí změn. Chtějí, aby Viscos byl pořád stejný: -nísto, kde se obdělává půda a pěstuje dobytek, kde lidé vítají lovce a turisty, ale kde všichni přesně vědí, co se stane příští den, a jedinou neočekávanou událostí jsou přírodní pohromy. Je to možná cesta ke klidu a míru, ale v jednom s tebou souhlasím: všichni si myslí, že mají všechno pevně v rukou, ale není to pravda."

"Není to pravda," souhlasila Chantal.

"Nikdo nemůže přidat ani čárku k tomu, co už je psáno," řekla Berta slovy evangelia. "My ale s touhle iluzí rádi žijeme, protože nám dodává jistoty."

Je to ostatně volba jako kterákoli jiná, i když je hloupost pokoušet se ovládat svět a věřit přitom v úplně nesmyslnou jistotu, takže nakonec jsme na život naprosto nepřipravení; když to nejméně čekáme, zemětřesení vytvoří hory, blesk sežehne strom, který se chystal zjara ožít, nehoda na lovu připraví o život poctivého muže."

Berta už postě vyprávěla, jak zemřel její manžel. Byl to jeden z nejuznávanějších vůdců v kraji, člověk, který neviděl v lovu barbarský sport, ale způsob, jak respektovat místní tradici. Díky němu vznikla ve Viscosu přírodní rezervace, na radnici vypracovali nařízení, která chránila takřka vyhynulé druhy zvířete, za každý úlovek se platil platek a peníze se vynakládaly pro blaho obce.

Bertin manžel v tom sportu - pro někoho barbarském, pro jiného tradičním - hledal možnost, jak naučit lovce něčemu o umění žít. Když přijel někdo se spoustou peněz, ale s malými zkušenostmi,

odvedl ho někde na holé prostranství. Tam položil na skalisko plechovku od piva.

Odstoupil od ní na padesát metrů a jedinou ranou ji odstřelil o kus dál.

Jsem nejlepší střelec v kraji," říkal. "Teď se naučíte, jak se mi můžete vyrovnat."

Znovu dal plechovku na totéž místo, ustoupil stejně daleko jako předtím, vytáhl z kapsy šátek a požádal lovce, aby mu zavázal oči. Potom namířil směrem k plechovce a opět vypálil.

"Trefil jsem?" zeptal se a sundal si šátek z očí.

"Samozřejmě že ne," odpovídal nováček celý šťastný, že se ten ješita zesměšnil. "Střela prolétla o hodně dál. Asi mě toho moc nenaučíte."

"Zrovna teď jsem vás naučil tu nejdůležitější věc v životě," říkal Bertin manžel. "Vždycky když chcete něčeho dosáhnout, mějte dookořán otevřené oči, soustředte se a přesně si uvědomte, co vlastně chcete. Nikdo netrefí cíl se zavázanýma očima."

Jednou zase po prvním výstřelu vracel plechovku na původní místo, když druhého lovce napadlo, že teď je řada na něm, aby vyzkoušel, jakou má mušku. Vystřelil dřív, než se k němu Bertin manžel stačil vrátit; minul cíl a zasáhl ho do krku. Neměl čas naučit se skvělé lekci o soustředění a objektivitě.

"Už abych šla," řekla Chantal. "Musím ještě zařídit pár věcí, než půjdu do práce."

Berta se s ní rozloučila a sledovala ji pohledem, dokud nezašla do uličky za kostelem. Roky, které strávila na zápraží, kdy se dívala na hory a na oblaka a v duchu si povídala se zesnulým manželem, ji naučily lidi "vidět". Měla omezený slovník a jiné slovo pro popis mnoha pocitů, které v ní druzí vyvolávali, se jí nepodařilo najít, ale bylo to prostě tak: "prohlédla" druhé, znala jejich pocity.

Všechno začalo na pohřbu její velké a jediné lásky; zrovna plakala, když se jí nějaké dítě vedle ní - synek jedné rodiny z Viscosu, který teď už byl dospělý a žil tisíce kilometrů daleko - zeptal, proč je smutná. Berta nechtěla chlapce děsit povídáním o smrti a loučení; řekla mu jenom, že její manžel odjel a bude asi dlouho trvat, než se vrátí do Viscosu.

"Myslím, že si z vás vystřelil," odpověděl chlapec. "Zrovna teď ho vidím, jak se schovává tamhle za tím hrobem a směje se. A v ruce drží polévkovou lžici."

Chlapcova matka to uslyšela a hned ho přísně napomenula. "Děti si pořád něco vymýšlejí," řekla a omlouvala se. Berta však okamžitě přestala plakat a podívala se tím směrem, kam kluk ukázal; její manžel si totiž usmyslel, že polévku bude jíst jenom určitou lžicí, což ji hrozně dopalovalo - všechny lžice jsou přece stejné a vejde se do nich stejné množství polévky -, ale on trval na svém. Berta o tom nikdy nikomu nepověděla, protože se bála, aby ho neměli za blázna. Chlapec však skutečně jejího manžela viděl; lžice byla znamením. Děti "vidí" věci. Berta se rozhodla, že se také naučí "vidět", protože s manželem chtěla rozmlouvat, znova ho mít vedle sebe - i kdyby to měl být přízrak.

Nejdřív se zavřela doma a v naději, že se manžel před ní náhle

zjeví, téměř nevycházela ven. Jednoho dne měla jakousi předtuchu: musí si sednout před dům a všimat si druhých, cítila, že manžel chce, aby vedla veselejší život a podílela se víc na dění v obci. Postavila si přede dveře židli a dívala se na hory; po viscoských ulicích moc lidí nechodilo, ale téhož dne, kdy to udělala, k ní přišla jedna známá ze sousední vesnice a řekla jí, že trhovci prodávají velice levné a kvalitní příbory - a na potvrzení svých slov vytáhla z kapsy lžici. Berta si uvědomila, že manžela už nikdy znova neuvidí, ale protože po ní chtěl, aby zůstala na zápraží a pozorovala vesnici, tak to udělala. Časem začala cítit něčí přítomnost po své levé straně a byla si jista, že to on ji dělá společnost a chrání ji před nebezpečím, a navíc ji učí vidět věci, které druzí nevnímají, jako třeba tvar oblaků, které vždycky přinášejí nějaké poselství. Nejdřív ji rozlítostnilo, že jeho postava zmizí, když se na ni snaží podívat zepředu, ale hned nato pochopila, že si s ním může povídat díky své intuici, a tak začali

rozvíjet dlouhé debaty o všemožných věcech.

Za tři roky už dokázala "vidět" city druhých lidí a kromě toho vyslechla od manžela praktické rady, které jí nakonec velice pomohly; tak se třeba nenechala ošidit, když jí jako odškodné dávali menší částku, než na jakou měla nárok, anebo si vyzvedla peníze krátce předtím, než banka zkrachovala a připravila spoustu lidí z okolí o celoživotní úspory.

Jednou ráno - už si nepamatovala, jak je to dlouho - jí manžel řekl, že vesnici hrozí zkáza. Bertu nejdřív napadlo zemětřesení, nové hory, které by se vynořily, ale on ji uklidnil tvrzením, že za příštích tisíc let tam k ničemu podobnému nedojde; starosti mu dělala jiná zkáza, přestože sám dobře nevěděl jaká. Ale požádal ji, aby dávala dobrý pozor, protože tuhle svoji vesnici měl na světě nejraději, i když ji opustil dřív, než si přál.

Berta si začala víc všimát lidí, tvaru oblaků, lovců, kteří přijížděli a odjížděli, a nic nenaznačovalo, že by se někdo snažil zničit obec, která nikomu nic špatného neprovedla. Ale manžel naléhal, ať je pořád na stráži, a ona mu vyhověla.

Před třemi dny uviděla, jak přišel cizinec provázený d'áblem, a poznala, že její čekání skončilo. Dnes zase si všimla, že dívka měla vedle sebe d'ábla i anděla; okamžitě si dala obě věci dohromady a pochopila, že ve vsi se děje něco podivného.

Usmála se sama pro sebe, podívala se vlevo a poslala tam vzdušný polibek. Přece jen není neužitečná bába; má velice důležitý úkol: zachránit místo, kde se narodila, i když přesně neví, co pro to má podniknout.

Chantal opustila starou Bertu pohrouženou do úvah a vrátila se domů. Mezi obyvateli Viscosu se šušovalo, že Berta je stará čarodějnice. Lidé tvrdili, že se za ten rok, co byla zavřená doma, naučila čarovat. Když jednou chtěla Chantal vědět, od koho se to naučila, tak říkali, že prý se jí v noci zjevoval sám d'ábel; druzí zase tvrdili, že vyvolávala keltského kněze pomocí slov, která ji prozradili rodiče. Ale vlastně to nikomu nevadilo; Berta lidem neubližovala a vždycky měla v zásobě nějakou zajímavou historku.

Cožpak o to, ale ty historky byly pořád stejné. A najednou se Chantal zarazila s rukou na klíče. Přestože už tolikrát slyšela, jak Bertin manžel zemřel, teprve teď si uvědomila, že v tom je pro ni velice důležité ponaučení. Vzpomněla si, jak zrovna před chvilkou chodila po lese a užírala se slepou záští schopnou vybuchnout proti všemu kolem - třeba i proti ní samé, proti vesnici, proti jejím obyvatelům, proti dětem těch obyvatel.

Její skutečný cíl byl však jen jeden: cizinec. Soustředit se, vystřelit,

dokázat kořist zabít. K tomu je třeba mít plán - bylo by hloupé večer něco plácnout a nesnažit se situaci zvládnout. Rozhodla se, že zprávu o schůzce s cizincem o den odloží - pokud vůbec někdy něco Viscosanům řekne.

Když Chantal brala večer od cizince peníze za obvyklou rundu, všimla si, že jí podstrčil nějaký lístek. Schovala ho do kapsy a tvářila se lhostejně, přestože pak tu a tam postřehla cizincův tázavý pohled. Hra jako by se nyní obrátila: ona ovládala situaci, sama si zvolí bitevní pole a okamžik střetnutí. Tak to dělají úspěšní lovci: vždycky to zařídí tak, aby kořist přišla k nim.

Až doma, tentokrát podivně přesvědčená, že se v noci dobře vyspí, si lístek přečetla: cizinec chtěl, aby se s ním sešla na stejném místě jako poprvé.

Dodával, že by s ní raději mluvil o samotě, ale pokud by nechtěla, může se rozhovor uskutečnit v přítomnosti všech ostatních.

Jeho výhrůžku nepřešla bez povšimnutí; naopak, měla z ní radost. Dokazovalo to, že cizinec ztrácí půdu pod nohama, protože tohle nebezpeční lidé nikdy nedělají. Velký mírotvorce Ahab říkal: Jsou dva druhy blbců - ti, co něco neudělají, protože se jim vyhrožuje,

a ti, co myslí, že něco udělají, protože vyhrožují."
Roztrhala lístek na kousíčky, hodila je do záchodové mísy a splách-la, pak se vykoukala v téměř vřelé vodě, vlezla do postele a usmála se. Podařilo se jí přesně to, co chtěla: znovu se setká s cizincem a promluví si s ním mezi čtyřma očima. Jestli na něho má vyzrát, musí ho napřed lip poznat.
Skoro okamžitě usnula - hlubokým, osvěžujícím, uklidňujícím spánkem. Už strávila jednu noc s Dobrem, jednu s Dobrem a Zlem a jednu se Zlem. Ani jedno z nich ničeho nedosáhlo, ale v její duši se teď sváděl boj, aby se ukázalo, kdo je silnější.

Když cizinec přišel na místo schůzky, Chantal už byla promočená deštěm; zase se přihnala bouřka.
"O počasí se bavit nebudeme," řekla. "Prší, jak vidíte. Vím o místě, kde se nám bude mluvit lip."
Vstala a zdvihla dlouhý plátěný vak.
"Vzala jste si pušku," řekl cizinec.
"Ano."
"Chcete mě zabít."
"Chci. Nevím, jestli to dokážu, ale udělala bych to s chutí. Ovšem zbraň jsem si vzala z jiného důvodu: mohla bych cestou narazit na posedlého vlka a zastřelit ho, aspoň by si mě ve vsi víc vážili. Včera jsem ho slyšela, jak vyje, i když mi to nikdo nevěří."
"Co je to za posedlého vlka?"
Váhala, jestli se s ním má vůbec bavit, když je to nepřítel. Ale vzpomněla si, co se dočetla v jedné knize o japonských bojových uměních - vždycky četla knížky, které hosté nechali v hotelu, ať pojednávaly o čemkoli, hlavně když nemusela za četbu utrácet peníze. Stálo tam, že nejvíc protivníka oslabíme, když ho přesvědčíme, že jsme na jeho straně.
Kráčeli spolu v dešti a větru a Chantal mu tedy ten příběh pověděla. Předě dvěma lety si jeden člověk ze vsi - přesněji řečeno tamější kovář - vyšel na procházku a zničehonic stál před vlkem s vlčaty. Polekal se, popadl klacek a na zvíře se vrhl.
Za normálních okolností by vlk utekl, ale protože tam byl s mladými, tak také zaútočil a zakousl se muži do nohy. Ale kovář měl velkou sílu, jakou ostatně ke své práci potřeboval, a mlátil vlka tak zuřivě, že se zvíře nakonec dalo na ústup; zmizelo v lese i s vlčaty a víckrát ho nikdo nespátřil; vědělo se jenom, že má na levém uchu bílou skvrnu.
"A proč je ,posedlý'?"
"I ta nejdivočejší zvířata obvykle zaútočí jenom ve výjimečných situacích, jako třeba v tomhle případě, když brání mladé. Ovšem jakmile jednou zaútočí a okusí lidskou krev, začnou být nebezpeční;

chtějí pořád víc, už to nejsou divoká zvířata, ale zabijáci. Všichni si myslí, že tenhle vlk jednoho dne zaútočí znova."
"To je můj příběh," pomyslel si cizinec.
Chantal se snažila jít co nejrychleji, protože byla mladší a čilejší a chtěla svého společníka unavit a psychologicky ho zdeptat, on však s ní vytrvale držel krok. Trochu se sice zadýchal, ale ani ho nenapadlo prosit, aby zvolnili tempo.
Došli k dobře zamaskovanému přístřešku ze zelené plachtoviny, který sloužil lovcům na čekané. Sedli si dovnitř, třeli si zmrzlé ruce a dýchali si na ně.
"Co chcete?" zeptala se. "Proč jste mi poslal ten lístek?"
"Dám vám hádanku: který den ze všech dnů našeho života nikdy nenastane?"
Neodpovídala.
"Zítřek," řekl cizinec. "Vy si zřejmě myslíte, že zítřek jednou nastane, a tak pořád oddalujete to, oč jsem vás požádal. Týden pomalu končí; když nic neřeknete vy, tak to udělám sám."
Chantal vyšla ven, v bezpečné vzdálenosti zůstala stát, otevřela plátěný vak a vyndala pušku. Cizinec tomu zřejmě nepřikládal žádný

význam.

"Byla jste se podívat na to zlato," pokračoval. "Kdybyste o tomhle zážitku měla napsat knihu, myslíte, že všichni ti čtenáři, kteří se ustavičně potýkají s nějakými potížemi a cítí se ukřivdění životem i druhými lidmi, a navíc se musí hodně namáhat, aby zaplatili dětem školu a jídlo, by vám fandili, abyste s tím zlatem utekla?"

"Nevím," řekla a dala do pušky náboj.

"Ani já ne. A tuhle odpověď chci znát."

Dala do pušky druhý náboj.

"Vy se mě chystáte zabít, přestože se mě snažíte uklidnit povídačkami o nějakém vlkovi. Nevadí, je to odpověď na mou otázku: lidské bytosti jsou ve své podstatě zlé, obyčejná venkovská servírka je schopna spáchat zločin pro peníze. Zemřu, ale protože už znám odpověď, zemřu spokojen."

,Vezměte si to," podala mu zbraň. "Nikdo neví, že vás znám.

Všechny údaje na vaší kartě jsou falešné. Můžete odjet, kdy se vám zachce, a pokud tomu rozumím, můžete se rozhodnout pro kteroukoli místo na světě. Ani nemusíte umět střílet: stačí na mě namířit

a zmáčknout spoušť. Náboj se skládá z drobných kousků olova a ty se kuželovitě rozprsknou, když vyletí z hlavně. Je to na zabíjení ptáků a lidí. Můžete dokonce otočit hlavu stranou, jestli nechcete vidět, jak mě to rozseká."

Muž položil prst na spoušť, namířil na ni a Chantal překvapeně zjistila, že drží pušku správně, úplně jako profesionál. Takhle zůstali chvíli stát proti sobě; přitom ona věděla, že stačí, aby uklouzl nebo aby ho najednou polekalo nějaké zvíře, a už by se prst pohnul a zahřměla by rána. V tom okamžiku si uvědomila, jak dětinsky se chová, když ho jen pro vlastní uspokojení provokuje a chce dokázat, že není schopen udělat něco, co žádá od druhých.

Cizinec na ni mřil dál, ani nemrkl a netřásl se mu ruce. Teď už bylo pozdě - i proto, že mu třeba přišlo jako docela dobrý nápad, aby provokatérku zlikvidoval. Chantal už málem začala prosit za prominutí, ale dřív než něco řekla, cizinec sklopil zbraň.

,Váš strach je skoro hmatatelný," řekl a vrátil Chantal pušku. "Cítím pach potu, který vás zalévá, i když ho překrývá déšť; a slyším, jak vám srdce buší až v krku, přestože ve větvích haraší vítr."

"Dnes večer udělám, do ode mě chcete," řekla Chantal a tvářila se, že neslyší slova věrně vystihující její stav. "Přišel jste ostatně do Viscosu proto, že jste se chtěl dozvědět víc o své vlastní povaze, jestli jste dobrý, nebo zlý. Jedno jsem vám právě ukázala já: přes to všechno, co jsem cítila nebo zrovna cítit přestala, jste mohl zmáčknout spoušť, a neudělal jste to. Víte proč? Protože jste zbabělec. Využíváte druhých k tomu, abyste si vyřešil svoje vlastní konflikty, ale sám nedokážete zaujmout určitý postoj."

Jeden německý filozof kdysi řekl: í Bůh má svoje peklo: je to jeho láska k lidem. Ne, nejsem zbabělec. Už jsem tiskl spouště mnohem horší než tuhle: lépe řečeno vyráběl jsem zbraně mnohem lepší, než je tato, a šířil jsem je po světě. Všecko jsem provozoval legálně: transakce schválené vládou, vývozní razítka, zaplacené daně. Oženil jsem se s ženou, kterou jsem miloval, měl jsem dvě hezké dcery, nikdy jsem si z té firmy nepřivlastnil neoprávněně ani haléf a vždycky jsem uměl vyžadovat, na co jsem měl právo.

Vy ze všeho obviňujete osud, kdežto já jsem byl vždycky schopen jednat, bojovat proti různým potížím, některé bitvy prohrávat, jiné vyhrávat, ale chápal jsem, že vítězství a prohry patří k životu každé-

ho člověka - s výjimkou zbabělců, jak říkáte, protože ti nikdy ani neprohrávají, ani nevyhrávají.

Hodně jsem četl. Chodil jsem do kostela. V bázni boží jsem dodržoval všechna přikázání. Byl jsem skvěle placený ředitel mamutí firmy. Za každou transakci jsem dostával provizi, takže jsem vydělával dost, abych uživil ženu, dcery, vnuky a pravnučky, neboť obchod se zbraněmi uvádí do pohybu nejvíc peněz na světě. Znal jsem důle-

žitost každé součásti, kterou jsem prodával, takže jsem na obchody osobně dohlížel; přišel jsem na případy korupce, dával jsem lidem výpověď, přerušil jsem obchodní jednání. Moje zbraně měly sloužit k ochraně pořádku, což je jediný způsob, jak podporovat světový pokrok a rozvoj, jak jsem se domníval."

Cizinec přistoupil k Chantal a uchopil ji za ramena; chtěl, aby mu viděla do očí a pochopila, že mluví pravdu.

"Myslíte si třeba, že výrobci zbraní jsou to nejhorší, co na světě je. Budete mít možná pravdu; ale je fakt, že zbraně používal už jeskynní člověk - nejdřív k tomu, aby zabíjel zvěř, pak aby získal nadvládu nad ostatními. Svět už někdy existoval bez zemědělství, bez chovu dobytka, bez náboženství, bez hudby - ale beze zbraní ne." Zvedl ze země kámen.

"Tady je první zbraň, kterou Matka příroda štědře poskytla těm, kdo se střetávali s prehistorickými zvířaty. Podobný kámen třeba zachránil člověka, který stál na počátku nespočetných pokolení, a tedy i vás a mne. Kdyby ten kámen neměl, masožravý zabiják by ho zabil a nenarodily by se miliony lidí."

Vítr zesílil, dešť jim nedopřál ani chvilku úlevy, ale jejich oči neuhnuly.

"Takže zrovna tak jako spousta lidí kritizuje lovce, zatímco Viscos je vítá, protože z nich žije, zrovna tak jako někteří lidé za nic na světě nechťejí vidět býka v aréně, ale maso u řezníka kupují s tím, že to byla pro zvíře důstojná smrt, tak také spousta lidí kritizuje výrobce zbraní, a ti přesto budou existovat dál, dokud i ta poslední zbraň nezmizí z povrchu země. Jestliže tu bude třeba jen jedna jediná, bude muset existovat druhá, jinak by hrozil konec rovnováhy." Jak to souvisí s naší vesnicí?" zeptala se Chantal. Jak to souvisí s porušením příkázání, se zločinem, s krádeží, s podstatou lidské bytosti, s Dobrem a Zlem?"

Cizincovy oči jako by náhle zaplavil hluboký smutek.

"Vzpomeňte si, co jsem vám řekl na začátku: vždycky jsem se snažil obchodovat v souladu se zákonem, považoval jsem se za .slušného člověka', jak se tomu říká. Jednou odpoledne mi kdosi zatelefonoval do kanceláře: jemný, ale nevzrušený ženský hlas mi oznámil, že skupina teroristů unesla mou ženu a mé dcery. Žádali velké množství toho, co jsem jim mohl dodat: zbraně. Nikomu prý o tom nesmím nic říct, mé rodině se nic nestane, pokud se budu držet instrukcí, které mi dají.

Dřív než ta žena zavěsila, ještě dodala, že se zase ozve za půl hodiny, a chtěla, abych čekal v jedné telefonní budce na nádraží. Řekla, že si nemám dělat velké starosti, s mou rodinou zacházejí dobře a za pár hodin ji propustí - protože jediné, co musím udělat, je poslat elektronický příkaz jedné z našich filiálek v určité zemi. Nešlo vlastně ani o krádež, ale o legální prodej, kterého by si dokonce ani v té společnosti, kde jsem pracoval, nikdo nevšiml.

Jako občan vychovaný k tomu, aby poslouchal zákony a cítil se pod jejich ochranou, jsem se okamžitě obrátil na policii. Hned v příštích minutě už jsem nebyl pánem svých rozhodnutí, stal se ze mne člověk neschopný ochránit vlastní rodinu, do mého světa pronikly anonymní hlasy a zběsilé telefonáty. Ve chvíli, kdy jsem mířil k označené budce, už celý štáb techniků napojil podzemní telefonní kabel na tu nejmodernější aparaturu, takže mohli okamžitě určit přesné místo, odkud se volá. Ke startu byly připravené vrtulníky, auta zaujala strategickou polohu, aby mohla přerušit provoz, v pohotovosti byli vycvičení muži, ozbrojení až po zuby.

Dvě různé vlády ve dvou světadílech už byly o události informovány a zakázaly jakékoli vyjednávání; směl jsem pouze přijímat příkazy, opakovat věty, které mi řekli, a chovat se podle návodu specialistů.

Dřív než den skončil, policejní jednotky přepadly místo, kde byla držena rukojmí, a únosci - dva mládenci a jedna dívka, zjevně bez jakýchkoli zkušeností, pouhé postradatelné figurky jakési mocné po-

litické organizace - padli v dešti střel. Předtím však ještě stačili popravít mou ženu a moje dcery. Jestli dokonce i Bůh má svoje peklo v lásce k lidem, pak kterýkoli člověk má peklo na dosah ruky v podobě lásky ke své rodině."

Muž se odmlčel: bál se, že neovládne hlas a dá najevo pohnutí, které chtěl potlačit. Sotva se vzpamatoval, mluvil dál:

"Policie i únosci použili zbraně vyrobené v mých závodech. Nikdo neví, jak se dostaly do rukou teroristům, a v podstatě na tom vůbec nezáleží; prostě je měli. Přes veškerou mou péči a přes úsilí, aby všechno probíhalo v souladu s nejpřísnějšími výrobními a prodejními předpisy, byla moje rodina zabita něčím, co jsem kdysi prodal já, pravděpodobně při večeři v nějaké luxusní restauraci, mezi řečí o počasí nebo o světové politice."

Další pauza. Když se opět ozval, zdálo se, že to mluví někdo jiný, kdo s tím vším nemá nic společného:

"Znám dobře zbraň a munici použité k vraždě mé rodiny a vím, kam je střelili: do prsou. Když střela vnikne do těla, udělá díрку menší než je šířka vašeho malíčku. Jakmile však zasáhne první kost, rozletí se na čtyři části a každá z nich pokračuje dál jiným směrem a zuřivě ničí vše, co má před sebou: ledviny, srdce, játra, plíce. Po každé, když naráží na něco velice pevného, jako třeba obratel, znovu změní směr a obvykle s sebou nese ostré úlomky a roztrhané svaly - až se konečně dostane ven. Každý ze čtyř výchozích otvorů je velký téměř jako pěst a střela má ještě takovou sílu, že rozhází po místnosti části tkání, masa a kostí, které k ní přilnuly, když se řítila tělem."

To všechno netrvá déle než dvě vteřiny; umřít ve dvou vteřinách se může zdát rychlé, ale tak se čas měřit nedá. Doufám, že mi rozumíte."

Chantal souhlasně přikývla.

"Koncem roku jsem toho zaměstnání nechal. Potuloval jsem se po světě, sám jsem přemáhal svůj žal a marně se snažil najít odpověď na otázku, jak může být lidská bytost schopná takové špatnosti. Ztratil jsem to nejdůležitější, co člověk má: důvěru ve svého bližního. Smál jsem se i plakal nad ironií Boha, který mi tak absurdně ukázal, že jsem nástrojem Dobra i Zla."

Veškerý můj soucit ponenáhlu mizel a dnes je moje srdce vyprahlé; žít nebo umřít vyjde nastejno. Ale napřed ještě musím ve jménu své ženy a svých dcer pochopit, k čemu došlo v té místnosti, kde byly uvězněny. Chápu, že je možné zabít z nenávisti nebo z lásky, ale bezdůvodně, jenom kvůli kšeftům?

Vám to možná bude připadat naivní - koneckonců denně se zabíjejí lidé pro peníze -, ale to mě nezajímá, já myslím jen na svoji ženu a svoje dcery. Chci zjistit, co se dělo v hlavě těch teroristů. Chci zjistit, jestli aspoň na okamžik mohli pocítit soucit a nechat je odejít, když už se ten boj mé rodiny netýkal. Chci zjistit, jestli existuje jediný zloemek vteřiny při střetnutí Zla a Dobra, v němž Dobro může zvítězit."

"Proč zrovna Viscos? Proč naše vesnice?"

"Proč zrovna zbraně z mých závodů, když je na světě tolik zbrojovek, a některé bez jakékoli vládní kontroly? Odpověď je prostá: náhodou. Potřeboval jsem nějaké malé místo, kde by se všichni znali a měli se rádi. V okamžiku, kdy se dozvědí o odměně, Dobro a Zlo se znovu střetnou tváří v tvář a ve vaší vsi dojde ke stejné situaci jako v místnosti, kde byla vězněna rukojmí."

Ti teroristé už byli obklíčení a předem ztraceni; přesto zabíjeli, aby dovršili zbytečný, planý rituál. Vaše vesnice má něco, co mně nebylo dáno: možnost volby. Lidé zachvátí touha po penězích, uvěří snad, že jejich posláním je chránit a spasit obec - ale zůstane jim schopnost se rozhodnout, jestli ta rukojmí popraví. Nic víc: chci vědět, jestli by se jini lidé zachovali jinak než ti mladí krvelační chudáci."

Jak už jsem říkal při naší první schůzce, historie člověka je historií celého lidstva. Existuje-li soucit, pak pochopím, že osud byl krutý ke

mně, ale k jiným může být někdy vlídnější. Nic to nezmění na tom, co cítím, rodinu mi to nevrátí, ale aspoň to ode mě vzdálí ďábla, který se mě drží a bere mi všechnu naději."

"A proč chcete vědět, jestli jsem schopná vás okrást?"

"Z téhož důvodu. Vy si možná myslíte, že na světě jsou zločiny lehké a těžké: není tomu tak. Jsem přesvědčen, že takhle uvažovali také teroristé: domnívali se, že zabíjejí kvůli nějaké věci, a nejenom ze záliby, z lásky, z nenávisti nebo pro peníze. Když si vezmete tu zlatou cihlu, budete si muset svůj zločin zdůvodnit sama sobě, a potom i já pochopím, jak si ti vrahové mezi sebou ospravedlnili vraždu mých drahých. Určitě už je vám jasné, že se celé ty roky snažím porozumět tomu, co se stalo; nevím, jestli mi to dodá klidu, ale jinou cestu nevidím."

"Kdybych vám to zlato ukradla, už byste mě nikdy nenašel."

Poprvé za tu necelou půlhodinu, co spolu mluvili, se cizinec posmál.

"Nezapomínejte, že jsem pracoval se zbraněmi. To zahrnuje tajné služby."

Muž ji požádal, aby ho doprovodila zpátky k řece - jinak by zabloudil, nevyznal se tam. Chantal popadla pušku - vypůjčila si ji od jednoho známého pod záminkou, že chce při lovu trochu zapomenout na nějaké starosti - znova ji strčila do vaku a vydali se dolů.

Cestou neprohodili ani slovo. Když znova došli k řece, muž se rozloučil:

"Chápu vaše váhání, ale déle čekat nemohu. Chápu také, že k tomu, abyste mohla bojovat sama se sebou, jste mě potřebovala lip poznat: teď už mě znáte.

Jsem člověk, který jde světem a má po boku ďábla; k tomu, abych jej definitivně zahnal, nebo naopak přijal, si musím odpovédět na několik otázek."

Vidlička nepřestávala klepat na sklenici. Všichni, kdo v ten páteční večer zaplnili výčep, se otočili směrem, odkud zvuk přicházel: to slečna Chantal Prymová žádala o klid.

Ticho zavládlo okamžitě. Ještě nikdy se v obci nestalo, aby se nějaké děvče, jehož jedinou povinností je obsluhovat hosty, takhle zachovalo.

"Hlavně aby nám řekla něco důležitého," napadlo hoteliérku. "Nebo jí ještě dneska dám výpověď, i když jsem její babičce slíbila, že se o ni postarám."

"Chci, abyste mě vyslechli," řekla Chantal. "Nejdřív vám povím příběh, který už všichni znají, až na našeho hosta," a ukázala na cizince.

"Potom zase příběh, který nezná nikdo jiný než náš host. Až obě ty historie dopovím, bude na vás, abyste posoudili, jestli jsem jednala správně, když jsem přerušila váš zasloužený páteční odpočinek po celotýdenní dřině."

"Do čeho se to plete," pomyslel si farář. "Ona přece neví nic, co bychom nevěděli taky. Přestože je chudák sirotek a nemá to v životě snadné, bude asi těžké chtít, aby ji paní nevyhodila. Ale vlastně tak těžké to nebude," uvažoval dál. „yšichni někdy zhřešíme, následují dva tři dny plné zlosti, a pak je zase všechno odpuštěno." Neznal ve vsi nikoho, kdo by se na to zaměstnání v hotelu hodil. Musel by to být někdo mladý a ve Viscosu už žádná mládež nebyla.

"Ve Viscosu jsou tři ulice, náves s křížem, několik pobořených domů, kostel a vedle hřbitov," začala Chantal.

"Okamžik!" zvolal cizinec.

Vytáhl z kapsy malý magnetofon, zapnul ho a položil před sebe na stůl.

"Zajímá mě všechno, co souvisí s historií Viscosu. Nechci, aby mi něco uniklo, a proto doufám, že vám nebude vadit, když si to nahraju."

Chantal nevěděla, jestli jí to má vadit, nebo ne, ale neměla času nazbyt. Už celé hodiny zápasila se strachem, teď se konečně odhodlala začít a nesměla se nechat vyrušit.

,Ve Viscosu jsou tři ulice, náves s křížem, některé domy v troskách, jiné v dobrém stavu, hotel, poštovní schránka umístěná na sloupku, kostel a vedle něho malý hřbitov."

Tentokrát to aspoň popsala důkladněji. Už nebyla tak nervózní.

Jak všichni víme, bývala to bašta zločineckých živlů, dokud z ní náš velký zákonodárce Ahab, poté co jej svatý Sabin obrátil na víru, neudělal místo obývané výlučně muži a ženami dobré vůle.

Náš cizinec však neví - a o tom právě chci mluvit -, jak toho Ahab docílil. Ani ho nenapadlo někoho přesvědčovat, protože lidskou povahu znal moc dobře; poctivost by ti lidé považovali za slabost a hned by se jeho vláda povážlivě zakymácela.

Zjednal si tedy ze sousední vsi několik tesařů, dal jim papír s nákresem a poručil, aby to postavili na místě, kde dnes stojí kříž. Po celých deset dní, ve dne i v noci, lidé slyšeli bušení kladiv, přihlíželi, jak řemeslníci řezou prkna, lícuji a čepují. Po deseti dnech vztyčili ten obrovitý hlavolam uprostřed návsi a zakryli jej plachtou. Ahab svolal všechny obyvatele Viscosu, aby se zúčastnili odhalení tohoto pomníku.

Bez jakéhokoli projevu sundal obřadně plachtu: byla pod ní šibenice. S provazem, poklopem, se vším všudy. Zbrusu nová, napuštěná včelím voskem, aby vydržela celé roky i v nečasu. Ahab pak před shromážděným davem přečetl seznam zákonů, které chránily zemědělce, podporovaly chov dobytka, odměňovaly podnikatele, kteří se zaslouží o obchodní rozvoj Viscosu, a nakonec dodal, že od té chvíle si každý musí buď najít početné zaměstnání, nebo se vystěhovat jinam. Víc nic neřekl, ani jednou se nezmínil o 'pomníku', který právě odhalil; Ahab totiž na výhrůžky nevěřil.

Když shromáždění skončilo, lidé se shlukli do několika skupinek; většinou si mysleli, že svatý Sabin Ahaba úplně zpitoměl, že už to není ten statečný chlap jako dřív a je třeba ho zabít.

V dalších dnech plánovali, jak to provést. Všichni však měli na očích tu šibenici na návsi a přemítali: co tohle tu vlastně dělá? Dal to postavit proto, aby zabil každého, kdo se vzepře novým zákonům? Kdo vlastně podporuje Ahaba, a kdo ne? Jsou mezi námi špiclové?

Šibenice shlížela na lidi a lidé vzhlíželi k šibenici. Počáteční odvahu rebelů ponenáhlu vystřídal strach; všichni znali Ahabovu pověst, vě-

děli, že od svých rozhodnutí neustoupí. Někteří z nich z obce odešli, jiní se rozhodli zkusit některé z nových zaměstnání, která se jim nabízela, prostě proto, že neměli kam jít, anebo pod vlivem onoho smrtícího nástroje uprostřed návsi. Za nějakou dobu se Viscos změnil ve velké obchodní středisko na hranicích země, začal vyvážet nejlepší vlnu a produkovat obilí první jakosti.

Šibenice tam zůstala stát deset let. Dřevo vydrželo, ale pravidelně obměňovali provaz. Nikdy nebylo nutné ji použít. Ahab o ní nikdy neřekl ani slovo. Stačilo se na ni podívat, a odvaha se stala strachem, důvěra podezřením, chvástavé řeči ztichlým souhlasem. Když konečně po deseti letech zavládl ve Viscosu zákon, dal Ahab šibenici zbořit a z jejího dřeva nechal postavit na tom místě kříž."

Chantal se na chvíli odmlčela. Ve všeobecném mlčení se ozvalo jen cizincovo zatleskání.

"Znamení příběh," řekl. "Ahab skutečně znal lidskou povahu; jen strach z trestu, a nikoli odhodlání dodržovat zákony vede lidi k tomu, aby se chovali v souladu s požadavky společnosti. Každý z nás má takovou šibenici sám v sobě."

"Dnes, protože mě o to cizinec požádal, odstraňuji ten kříž a místo něj dávám na náves jinou šibenici," pokračovala dívka.

"Carlos," řekl kdosi, "jmenuje se Carlos a bylo by zdvořilejší říkat mu jménem, a ne ho označovat za 'cizince'."

,Já jeho jméno neznám. Všechny údaje v hotelové přihlášce jsou falešné. Nikdy nic neplatil kreditní kartou. Nevíme, odkud přijel, ani kam chce odejet; i ten telefon na letišti může být lež."

Všechny hlavy se obrátily k cizinci, ten však dál upíral zrak na Chantal.

"Když ale mluvil pravdu, tak jste mu nevěřili; pracoval skutečně ve zbrojírenských závodech, prožil mnohá dobrodružství, byl několika různými osobami současně, od milujícího otce až po tvrdého obchodníka. Vy tady na venkově ani nemůžete pochopit, že život je mnohem složitější a bohatší, než si myslíte."

"Radši ať jde holka k věci," pomyslela si hoteliérka. A Chantal opravdu přešla k věci:

"Před čtyřmi dny mi ukázal deset velkých zlatých cihel. Mohly by zajistit budoucnost všech obyvatel Viscosu na příštích třicet let,

umožnit obci provést důležité reformy, postavit dětské hřiště v naději, že se zase jednou děti do naší vsi vrátí. Potom ty cihly ukryl v lese a já nevím, kde jsou."

Opět se všichni otočili k cizinci. Tentokrát se na ně podíval a přikývl.

"To zlato bude patřit Viscosu, jestliže se v příštích třech dnech mezi námi objeví někdo zavražděný. Jestliže nikdo nezemře, cizinec si svůj poklad zase odnese.

Nic víc. Řekla jsem všechno, co jsem říct měla, znova jsem postavila na návsí šibenici. Jenomže tentokrát tu není proto, aby zamezila zločinu, ale naopak aby na ní zahynula nevinná osoba a její oběť aby přinesla obci blahobyt."

Potřetí se lidé obrátili k cizinci a on znovu souhlasně přikývl.

"Tohle děvče ale umí vyprávět příběhy," řekl, vypnul magnetofon a strčil si ho zase do kapsy.

Chantal se otočila k dřezu a dala se do mytí sklenic. Ve Viscosu jako by se zastavil čas; nikdo nic neřikal. Ozýval se jen zvuk tekoucí vody, sklenic pokládaných na mramorovou desku a větru zmítajícího bezlistými větvemi stromů.

Starosta přerušil mlčení:

"Zavoláme na policii."

"Klidně," řekl cizinec. "Mám tady nahrávku. Jediné, co jsem řekl, bylo: 'Tohle děvče ale umí vyprávět příběhy.'"

"Buďte tak laskav, jděte do svého pokoje, sbalte si věci a okamžitě opusťte naši obec," požádala ho hoteliérka.

"Zaplatil jsem na týden předem a ten týden tu zůstanu. Jinak bych musel policii zavolat já."

"Už vás napadlo, že ten zavražděný byste mohl být vy?"

Jistě. A je mi to úplně jedno. Tím byste ale spáchali zločin a slíbenou odměnu byste nikdy nedostali."

Hosté se jeden po druhém pomalu vytráceli ven, počínaje těmi nejmladšími a konče nejstaršími. Ve výčepu zůstala jenom Chantal s cizincem.

Dívka si vzala kabát a tašku, šla ke dveřím a tam se otočila.

"Vy jste člověk, který trpěl a touží po pomstě," řekla. "Vaše srdce je

mrtvé, vaše duše nevidí světlo. Ďábel, který vás provází, se usmívá, protože hrajete hru, kterou určil on."

"Děkuji vám, že jste udělala, oč jsem vás požádal. A že jste vyprávěla ten zajímavý a skutečný příběh o šibenici."

"V lese jste říkal, že hledáte odpověď na některé otázky, ale podle plánu, který jste vymyslel, bude odměněna pouze zloba; když se neobjeví žádná mrtvola, Dobro nezíská nic než chválu. Jak víte, chvála nenasytí hladové krky a nezvelebí upadající obec. Vy nehledáte odpověď na žádnou otázku, ale toužíte si potvrdit něco, čemu zoufale chcete věřit: že celý svět je špatný."

Cizincův pohled se změnil a Chantal to neušlo.

Jestliže je celý svět špatný, pak se dá pochopit tragédie, která se vám stala," pokračovala. "Snadněji se smířte se ztrátou své ženy a svých dcer. Pokud však existují dobří lidé, váš život bude nesnesitelný, i když tvrdíte opak, protože osud vám nastražil past a vy víte, že jste si to nezasloužil. Vy nechcete znova vidět světlo, ale chcete

mít jistotu, že kromě temnoty nic jiného neexistuje."
"Kam vlastně míříte?" zeptal se s potlačovaným neklidem.
"K spravedlivější sázce. Jestliže během tří dnů nebude nikdo zavražděn, obec v každém případě těch deset zlatých cihel dostane. Jako odměnu za mravní bezúhonnost svých občanů."
Cizinec se zasmál.
"A já dostanu svou cihlu jako plat za účast v téhle špinavé hře."
"Nejsem hlupák. Kdybych s tím souhlasil, tak ze všeho nejdřív půjdete ven a všem to prozradíte."
"To je riziko. Ale já to neudělám. Přisahám při památce své babičky a při věčné spáse své duše."
"To nestačí. Nikdo neví, jestli Bůh poslouchá přísahy nebo jestli existuje věčná spása."
"Zjistíte sám, že jsem to neudělala, protože jsem postavila uprostřed vsi novou šibenici. Na každý figl se hned přijde. Kromě toho, i kdybych teď šla ven a řekla lidem, o čem jsme zrovna mluvili, tak by mi nikdo nevěřil; bylo by to totéž jako přijít do Viscosu s tímhle pokladem a říct: 'Podívejte se, to je pro vás, ať už uděláte, co ten cizinec chce, nebo ne.' Jsou to lidé zvyklí tvrdě pracovat a zasloužit si každý vydělaný haléř a nikdy by je ani nenapadlo, že jim zničehonic spadne do klína nějaký poklad."

Cizinec si zapálil cigaretu, dopil, co mu zbývalo ve sklenici, a vstal od stolu. Chantal čekala na odpověď u otevřených dveří, jimiž proudil do místnosti chladný vzduch.
"Na každý podvod přijdu," řekl. Jsem zvyklý jednat s lidmi, stejně jako ten váš Ahab."
"Tomu věřím. Takže říkáte ,ano'."
Už po několikáté toho večera muž pouze přikývl.
„A ještě něco: vy pořád ještě věříte, že člověk může být dobrý. V opačném případě byste si celou tuhle pitomost nevymyslel jen proto, abyste přesvědčil sám sebe."
Chantal zavřela dveře, vyšla na úplně pustou hlavní ulici a usedavě se rozplakala. Nechtěně se taky nakonec zapletla do hry; vsadila na to, že přes veškerou špatnost světa jsou lidé dobří. Rozhodně nikomu neprozradí, o čem před chvílí s cizincem mluvila, protože teď i ona potřebovala znát výsledek.
Věděla, že ačkoli je ulice pustá, za záclonami a zhasnutými světly ji všechny pohledy provázejí až k domu. Nevadilo jí to; bylo příliš tma, než aby mohli vidět její slzy.

Muž otevřel v pokoji okno a přál si, aby chlad na chvíli umlčel hlas jeho d'ábla.
Jak tušil, nebylo to k ničemu, protože d'ábel byl rozčilenější než jindy kvůli tomu, co od té dívky právě uslyšel. Poprvé za celé roky muž zpozoroval, že síly jeho průvodce ochabují, a chvílemi se mu zdálo, jako by se vzdaloval - ale vzápětí tu byl zpátky, ani silnější, ani slabší, stále důvěrně známý. Usídlil se mu v levé polovině mozku, která je zdrojem logiky a rozumového uvažování, ale nikdy se nezjevil ve fyzické podobě, takže cizinec si ho musel nějak představit. Maloval si ho tisícovým způsobem, od konvenčního d'ábla s rohy a ohonem až po dívku s blondátými prstýnky vlasů. Nakonec si zvolil podobu asi dvacetiletého mladíka v černých kalhotách, modré košili a zeleném baretu nedbale spočívajícím na černých vlasech.
Poprvé uslyšel jeho hlas na ostrově, kam se uchýlil hned, jakmile zanechal svého zaměstnání; byl právě na pláži, pořád trpěl, ale zoufale se snažil věřit, že ta bolest jednou skončí, když tu před ním zazářil nejkrásnější západ slunce, jaký kdy viděl. A tehdy mu jeho zoufalství, silnější než jindy, sestoupilo až do nejhlubší propasti duše - protože ty červánky měla právo vidět i jeho žena a jeho dcery. Křečovitě se rozvzlykal a tušil, že z těch hlubin už nikdy nevyjde.
V tom okamžiku mu nějaký sympatický, přátelský hlas řekl, že není sám, že všechno, co se mu přihodilo, mělo smysl - a tím smyslem je právě ukázat, že osud každého člověka je narýsován předem.

Vždycky dojde k tragédii, a nic z toho, co uděláme, nemůže změnit ani jedinou čáru zla, jež nás čeká.

"Dobro neexistuje: ctnost je pouze jednou z tváří strachu," pravil hlas. Jakmile si to člověk uvědomí, pak pochopí, že tento svět je pouze hříčkou Boha."

Hned nato mu hlas - který se prohlásil za knížete tohoto světa a jediného znalce pozemských dějů - začal na té pláži ukazovat, co ví o lidech kolem. Skvělý otec rodiny, který právě balil věci a pomáhal dětem při oblékání, by si rád začal se svou sekretářkou, ale bál se, že by se to mohla dozvědět jeho manželka. Žena, která toužila

pracovat a být nezávislá, se zase bála reakce svého manžela. Děti se chovaly slušně jen ze strachu z trestu. Osamělá dívka, jež si zdánlivě nevzrušeně četla v plážovém stanu, se v duchu děsila možnosti, že zůstane celý život sama. Chlapec, který sportoval s raketou, se bál, aby nezklamal očekávání rodičů. Číšník roznášející bohatým hostům tropické nápoje se děsil představy, že může být každou chvíli propuštěn. Mladá žena, která chtěla být tanečnicí, studovala práva, protože ji jímala hrůza, když si představila kritické pohledy sousedů. Starý pán nekouřil a nepil údajně proto, že to škodí zdraví, ale ve skutečnosti se mu v uších ozýval děsivý šepot smrti. Rozesmátá dvojice, která běžela kolem a rozstříkovala nohama vodní tříšť, se v hloubi duše děsila stáří, opuštěnosti a bezmoci. Opálený muž, jenž s úsměvem na rtech zastavil svůj člun a kynul známým, se hrozil představy, že v jediném okamžiku může přijít na mizinu. Hoteliér, který tu idylickou scénu pozoroval z okna své kanceláře a snažil se, aby byli všichni spokojení a veselí, a který od svých účetních požadoval maximální výkon, cítil ustavičnou hrůzu z toho, že státní úředníci mu mohou kdykoli - ať bude sebepoctivější - najít chyby v účetnictví, pokud se jim zlíbí.

Strach u každé z těch osob na krásné pláži, za úchvatného západu slunce. Strach z osamělosti, z tmy, v níž se představivosti zmocní démoni, strach z jakéhokoli činu vymykajícího se konvencím, strach z Božího soudu, strach z lidských řečí, strach z justice, trestající každé pochybení, strach riskovat a prohrát, vydělávat a čelit závisti druhých, strach milovat a být odmítnut, strach žádat o zvýšení platu, přijmout nějaké pozvání, jít do neznámých míst, strach, že se člověk nedomluví cizím jazykem, že nezapůsobí na druhé, že zestárne, že umře, že si druzí všimnou jenom jeho vad, že si nevšimnou jeho předností, nebo že si nevšimnou ani jednoho, ani druhého.

Strach, strach, strach. Život je vládou strachu ve stínu gilotiny.

"Doufám, že tě to uklidní," říkal mu ďábel. "Bojí se všichni, nejsi sám. Jediný rozdíl je v tom, že ty už jsi zažil to nejhorší; to, čeho ses nejvíce bál, se stalo realitou. Nemáš co ztratit, kdežto lidé na téhle pláži žijí s ustavičnou hrůzou, někdo si to uvědomuje víc, jiný se na to snaží nemyslet, ale všichni vědí, že ten strach existuje a nakonec je dostane."

I když se to může zdát neuvěřitelné, ta slova mu přinesla úlevu, jako by cizí utrpení zmírňovalo jeho osobní bolest. Od té doby s ním

ďábel pobýval stále častěji. Muž žil v jeho společnosti už dva roky a necítil radost ani smutek při představě, že už mu cele ovládl duši.

Jak si na jeho přítomnost pomalu zvykal, snažil se dozvědět víc

o původu Zla, ale na žádnou otázku nenašel přesnou odpověď:

Je zbytečné se ptát, proč existuji. Pokud chceš nějaké vysvětlení, můžeš si myslet, že jsem trest, který na sebe Bůh uvalil za to, že se nepředložené rozhodl stvořit vesmír."

Když už ďábel toho o sobě mnoho nepověděl, muž začal hledat jakoukoli zmínku o pekle. Zjistil, že většina náboženství má něco, čemu se říká "místo trestu", kam se ubírá nesmrtelná duše poté, co spáchala určité zločiny proti společnosti (všechno vypadalo jako problém společnosti, nikoli jednotlivce). Jedni říkali, že jakmile duch opustí tělo, musí se přeplavit přes jakousi řeku, čelit nějakému psu a projít branou, jíž se nikdy nevrátí zpět. A jelikož mrtvola se ukládala do hrobu, pak se peklo jako místo utrpení obvykle ztotožňovalo s něčím temným v útrokách země; podle sopek se vědělo, že tyto útroby jsou plné ohně, a tak lidská představivost vymyslela plameny,

jež trýzní hříšníky.

Zajímavý popis věčného zatracení našel v jedné arabské knize: stálo tam, že jakmile duše opustí tělo, musí kráčet po mostě tenkém jako ostří dýky, přičemž vpravo má ráj a vlevo sérii kruhů, které vedou do temnot v nitru země. Dřív než každý na ten most vkročí (v knize se neřikalo, kam vede), vezme do pravé ruky své ctnosti a do levé své hříchy - nevyváženost pak způsobí, že spadne na tu stranu, kam vzhledem k svým činům na zemi patří.

Křesťanství uvádí místo, kde se ozývá pláč a skřípění zubů. Židovské náboženství se zmiňuje o jakési vnitřní jeskyni s prostorem pro určitý počet duší - jakmile se toto peklo zaplní, nastane konec světa. Islám hovoří o ohni, který sežehne všechny, "jedině že by si Bůh přál opak". Pro hinduisty nikdy nebylo peklo místem věčných muk, neboť věří, že duše se po určité době opět vtělí, aby vykoupila své hříchy na témže místě, kde je spáchala - totiž na tomto světě. Ale i tak uvádějí jednadvacet druhů míst utrpení v takzvaných "vnitřních zemích".

Také buddhisté rozlišují různé druhy trestů, jimž může být duše vystavena; osm ohnivých pekel, osm úplně ledových a kromě toho

existuje říše, v níž odsouzenec necítí chlad ani horko, ale jen neustálý hlad a žízeň.

Nic z toho však nelze srovnat s nesmírnou rozmanitostí vymyšlenou Číňany; na rozdíl od ostatních - kteří umístili peklo do nitra země -, odcházejí duše hříšníků na horu zvanou Malý železný okruh, kterou obklopuje Velký okruh. V prostoru mezi těmito dvěma okruhy existuje osm velkých pekel nad sebou, z nichž každé dohlíží na šestnáct malých pekel, která zase kontrolují deset milionů nižších pekel. Číňané rovněž vysvětlují, že démoni vznikají z duší těch, kdo už si odpýkali své tresty.

Číňané ostatně jako jediní přesvědčivě objasňují původ démonů - jsou zlí, protože zakusili špatnost na vlastní kůži a chtějí ji pak předat druhým ve věčném koloběhu pomsty.

Jako se to zřejmě stalo mně," pomyslel si cizinec, když si vzpomněl na slova slečny Prymové. I ďábel je slyšel a cítil, že ztrácí část tak těžce dobyté půdy. Mohl ji znovu nabýt jen tak, že z cizincovy mysli vymytí každou pochybnost.

Jistě, zapochyboval jsi," řekl ďábel. "Ale strach trvá dál. Ten příběh o šibenici byl výborný a je to skvělé vysvětlení: lidé jsou ctnostní, protože existuje strach, ale jejich podstata je zhoubná, všichni jsou mými potomky."

Cizinec se třásl zimou, přesto však nechával okno otevřené.

"Bože, já jsem si nezasloužil to, co se mi stalo. Jestliže ty jsi to učinil mně, i já to můžu udělat druhým. To je spravedlnost."

Ďábel se polekal, ale zatím se rozhodl mlčet - nemohl ukázat, že také on má strach. Muž se rouhal Bohu a ospravedlňoval své činy - ale za celé dva roky to bylo poprvé, co se obrátil k nebesům.

To bylo špatné znamení.

"To je dobré znamení," bylo první, co Chantal napadlo, když uslyšela klakson dodávky rozvážející chléb. Život ve Viscosu šel dál jako dřív, dál přivázeli pečivo, lidé se chystali ven, budou mít celou sobotu a neděli na to, aby probrali ten šílený návrh, který jim byl učiněn, v pondělí ráno budou - s určitými výčitkami svědomí - přihlížet cizincovu odjezdu. A ona jim pak odpoledne poví o sázce, kterou uzavřela, a oznámí jim, že vyhráli bitvu a že jsou bohatí.

Nikdy se nestane sveticí, nebude jako svatý Sabin, mnoho dalších generací si ji však bude připomínat jako ženu, která zachránila vesnici před druhou návštěvou Zla. Místní obyvatelé ji budou v budoucnu popisovat jako krásnou ženu, jedinou, která v mládí neopustila Viscos, neboť věděla, že tam má určité poslání, a možná se o ní budou vyprávět pověsti. Zbožné ženy budou na její památku zapalovat svíčky a mládenci budou zamilovaně vzdychat pro hrdinku, kterou jim nebylo dáno poznat.

Náhle byla na sebe pyšná. Uvědomila si však, že si musí dát pozor na pusu a nezmínit se o té jedné zlaté cihle, která jí patří. Nebo oni ji nakonec ještě přesvědčí, aby rozdělila i svůj podíl, chce-li, aby ji považovali za světci.

Pomáhala vlastně cizinci spasit vlastní duši a Bůh to vezme v úvahu, až bude muset skládat účty ze svých činů. Osud toho muže ji však pramálo zajímal. Ted' hlavně potřebovala, aby následující dva dny utekly co nejrychleji, neboť podobná tajemství tíží srdce. Viscosané nejsou ani lepší, ani horší než obyvatelé sousedních obcí, ale nade vši pochybnost jsou schopni dopustit se zločinu pro peníze. Tím si byla jista. Ted', když se ta záležitost stala veřejnou, žádný z místních nemůže vzít iniciativu do vlastních rukou. V první řadě proto, že odměna bude rozdělena rovným dílem, a ona nezná nikoho, kdo by měl chuť riskovat pro cizí prospěch. A za druhé bylo zřejmé, že zamýšlejí-li učinit to, co ona považovala za nemyslitelné, potřebují si být všichni, snad kromě vybrané oběti, navzájem spoluviníky. Kdyby se proti té myšlence postavila jedna jediná osoba -

a jelikož nikdo jiný nebyl po ruce, byla by tou osobou ona, - riskovali by muži a ženy z Viscosu, že budou udáni a půjdou do vězení. Lepší je být chudý a poctivý než bohatý a ve vězení.

Scházejíc po schodech, připomněla si Chantal, že i pouhá volba starosty, který řídí tuto ves se třemi ulicemi, vždycky vyvolávala vášnivou diskuse a rozepře. Když chtěli v dolním cípu Viscosu vybudovat dětské hřiště, nastal takový rozruch, že se s tím nikdy nezačalo: jedni volali, že v obci nejsou žádné děti, druzí křičeli, že právě hřiště je sem opět přivede, neboť až jejich rodiče navštíví o prázdninách vesnici, všimnou si toho pokroku. Ve Viscosu se stávalo předmětem diskuse úplně všechno: kvalita chleba, zákony týkající se lovu, to, zda existuje nebo neexistuje vlk posedlý demony, podivné chování Berty a nejspíš i tajná setkání slečny Prymové s některými hosty, i když se nikdo neodvážil zmínit se o tom před ní.

Přiblížila se k dodávce s pocitem občana, který poprvé sehrál v životě obce hlavní roli. Až dosud to byla opuštěná sirota, dívka, která se nevдалa, ubožačka pracující v noci, nešťastnice hledající společnost, ale o níž nikdo nestál. A za dva dny jí budou všichni líbat nohy a děkovat jí za štědrost a velkorysost. Možná jí budou dokonce prosit, aby v příštích volbách přijala funkci starostky. Když tak o tom přemýšlí, možná by bylo dobré zůstat trochu déle a užít si té čerstvě získané slávy.

Vesničané postávající kolem dodávky si mlčky kupovali chleba. Všichni se k ní obrátili, ale neřekli ani slovo.

"Co se tu stalo?" zeptal se mladík, který chléb přivezl. "Někdo tu umřel?"

"Ne," odpověděl kovář, který přišel, ačkoliv byla sobota, a byl by si mohl poležet. "Je tu někdo, komu není dobře, a my si o něho děláme starosti."

Chantal nechápala, oč jde.

Slyšela, jak ji kdosi nabádá: "Kupte si honem, co potřebujete. Pecka už potřebuje odjet."

Mechanicky podala mladíkovi mince a vzala si chléb. Mladý řidič dodávky pokrčil rameny, jako by chtěl naznačit, že se již nebude pokoušet pochopit, co se ve vsi děje, vrátil jí drobné, popřál všem dobrého dne a odjel.

"Také bych se ráda zeptala, co se tu děje," řekla strachy hlasitěji, než se slušelo.

"Však vy dobře víte," odpověděl jí kovář. "Chcete, abychom se za peníze dopustili zločinu."

„Já přece nic nechci! Udělala jsem jen to, co mi ten chlap přikázal! Copak jste se všichni zbláznili?"

"To vy jste se určitě zbláznila! Co vás to napadlo, dělat tomu šilenci poslíčka! Oč vám vlastně jde? Co z toho máte? Chcete změnit tuhle vesnici v peklo, jako v tom příběhu, který vyprávěl Ahab? Zapomněla

jste na svoji důstojnost a na svoji čest?"

Chantal se třásla:

"To vy jste zešíleli! Cožpak někdo z vás vzal tu sázku vážně?"

"Nech ji," řekla hoteliérka. "Starejme se radši o snídani."

Skupinka se pomalu rozcházela. Chantal stála s chlebem v ruce, neschopná pohnout se z místa, a dál se chvěla. Všichni ti lidé, které viděla ustavičně se hádat, byli poprvé zajedno a obviňovali ji, že je podněcuje ke zločinu. Nikoliv cizince nebo tu sázku, aleji, Chantal Prymovou. Cožpak je celý svět vzhůru nohama?

Nechala chléb ležet u svých dveří a vydala se směrem k horám.

Neměla hlad, neměla žízeň a netoužila ani po ničem jiném. Uvědomila si cosi velice důležitého, něco, co ji naplňovalo strachem, hrůzou, co ji naprosto vyděsilo.

Nikdo tomu mladému pekaři nic neřekl.

Takovou událost by normálně komentovali, třeba rozhořčeně nebo posměšně, ale pekař, který rozvázal po kraji chléb a drby, odjel, aniž se dozvěděl, co se přihodilo. Viskoští se toho dne sešli jistojistě poprvé právě u dodávky, a tak nikdo dosud neměl čas probrat s druhými to, co se stalo předešlé noci, i když všichni již věděli, co se přihodilo ve výčepu. A tak udělali podvědomě jakousi tichou dohodu. Bylo tedy možné, že každý z těch lidí zvažoval v hloubi srdce nezvažitelné a představoval si nepředstavitelné.

Berta na ni zavolala. Na svém oblíbeném místě bděla nad vesnicí, ale zbytečně, neboť nebezpečí už bylo uvnitř a bylo větší, než kdo mohl předpokládat.

"Nechci si povídat," řekla Chantal. "Nejsem schopna myslet, reagovat ani cokoliv říci."

"No tak jen poslouchej. Pojd' si sednout sem ke mně."

Ze všech lidí, které Chantal od rána potkala, byla jediná, kdo s ní vlídně promluvil. Chantal si k ní sedla a dokonce ji objala. Zůstaly tak hodnou chvíli, až Berta prolomila ticho:

"Jdi se teď projít do lesa, aby sis zchladila hlavu. Ty víš, že za nic nemůžeš. Oni to také vědí, ale potřebují nějakého viníka."

Jenže to je ten cizinec."

"Ty a já víme, že to je on. Ale ostatní ne. Všichni chtějí věřit, že byli zrazeni, že jsi jim měla říci všechno dřív, že jsi k nim neměla důvěru."

"Že byli zrazeni?"

"Ano."

"Proč tomu chtějí věřit?"

"Přemýšlej."

Chantal přemýšlela. Protože potřebují viníka. Nějakou oběť.

"Nevím, jak tenhle příběh skončí," řekla Berta. "Viscos je vesnice lidí dobrých, i když, jak jsi sama řekla, poněkud zbabělých. Každopádně by možná bylo dobré, kdybys strávila nějaký čas daleko odsud."

Určitě jen žertuje. Nikdo přece nemohl cizincovu sázku vzít vážně. Nikdo. A kromě toho, ona nemá ani peníze, ani kam jít.

To nebyla pravda: čekala na ni zlatá cihla a s tou mohla odejít kamkoliv na světě. Ale ona na to nechtěla za žádnou cenu myslet.

Vtom okamžiku, jako ironií osudu, přešel cizinec kolem nich a jako každé dopoledne mířil směrem k horám. Pokynul jim na pozdrav a šel dál. Berta ho ještě chvíli sledovala očima, zatímco Chantal se snažila zjistit, jestli někdo z vesnice neviděl, že je pozdravil. Řekli by, že je jeho spoluvinice. Řekli by, že se spolu domlouvají tajným kódem. Je nějak vážnější," řekla Berta. Je na něm cosi divného."

"Možná si uvědomil, že se jeho žert změnil ve skutečnost."

"Ne, je v tom něco jiného. Nevím co, aleje to jakoby... Ne, nevím, oč jde."

"Můj manžel to určitě ví," zauvažovala Berta a pocítila určitou nervozitu a nepříjemný pocit na levé straně hrudi. Ale na rozhovor s ním nebyla vhodná chvíle.

"Vzpomínám si na Ahaba," řekla slečně Prymové.

Já teď nechci slyšet o Ahabovi, nechci poslouchat tyhle historky ani žádné jiné. Chci jen, aby svět byl jako dřív. A i když má Viscos

různé nedostatky, nechci, aby ho jeden šílený chlap zničil!"

"Zřejmě máš tohle místo raději, než si myslíš."

Chantal se chvěla. Berta ji znovu objala a položila si její hlavu na rameno, jako by Chantal byla dcera, kterou nikdy neměla.

"Chtěla jsem říct, že Ahab měl příběh o nebi a o pekle, který kdysi rodiče předávali dětem, dnes už zapomenutý. Jeden člověk kráčel po cestě se svým koněm a se svým psem. Když procházeli pod rozložitým stromem, uhořel do stromu blesk, zasáhl je a všechny tři zabil. Muž ale nepochopil, že již opustil tento svět, a kráčel dál s oběma zvířaty. Mrtvým to někdy chvíli trvá, než si uvědomí svůj nový úděl..."

Berta si vzpomněla na manžela, který trval na tom, aby nechala dívku jít, protože má něco důležitého na srdci. Možná už nadešel čas vysvětlit mu, že je mrtvý a že nemá přerušovat její příběh.

"Cesta do kopce byla velice dlouhá, slunce pražilo, oni byli zpoceni a měli velkou žízeň. V jednom ohybu cesty náhle spatřili nádhernou mramorovou bránu a za ní se rozkládalo náměstí, vydlážděné kusy zlata. Uprostřed něho tryskala z fontány čirá voda. Pocestný zamířil k člověku, který hlídal u vchodu.

„Dobrý den.“

„Dobrý den,“ odpověděl strážce.

„Kde to jsem? Je to tu tak krásné.“

„Tady je nebe.“

„To je dobře, že jsme v nebi. Máme hroznou žízeň.“

„Můžete vejít a pít vodu po libosti.“ A strážný ukázal na fontánu.

„Můj kůň a můj pes mají také žízeň.“

„Lituji,“ řekl strážný. „Zvířata dovnitř nesmějí.“

Ten muž byl velmi zklamán, neboť žízeň ho sužovala, ale nechtěl pít sám. Poděkoval tedy strážci a šel dál. A zase šplhali dlouho do kopce, až se vyčerpání dovedli k místu, kde stála stará brána a za ní se táhla prašná cesta lemovaná stromy. Ve stínu jednoho stromu ležel muž. Obličej měl zakrytý kloboukem a zřejmě spal.

„Dobrý den,“ řekl poutník.

Muž kývl hlavou.

„Máme hroznou žízeň, já, můj kůň a můj pes.“

„Tamhle mezi těmi kameny je pramen,“ pravil ten muž a napřáhl ruku směrem ke kamenům. „Můžete se napít po libosti.“

Muž, kůň i pes šli k prameni a uhasili žízeň.

Poutník znovu poděkoval. „Přijďte, kdykoliv se vám zachce.“ odpověděl muž.

„A jak se to tady vlastně jmenuje?“

„Nebe.“

„Nebe? Ale strážce u té mramorové brány mi řekl, že nebe je tam!“

„To nebylo nebe, to bylo peklo.“

Poutník byl zmaten. „Měli byste zakázat, aby tam užívali vašeho jména! Ta falešná informace určitě působí hrozný zmatek!“

„Ale vůbec ne! Ve skutečnosti nám prokazují velkou laskavost, protože tam zůstanou všichni, kdo jsou schopni opustit své nejlepší přátele...!“

Berta pohládila dívku po hlavě. Cítila, že Dobro a Zlo vedou v jejím nitru nesmířitelný boj. Řekla jí, aby šla až k lesu a zeptala se Přírody, do kterého města má jít.

"Neboť mám tušení, že náš malý ráj hluboko v horách se chystá opustit své přátele."

"Mýlíš se, Berto. Ty patříš k jiné generaci. Krev těch zločinců, kteří kdysi obývali Viscos, je hustší v tvých žilách než v mých. Místní muži i ženy mají svoji důstojnost. Jestli to není důstojnost, je to jejich vzájemná nedůvěra jednoho k druhému. A pokud to není nedůvěra, je to strach."

"No dobrá, tak se mýlím. Ale každopádně udělej, co ti říkám: jdi a naslouchej přírodu."

Chantal odešla. A Berta se obrátila k manželovu přízraku a poprosila

ho, aby dal pokoj. Je dospělá - víc než to, je už dost stará na to, aby ji někdo přerušoval, když se snaží dát radu někomu mladšímu. Nejdřív se naučila starat se sama o sebe a teď se stará o vesnici. Manžel jí řekl, aby si dala pozor, aby dívce nedávala tolik rad, protože nikdo neví, jak ten příběh dopadne. To Bertu překvapilo, neboť si myslela, že mrtví vědí všechno. Ostatně, cožpak ji on sám neupozornil nato, že se blíží nebezpečí? Možná už začíná být moc starý a začíná mít jiné mánie, než jíst polévku jednou lžící. Manžel odtušil, že stará začíná být ona a že mrtví nestárnou. A dodal ještě, že i kdyby věděli některé věci, které živí nevědí, po-

třebovali by víc času, aby se dostali tam, kde žijí vyšší andělé. On je ještě mladý mrtvý (od chvíle, kdy opustil Zemi, neuplynulo ještě ani patnáct let), a má se ještě mnoho co učit, i když si je vědom toho, že už může hodně pomoci.

Berta se zeptala, jestli je to místo, kde žijí vyšší andělé, přitažlivější a pohodlnější. Manžel jí odpověděl, že tedy dobrá a aby už nechala těch žertíků a soustředila svoji energii na záchranu Viscosu. Ne že by ho to nějak zvlášť zajímalo - je už koneckonců mrtvý, a nikdo s ním dosud nepřebíral téma reinkarnace (i když už vyslechl několik hovorů o této možnosti), a i kdyby reinkarnace připadala v úvahu, má v úmyslu znovu se narodit na nějakém místě, které nezná. Ale byl by rád, kdyby jeho žena prožila zbytek dní, které jí zůstaly na tomto světě, v klidu a v pohodě.

Jen neměj obavy," pomyslela si Berta. Manžel však na její radu nedal. Chtěl, aby každopádně něco podnikla. Jestli ďábel zvítězí, byť jen v malé zapomenuté vsi se třemi ulicemi, jedním náměstím a jedním kostelem, může nakazit celé údolí, kraj, celou zemi, celý světadíl, všechna moře, celý svět.

Ačkoliv měl Viscos 281 obyvatel, z nichž Chantal byla nejmladší a Berta nejstarší, ovládala ho hrstka lidí: hoteliérka, odpovídající za blaho turistů, páter, odpovídající za duše, starosta, který se staral o zákony lovu, starostova manželka, která se starala o starostu i o jeho rozhodnutí, kovář, který přežil kousnutí posedlého vlka, a majitel největších pozemků v okolí vesnice (právě ten vetoval vybudování dětského hřiště, neboť věřil dávné představě, že Viscos se opět rozroste, že zvolené místo je ideální pro stavbu luxusního domu).

Ostatní obyvatelé Viscosu příliš nezajímalo, ani co se ve vsi právě děje, ani co se právě udalo, protože se museli starat o své ovce, o své obilí nebo o své rodiny. Chodili do výčepu, chodili na mši, dodržovali zákony, nosili ke kováři nářadí, které potřebovalo opravit, a čas od času si koupili kousek půdy.

Majitel pozemků nikdy nechodil do výčepu, a tak se o té události dozvěděl od sluzky, která tam toho večera byla a vrátila se nanejvýš rozrušená. S přítelkyněmi a s ním pak probírala, že hotelový host je boháč, ona by s ním třeba mohla mít dítě, a pak by ho přinutila, aby jí dal část svého bohatství. Obávaje se budoucího vývoje věci či spíše toho, že by se příběh slečny Prymové mohl roznést a poplašit turisty a lovce, svolal mimořádnou schůzi. Ve chvíli, kdy Chantal mířila k lesu, cizinec prodlíval na svých tajemných pochůzkách a Berta rozmlouvala se svým manželem na téma, zda se pokusit nebo nepokusit zachránit vesnici, v sakristii kostelíka se utvořil hlouček.

"Musíme rozhodně zavolat policii," řekl majitel pozemků. "Je jasné, že to zlato neexistuje. Myslím, že se ten chlap pokouší svést moji sluzku."

"Nevíš, co mluvíš, protože jsi u toho nebyl," odtušil starosta. "To zlato existuje. Slečna Prymová by přece neriskovala svoji pověst, kdyby neměla hmatatelný důkaz. Ale to na věci nic nemění: musíme zavolat policii. Ten cizinec je určitě nějaký bandita, který se snaží schovat si tu svůj lup, a na jeho hlavu je nejspíš vypsaná odměna."

"Nesmysl," odtušila starostová. "To by se přece snažil být nenápadný."

"Stejně musíme okamžitě zavolat policii."

Všichni souhlasili. Páter všem nalil trochu vína na uklidnění. Začali se dohadovat, co řeknou policii, když v podstatě nemají proti tomu cizinci žádný důkaz. Došli k závěru, že je možné, že slečna Prymová nakonec půjde do vězení za nabádání ke zločinu.

Jediný důkaz je to zlato. Bez toho zlata nemůžeme nic dělat. To je jasné. Ale kde to zlato je? Viděla ho jen jedna osoba, a ta neví, kde je schované."

Páter navrhl, aby utvořili pátrací oddíly. Hoteliérka odhrnula závěs. Ze sakristie bylo vidět na hřbitov. Ukázala na hory na jedné straně, na údolí, na hory na druhé straně.

"To by muselo sto mužů hledat nejmiň sto let."

Majitel pozemků v duchu zalitoval, že hřbitov stojí právě na tom místě. Byl tam krásný výhled, a mrtví ho přece nepotřebují.

"Někdy bych si s vámi rád promluvil o hřbitovu," řekl páterovi.

"Mohu nabídnout mrtvým mnohem větší prostor blízko odsud, výměnou za tenhle pozemek vedle kostela."

"Nikdo by si ho nekoupil. Nikdo by přece nechtěl žít tam, kde předtím leželi nebožtíci."

"Místní možná ne. Ale turisté jsou posedlí po letních sídlech. Stačí jen požádat místní, aby drželi jazyk za zuby. Vesnice by z toho měla víc peněz a místní úřad by vybral víc na daních."

"Máte pravdu. Stačí jen všem říct, aby drželi jazyk za zuby. To nebude těžké."

A náhle nastalo ticho. Dlouhé ticho, které se nikdo neodvážil porušit. Obě ženy se dál dívaly do kraje, páter začal leštit malou bronzovou sošku, majitel pozemků si nalil trochu vína, kovář si vytáhl tkaničky z obou bot a zase je tam navlékl zpátky. Starosta se každou minutu díval na hodinky, jako by naznačoval, že má další závazky.

Nikdo však nezareagoval. Všichni věděli, že najde-li se nějaký zájemce o pozemky na místě nynějšího hřbitova, nikdo ve Viscosu se proti tomu nepostaví. Udělali by to jedině z radosti, že do vesnice, které hrozí zánik, přibyl další člověk. Ani by za to nic nechtěli.

Představte si, že by na tom ještě vydělali.

A představte si, že by si vydělali tolik peněz, že by jim to stačilo na zbytek života.

Představte si, že by si vydělali tolik peněz, že by to stačilo na zbytek života jim i jejich dětem.

Právě v tom okamžiku vnikl do sakristie zcela nečekaně závan teplého větru.

"Co navrhuje?" zeptal se páter po dlouhých pěti minutách.

Všichni se k němu obrátili.

Jestli místní budou mlčet, myslím, že jednání mohou pokračovat," odpověděl majitel pozemků. Volil slova tak obezřetně, že mohla být interpretována špatně či dobře, podle toho, z jakého hlediska se na to člověk díval.

Jsou dobří, pracovití a taktní," pokračovala hoteliérka podle stejné strategie. „yezměte si zrovna dneska, když pekařský pomocník chtěl vědět, co se stalo, nikdo nic neřekl. Myslím, že jim můžeme důvěřovat."

Opět nastalo ticho. Tentokrát to však zjevně bylo ticho tísnivé.

Přesto však hra pokračovala. Slovo si vzal kovář:

"Tady nejde o takt Viscoských, ale o to, aby se vědělo, že by to bylo nemorální a nepřijatelné."

"Co by bylo nemorální a nepřijatelné?"

"Prodat posvátnou půdu."

Místností proběhl úlevný povzdech. Ted, když projednávání praktické stránky věci již značně pokročilo, mohou probrat mravní stránku.

"Nemorální je dívat se nečinně na to, jak náš Viscos upadá," začala starostová. „Vědět, že my jsme poslední, kdo tu žije, a že sen našich dědů, našich předků, sen Ahabův a sen Keltů za několik let skončí."

Brzy i my budeme pomalu vesnici opouštět, buď odejdeme do nějakého útulku, nebo budeme prosit naše děti, aby se postaraly o ty podivínské staré a nemocné lidi, neschopné se přizpůsobit životu ve velkém městě a vzpomínající se steskem na to, co opustili, a smutné proto, že nedokázali důstojně předat další generaci přítomnost, kterou jsme převzali od svých rodičů."

"Máte pravdu," navázal opět kovář. "Nemorální je život, který vedeme. Protože až z Viscosu zbudou skoro už jen trosky, tahle půda už nebude patřit nikomu nebo se skoupí za směšnou cenu. Přijedou stroje, vybudují se tu lepší silnice. Domy budou zdemolovány a ocelová skladiště nahradí to, co vzešlo z potu předků. Půda se bude obdělávat pomocí strojů, lidé tady budou přes den pracovat

a večer se budou navracet do svých domovů daleko odsud. Pro naši generaci je to hanba. Dopustili jsme, že naše děti odešly, nebyli jsme schopni si je tu udržet po svém boku."

"Musíme zachránit Viscos za každou cenu," řekl majitel pozemků, zřejmě jediný člověk, který na úpadku Viscosu vydělával, neboť si mohl koupit cokoli a potom to znovu prodat nějaké velké firmě. Neměl však zájem dávat pod cenu pozemky, v nichž bylo možná pohřbeno bohatství.

"Máte k tomu něco, důstojný pane?" zeptala se hoteliérka.

Jediné, co dobře znám, je moje náboženství, a v něm oběť jedné osoby spasila celé lidstvo."

Do sakristie se potřetí sneslo ticho, trvalo však jen chvilku.

"Musím se připravit na sobotní mši," pokračoval. "Nemohli bychom se se jít třeba v podvečer?"

Všichni okamžitě souhlasili. Domluvili se na určité podvečerní hodině a vypadali vzrušeně, jako v očekávání něčeho důležitého.

Jen starosta zůstal lhostejný:

"To, co jste právě řekl, je zajímavé téma pro krásné kázání. Myslím, že bychom dnes měli jít všichni na mši."

Chantal již neváhala: zamířila ke kameni ve tvaru Y a myslela na to, co bude dělat, až bude mít v ruce zlato. Vráti se domů, vezme si své úspory, převlékne se do obvyklejších šatů, sejde do údolí a bude stopovat. A už žádné sázky: místní lidé si nezaslouží bohatství, které mají na dosah. Nevezme si žádné kufrý. Nechce, aby se ve Viscosu vědělo, že opouští navždycky vesnici s jejími krásnými, avšak naničovými příběhy, jejími zbabělými a hodnými obyvateli, s výčepem stále plným lidí, kteří mluví stále o stejných záležitostech, s kostelem, do něhož nikdy nechodila. Existuje samozřejmě možnost, že na ni bude na zastávce autobusu čekat policie, že ji ten cizinec obviní z krádeže, nebo že se stane bůhvíco jiného. Ale teď byla připravena podstoupit jakékoliv riziko.

Ještě před půlhodinou pocítovala nenávist. Ta se ale nyní změnila v pocit mnohem příjemnější - pomstychtivost.

Uspokojovalo ji, že ona sama poprvé ukazuje všem těm lidem zlobu skrytou na dně jejich naivních duší, překypujících falešnou dobrotou. Všichni snili o možném zločinu, ale jen snili, neboť by se nikdy k ničemu neodhodlali. Celý zbytek svých ubohých životů prospí, opakující si sami pro sebe, že jsou ušlechtilí, neschopní dopustit se jakéhokoli bezpráví, odhodlaní bránit za každou cenu důstojnost vesnice. Zároveň však si budou vědomi, že jen hrůza jim nedovolila zabít nevinného člověka. Každý den se budou chlubit tím, že zůstali bezúhonní, a každou noc si zároveň budou vyčítat promarněnou příležitost.

Během následujících tří měsíců se ve výčepu nebude přetřásat nic jiného než počestnost a šlechetnost místních mužů a žen. Potom přijde lovecká sezóna a oni se dlouho k té záležitosti nevrátí. Cizinci nemusí nic vědět, ti chtějí mít dojem, že se nacházejí v odlehlé končině, kde mají samé přátele a kde kraluje dobro, kde je příroda štedrá a kde jsou na regále, který hoteliérka nazývá "krámkem", vystaveny místní výrobky, prodchnuté nezištnou láskou.

Lovecká sezóna však skončí, a oni o tom budou moci opět svobodně mluvit. Potom teprve začnou, kvůli těm mnoha odpoledním,

za nichž snili o ztracených penězích, rozvíjet různé hypotézy. Proč nikdo neměl odvalu zabít, za hluboké noci, za deset zlatých cihel starou a zbytečnou Bertu? Proč se nestala při lovu nehoda pastýři Santiagovi, který každého jitra vodí do hor své stádo? Vynikne kolem toho hned několik hypotéz, nejprve s určitým studem a následně s hněvem.

O rok později se budou vzájemně nenávidět: obec jednou dostala šanci, ale promarnila ji. Budou se ptát po slečně Prymové, která zmizela beze stopy a možná si s sebou odnesla to zlato, které viděla cizince zahrabávat do země. Budou o ní vykládat, co nejhoršího je napadne: sirota, nevděčnice, chudinka, které se všichni snažili pomoci, když jí umřela babička, a která pak sehnala místo ve výčepu, když nebyla schopna najít si muže a vypadnout, která spala s hotelovými hosty, obvykle staršími než ona, házela svůdné pohledy na všechny turisty a žebrala tak o větší spropitné.

Zbytek života stráví mezi sebelítostí a hněvem. Chantal byla spokojená: tohle je její pomsta. Nikdy nezapomene na jejich pohledy, tenkrát, když stáli kolem pekařské dodávky a vyžadovali, aby pomlčela o zločinu, který by nikdy neměli odvalu spáchat, aby se potom obrátili proti ní, jako by byla vinna tím, že tato zbabělost konečně vyplave na povrch.

"Kabát. Kožené kalhoty. Obleču si dvě trika a zlato si přivážu k pásku. Kabát. Kožené kalhoty. Kabát."

A náhle stála před kamenným Y Opodál ležela větev, kterou před dvěma dny použila k hrabání země. Chvilku si vychutnávala ten pohyb, který ji promění z počestné osoby ve zlodějku.

Ne, tak to není. Cizinec ji k tomu sám vyprovokoval, a ostatně on taky nepřijde zkrátka. Ona nekrade, jen si vybírá mzdu za to, že má v téhle nevkusné komedii roli mluvčí. Zaslouží si nejen to zlato, ale ještě víc za to, že musela snést u pekařovy dodávky pohledy těch vrahů (i když nespáchali žádný zločin), za to, že tu strávila celý život, za ty tři bezesné noci, za svoji duši, která byla teď zatracená - pokud existuje duše a může být zatracená.

Zaryla do již změkklé půdy a brzy uviděla cihlu. Právě když ji zahlédla, zároveň cosi zaslechla.

Někdo ji sledoval. Mechanicky přihnula zem zpátky, vědoma si

marnosti tohoto pohybu. Pak se obrátila, připravena vysvětlit, že hledá poklad, neboť ví, že cizinec chodíval touto stezkou, a ona si dnes všimla, že na tomto místě někdo ryl v zemi.

To, co spatřila, jí však vyrazilo dech. Toho, kdo na ni hleděl, nezajímaly poklady, obecní krize, křivdy ani jejich náprava. Zajímala ho pouze krev.

Bílá skvrna na levém uchu. Posedlý vlk.

Stál mezi ní a nejbližším stromem, takže se mu nemohla vyhnout.

Chantal zůstala strnule stát, hypnotizována modrýma očima zvířete.

Mozek jí pracoval v šíleném tempu, přemýšlela, co by měla v příštím vteřině udělat: zda použít větev nebo vylézt na kámen. Větev však byla příliš slabá na to, aby zadržela útok zvířete, a kámen příliš nízký. Neuvěřit pověsti a snažit se ho zahnat, jako by to byl obyčejný vlk samotář, bylo příliš riskantní. Lépe věřit, že v pověstech se vždycky skrývá kus pravdy.

"Trest."

Trest nespravedlivý, jako všechno, co se udalo v jejím životě. Jako by si ji Bůh vybral jen proto, aby ukázal, že nenávidí svět.

Instinktivně položila větev na zem a pohybem, který jí připadal nekonečně dlouhý, si chránila pažemi krk. Tam ji nesměl za žádnou cenu kousnout. Zalitovala, že na sobě nemá kožené kalhoty, protože druhé nejohroženější místo je noha, kudy prochází tepna. Kdyby ji prokousl, vykrvácela by během deseti minut. Tak to aspoň tvrdili

lovci, a nosili kvůli tomu vysoké boty.

Vlk otevřel tlamu a zavrčel. Vydal dutý, nebezpečný zvuk, který znamenal útok bez varování. Dál zírala do jeho očí, i když se jí hrůzou málem zastavilo srdce, protože teď cenil zuby.

Bylo jasné, že vše se rozhodne v nejbližší vteřině: buď zaútočí, nebo uteče, ale Chantal věděla, že zaútočí. Sjela pohledem na zem, aby nezakopla o kámen. Rozhodla se vyrazit proti zvířeti: vlk se zakousne, a ona, nedbajíc na bolest, poběží až ke stromu a povleče ho s sebou.

Vzpomněla si na zlato. Pomyslela si, že se pro ně brzy vrátí. Chytila se každé naděje, všeho, co jí mohlo dát být trochu síly čelit ostrým zubům, připraveným rozsápat jí maso až na kost, i tomu, že možná upadne, a on se jí zakousne do krku.

A připravila se dát se do běhu.

V tu chvíli uviděla, jak tomu bývá ve filmu, že se někdo objevil za vlkem, i když v poměrně velké vzdálenosti.

Zvíře rovněž ucítilo přítomnost někoho jiného, ani však nepohnulo hlavou, a ona dál zírala do jeho očí. Působilo to, jako by právě síla pohledu bránila útoku. A ona si přála již nic neriskovat. Jestliže se tam skutečně objevil ještě někdo, její šance na přežití se zvětšila, i když ji to mohlo nakonec stát její zlatou cihlu.

Postava za vlkem se tiše přikrčila a potom se plížila směrem vlevo.

Chantal věděla, že tam je jiný strom, po němž lze bez obtíží šplhat.

A v tu chvíli protnul nebe kámen a padl vedle zvířete. Vlk se obrátil a s nevídanou čilostí vyrazil směrem k místu ohrožení.

"Utečte," křikl cizinec.

Chantal se rozběhla ve směru jediného možného útočiště, zatímco muž vyšplhal neuvěřitelně rychle na strom. Když se k němu posedlý vlk přiblížil, byl už v bezpečí.

Vlk začal vrčel a vyskakoval. Občas se mu podařilo vyšplhat kousek po kmenech, aby vzápětí opět sklouznul.

"Ulomte nějaké větve," křičela Chantal.

Cizinec však vypadal, jako by byl v transu. Musela to zopakovat dvakrát třikrát, než pochopil, co po něm chce. Začal potom lámat větve a házet je na zvíře.

"To ne! Nalámejte větve, dejte je na hromadu a zapalte je! Já nemám zapalovač, tak udělejte, co vám povídám!"

Její hlas zněl zoufale, jako hlas člověka v beznadějné situaci. Cizinec nalámal větve, trvalo to však celou věčnost, než je zapálil, neboť po bouři z předchozího dne bylo všechno nasáklé a v tuhle roční dobu tam slunce nedopadalo.

Chantal počkala, až se plamen improvizované pochodně pořádně rozhoří. Kdyby to bylo na ní, nechala by ho tam tak celý zbytek dne, aby si také užil stejného strachu, jaký chtěl nahánět světu, potřebovala však zmizet, a tak byla nucena pomáhat mu.

"Teď ukažte, že jste chlap," křikla. "Slezte z toho stromu, držte pořád tu pochodně a namířte oheň směrem k vlkovi."

Cizinec byl jako ochromený.

"Udělejte to!" vykřikla znovu, a když muž uslyšel její hlas, pochopil veškerou autoritativnost, jež se ukrývala za těmito slovy, autoritativ-

nost vzešlou z hrůzy, ze schopnosti reagovat rychle, a odložit strach a utrpení na později.

Slezl s pochodní v ruce, nedbaje jisker, jež ho tu a tam spálily v obličej. Uviděl zblízka zuby a pěnu ve vlčí mordě. Jeho strach vzrostl, ale musel něco udělat, něco, co měl učinit, když byla jeho žena unesena a jeho dcery zabity.

"Dívejte se mu pořád do očí!" slyšel říkat dívku.

Uposlechl. Věci se každým okamžikem stávaly snazšími, nestál již tvář v tvář nepřítelově zbrani, nýbrž vlastnímu nepříteli v sobě. Byli na tom stejně, oba byli schopni nahnat jeden druhému hrůzu.

Dopadl nohama na zem. Vlk ucouvl, polekán ohněm. Dál vrčel a vyskakoval, neodvážil se však přiblížit se.

"Na něj!"

Vykročil směrem ke zvířeti, které vrčelo, jak umělo nejsilněji, cenilo zuby, ale dál couvalo.

"Za ním! Zažeňte ho odsud!"

Oheň vzplál silněji, ale cizinec zpozoroval, že pochodeň již dohorrivá a že mu oheň co nevidět spálí ruce.

Nemohl se dlouho rozmýšlet. Nepřestáváje upřeně hledět do těch neblahých modrých očí, rozběhl se směrem k vlkovi. Ten přestal vrčeti a vyskakovat, otočil se o devadesát stupňů a vnořil se zpátky do lesa. Chantal sjela bleskurychle ze stromu. Ve chvílce posbírala ze země pár klacíků a vyrobila si z nich vlastní pochodeň.

"Pojďme odsud pryč. Rychle."

„A kam?"

Kam má jít? Do Viscosu, kde je pak všichni uvidí spolu? Do jiné pasti, kde už oheň vůbec nepomůže? Padla na zem s prudkou bolestí v zádech, srdce jí bušilo.

"Rozdělte oheň," požádala cizince. "Potřebuji přemýšlet."

Pokusila se pohnout, ale hned vykřikla: bylo to, jako by jí někdo vrazil do ramene dýku. Cizinec nakupil listí a větve a zapálil oheň. Chantal se při každém pohybu svíjela bolestí a sténala. Zřejmě se vážně poranila, když šplhala na strom.

"Nebojte se, nemáte nic zlomeného," řekl cizinec, když viděl, jak sténá bolestí. "Tohle už se mi také stalo. Když se organismus dostane do přílišného napětí, svaly se stáhnou a tohle nám vyvedou. Dovolte, abych vám je rozmasíroval."

"Nedotýkejte se mě. Nepřibližujte se ke mně. Nemluvte na mě."

Bolest, strach, hanba. On tam zcela určitě už byl, když vyhrabávala zlato. Věděl - neboť ďábel byl jeho kumpán a ďáblové znají duši lidí - že tentokrát ho Chantal přijde ukrást.

Stejně jako věděl, že v tom okamžiku celé město touží dopustit se zločinu. A jako věděl, že nakonec nic neudělají, protože se bojí, avšak sám jejich úmysl byl dostatečnou odpovědí na jeho otázku: lidská bytost je v podstatě špatná. Stejně tak věděl, že ona zamýšlí utéct. Sázka, kterou předešlého večera uzavřeli, už nic neznamenala, a tak i on se mohl vrátit tam, odkud přišel (odkud vlastně přišel?), aniž se kdo dotkl jeho pokladu, a přitom jeho podezření se potvrdilo.

Pokoušela se zaujmout vsedě co možná nejpohodlnější pozici, žádnou však nenašla. Zbývalo jí jedině vůbec se nehýbat. Oheň sice zahnal vlka, ale brzy si ho všimnou pastýři, kteří tudy chodívají, a uvidí je spolu.

Vzpomněla si, že je sobota. Lidé jsou zalezlí ve svých domovech, plných kýčovitých bibelotů, reprodukcí slavných obrazů rozvěšených po stěnách a sádrových sošek svatých, a snaží se bavit. A ten víkend je čeká nejlepší zábava od konce druhé světové války.

"Nemluvte na mě."

"Nic jsem neřekl."

Chantal bylo do pláče, nechtěla však plakat před ním. Zadržela slzy.

"Zachránila jsem vám život. Zasloužím si to zlato."

"To já jsem vám zachránil život, když se vlk na vás chystal zaútočit." To byla pravda.

"Na druhou stranu myslím, že vy jste zachránila cosi ve mně," pokračoval cizinec.

Trik. Bude předstírat, že to nepochopila; to je jakási propustka k tomu, aby popadla své bohatství a odešla odsud navždy, a tečka.

"Ta včerejší sázka. Cítil jsem tak velkou bolest, že jsem potřeboval, aby všichni trpěli jako já. To by byla moje jediná útěcha. Máte pravdu.

Cizincovu ďáblovi se nelíbilo, co slyšel. Požádal Chantalina ďábla o pomoc, ale ten tam byl nový a ještě neměl nad dívkou úplnou kontrolu.

"A co to změní?"

"Nic. Sázka trvá a já vím, že vyhraju. Ale chápu toho ubožáka, jímž jsem, stejně jako chápu, proč jsem se jím stal: protože si myslím, že jsem si nezasloužil to, co se mi stalo."

Chantal se ptala sama sebe, jak se odtamtud dostanou, i když je ještě dopoledne, nemohou tu zůstat donekonečna.

"Stejně si myslím, že si to zlato zasloužím, a vezmu si ho, ledaže byste mi v tom zabránil," řekla. "Radím vám, abyste udělal totéž, nikdo z nás se nemusí vracet do Viscosu. Můžeme se jít rovnou do údolí, někoho si stopnout a pak si jet každý po svém."

"Tak jděte. Ale právě teď obyvatelé vesnice rozhodují, kdo zemře."

"Možná. Budou o tom rozhodovat ještě další dva dny, dokud nevyprší lhůta. A pak budou diskutovat ještě další dva roky o tom, kdo měl být obětí. V okamžiku rozhodnutí jsou váhaví, ale jsou nelítostní, když jde o obvinění někoho jiného. Znáám svoji vesnici. Jestli se nevrátíte, nebudou se ani unavovat tím, že by o tom diskutovali. Budou si myslet, že jsem si to všechno vymyslela."

"Viscos je stejný jako kterákoliv jiná vesnice na světě a všechno, co se v něm děje, děje se stejně na všech kontinentech, ve všech městech, táborech, klášterech a kdoví kde ještě. Ale vy to nechápete, stejně jako nechápete, že osud tentokrát pracoval v můj prospěch: vybral jsem si na pomoc tu správnou osobu."

Někoho, kdo za vzhledem pracovitě a počestně ženy skrývá také touhu po pomstě. Jelikož nemůžeme vidět ďábla - neboť dovedeme-li tento příběh až do krajnosti, skutečným nepřítelem je Bůh, který nám dal zakusit to, co zakoušíme - kompenzujeme si své frustrace na všem, co nás obklopuje. Taková pomstychtivost není nikdy ukoljena, protože se obrací proti samotnému životu."

"O čem se to tu bavíme?" zeptala se Chantal podrážděně, neboť onen muž, člověk, který nejvíce nenáviděl svět, znal velice dobře její duši. "Proč nevezmeme ty peníze a neodjedeme?"

"Protože jsem si včera uvědomil, když jsem navrhoval to, co mě nejvíce odpuzuje - bezdůvodnou vraždu, jaká byla spáchána na mé ženě a na mých dcerách -, že ve skutečnosti jsem se tím chtěl spasit. Vzpomínáte si na toho filozofa, kterého jsem citoval při našem druhém rozhovoru? Toho, co řekl, že peklem Boha je právě jeho láska k lidem, protože lidské postoje ho trýzní každou vteřinu jeho věčného života? -85-

No a ten filozof řekl také ještě něco jiného: člověk potřebuje to, co je v něm nejhoršího, aby dosáhl toho, co je v něm nejlepšího."

"Tomu nerozumím."

"Dřív jsem se chtěl jen pomstít. Stejně jako obyvatelé vaší vesnice jsem snil, celé dny a noci spřádal plány, ale neudělal jsem nic. Nějakou dobu jsem prostřednictvím tisku sledoval osoby, které ztratily své drahé za podobných okolností, ale nakonec začaly jednat opačným způsobem: organizovaly pomoc obětem násilí, odhalovaly nespravedlnosti, pořádaly kampaně, jimiž ukazovaly, že bolest nad ztrátou drahých se nesmí nikdy zvrátit v břímě pomsty."

Také jsem se snažil dívat se na věci velkoryseji, ale nepodařilo se mi to. Ale teď, když jsem nabyl odvahy, když jsem dospěl k tomuhle extrému, odhalil jsem kdesi v dálce jakési světlo."

"Pokračujte," řekla Chantal, protože i ona viděla jakési světlo.

"Nechci dokázat, že lidstvo je perverzní, ale to, že jsem si podvědomě říkal o věci, které se mi staly - protože jsem člověk zlý, zcela zdegenerovaný, a zasloužil jsem si tak trest, který mi život přinesl."

"Chcete dokázat, že Bůh je spravedlivý."

Cizinec se zamyslel.

"Možná."

"Nevím, jestli je Bůh spravedlivý. Ke mně se aspoň nikdy moc spravedlivě nechoval. A právě ten pocit bezmocnosti zničil moji duši. Nejsem schopna být dobrá, jak bych si přála být, ani špatná, jak si myslím, že být potřebuji. Před chvílí jsem si myslela, že si mě Bůh vyvolil, abych se pomstila za všechny smutek, který mu lidé působí. Myslím, že máte stejné pochybnosti, i když v mnohem větším

měřítku: vaše dobrota nebyla odměněna."
Chantal byla překvapena vlastními slovy. Cizincův ďábel zaznamenal, že dívčin anděl začal zářit silněji a že věci se úplně převracejí.
"Dělej něco," naléhal na druhého ďábla.
"Vždyť dělám," zněla odpověď. "Ale je to těžká bitva."
"Váš problém není tak docela Boží spravedlnost, nýbrž fakt, že jste si vždycky zvolila být obětí okolností," řekl muž. "Znám mnoho lidí ve stejné situaci."
"Například vy."
"Ne. Já jsem se vzbouřil proti čemusi, co se mi stalo, a málo mi záleží na tom, jestli se lidem mé postoje líbí nebo ne. Vy jste naopak
-86-

uvěřila, že máte hrát úlohu bezmocné sirotky, kterou musí mít všichni rádi. A jelikož k tomu často nedochází, její potřeba být milována se změní v zaslepenou pomstychtivost. V podstatě byste byla ráda jako ostatní obyvatelé Viscosu. Ostatně, všichni si vlastně přejeme být stejní jako ostatní. Osud vám ale dal jiný příběh."
Chantal zavrtěla odmítavě hlavou.
"Tak dělej něco," řekl Chantalin ďábel svému druhovi. "I když říká, že ne, její duše to vnímá a přitakává."
Cizincův ďábel se cítil ponížen, protože ten nově příchozí zaznamenal, že není dost silný na to, aby dokázal toho člověka umlčet.
"Slova nikam nevedou," odpověděl. "Nechme je mluvit, neboť život se postará o to, aby jednali jinak."
"Nechtěl jsem vás přerušovat," pokračoval cizinec. "Mluvte prosím dál o tom, co jste říkala o Boží spravedlnosti."
Chantal byla ráda, že už nemusí poslouchat, co si nepřála slyšet.
"Nevím, jestli to dává smysl. Ale jistě jste si sám všiml, že lidé ve Viscosu nejsou moc nábožensky založení, i když máme kostel jako všechny vesnice v tomhle kraji. Je to právě proto, že Ahab, ačkoliv byl obrácen na víru svatým Sabinem, měl vážné pochyby o vlivu duchovních. Jelikož většina obyvatel byli lupiči, domníval se, že tím, jak jim stále vyhrožují věčnými muky, je knězi jediné přivedou zpátky ke zločinu. Lidé, kteří nemají co ztratit, nemyslí nikdy na věčný život.
Je jasné, že Ahab postřehl tu hrozbu hned, jakmile se objevil první páter. Jako její kompenzaci nastolil cosi, co se naučil od Židů: den odpuštění. Jen se rozhodl vytvořit rituál podle svého.
Jednou za rok se obyvatelé zavřeli ve svých domovech, udělali dva seznamy, obrátili se směrem k nejvyšší hoře a zvedli první seznam k nebi.
'Zde jsou, pane, mé hříchy,' říkali, čtouce chyby, kterých se dopustili. Podvody v obchodech, cizoložství, nespravedlnosti a takové ty věci. 'Hodně jsem hřešil a prosím za odpuštění, protože jsem tě tak urazil.'
A pak - a v to spočíval Ahabův vynález - vytáhli vždycky obyvatelé z kapsy ten druhý seznam a zase ho zvedli k nebi, obrácení
-87-

směrem ke stejné hoře. A říkali cosi jako A tady je, Bože, seznam tvých hříchů, kterých ses dopustil na mně: dopustil jsi, abych dřel víc, než bylo nutné, moje dcera přes moje modlitby onemocněla, byl jsem okraden, když jsem se snažil být poctivý, trpěl jsem přes moc.'
A když dočetli ten druhý seznam, celý rituál končil takhle: Já jsem byl nespravedlivý k tobě, ty jsi byl nespravedlivý ke mně. Ale jelikož dnes je den odpuštění, ty zapomeš na moje hříchy a já zapomenu na tvoje, a můžeme to spolu táhnout zase další rok.'
"Odpustit Bohu," řekl cizinec. "Odpustit nelítostnému Bohu, který celý ten čas staví a boří."
"Tenhle náš rozhovor je na můj vkus příliš důvěrný," řekla Chantal, dívajíc se jinam. "Nenaučila jsem se toho o životě tolik, abych vás mohla něco naučit."

Cizinec na to neodpověděl.

"Vůbec se mi to nelíbí", pomyslel si cizincův ďábel, který už začínal vidět světlo zářící vedle něho, přítomnost čehosi, co tam v žádném případě nemohl strpět. Vždyť před dvěma lety, na jedné z mnoha pláží světa, už tohle světlo odstranil.

Ačkoliv Viscoští chodili na křty a na svatby (jež byly dnes jen vzdálenou vzpomínkou), na pohřby (které se, jak se zdálo, konaly stále častěji) a o Vánocích na půlnoční, páter věděl, že Viscos nebyl právě zbožná vesnice. Mohla za to spousta legend, keltských a protestantských vlivů, několik velmi špatných příkladů toho Araba, který ve vesnici kdysi zjednal pořádek, a stálá přítomnost svatých i banditů v okolí. Málokdo se ostatně obtěžoval chodit na obě mše - sobotní i nedělní, které se tam konaly vždy v jedenáct dopoledne. Přesto je dál vytrvale sloužil, byť jen proto, aby ospravedlnil svoji přítomnost v obci. Chtěl působit jako svatý a hodně vytižený muž.

K jeho překvapení se však toho dne kostel tak naplnil, že se rozhodl dovolit, aby se několik lidí postavilo kolem oltáře, protože jinak by se tam všichni nevešli. Nejenže nemohl zapnout jako obvykle elektrické ohřívače, zavěšené ze stropu, ale byl nucen někoho požádat, aby otevřel obě malá postranní okénka, protože lidé se potili. A kněz se ptal sám sebe, jestli se potí vedrem nebo napětím, které panovalo v ovzduší.

-88-

Byli tam úplně všichni kromě slečny Prymové, která se nejspíše styděla za to, co řekla předešlého dne, a Berty, kterou všichni považovali za starou čarodějnici, alergickou na náboženství.

,Ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého."

Kostelem se rozezvučelo silné amen. Kněz začal konat obřad, odříkal úvod, vyzval jako obvykle stejnou pobožnístkárku, aby četla, zanotoval slavnostně žalm a pomalu a strohým hlasem četl z evangelia. Potom vyzval ty, co stáli v lavicích, aby si sedli. Velká část lidí však musela zůstat stát.

Přišla chvíle kázání.

,V Lukášově evangeliu je pasáž, v níž se jeden důležitý muž přiblíží k Ježíšovi a ptá se ho: Mistře dobrý, co činěš, život věčný obdržím? I řekl jemu Ježíš? Co mne nazýváš dobrým? Žádný není dobrý, než jediný, totiž Bůh."

Po dlouhé roky jsem se zamýšlel nad tímto krátkým úryvkem a snažil se pochopit, co Ježíš Kristus řekl. Že není dobrý? Že se křesťanství se svojí ideou milosrdenství opírá o učení někoho, kdo se považuje za špatného? Až jsem to nakonec pochopil: v tu chvíli Kristus mluví o své lidské podstatě. Jako člověk je špatný. Jako Bůh je dobrý."

Kněz se odmlčel, doufaje, že věřící toto poselství pochopili. Lhal sám sobě: dosud Kristova slova nepochopil. Neboť je-li špatný ve své lidské podstatě, musí být špatná i jeho slova a gesta. To však byla teologická diskuse, která teď nebyla důležitá. Důležité bylo, aby jeho vysvětlení bylo přesvědčivé.

"Dnes budu stručnější. Chci, abyste vy všichni pochopili, že lidská bytost se musí smířit s tím, že naše podstata je špatná, zvrácená, a že jsme nebyli odsouzeni k věčnému trestu jedině proto, že se Ježíš obětoval pro spásu lidstva. Opakují: to oběť syna Božího nás spasila. Oběť jedině osoby.

Před koncem dnešního kázání připomenu začátek jedné z posvátných knih Bible - Knihy Job. K Bohu na jeho nebeském trůně přijde satan a chce s ním hovořit. Bůh se ho táže, odkud přichází, procházel jsem zemi křížem krážem,' odpoví ďábel.

A zdalipak sis všiml mého služebníka Joba? Všiml sis, jak se bojí Boha a vystříhá se zlého?"

Ďábel se směje a předhazuje Bohu: Job má koneckonců všechno. Cožpak se bojí Boha bezdůvodně? Ale jen vztáhni ruku a zasáhni všechno, co má, hned ti bude do očí zlořečit,' vyzývá. Hospodina. Bůh přijímá sázku. Rok co rok trestá toho, kdo Hospodina nejvíce miloval. Job se náhle setkává s mocí, kterou nechápe, o níž

se domníval, že je Svrchovanou spravedlností, a jež mu nyní bere dobytek, zabíjí děti, zraňuje jeho tělo vředy. Když již mnoho vytrpěl, Job se vzbouří a viní Boha. Teprve v tom okamžiku mu Bůh vrátí to, co mu odňal.

Již řadu let přihlížíme úpadku této obce. Přemýšlím teď o tom, jestli to není plod Božího trestu právě za to, že vždycky přijímáme bez protestů všechno, co nám je dáváno, jako bychom si zasloužili přijít o toto místo, v němž žijeme, o pole, na nichž pěstujeme obilí a chováme ovce, o domy, které byly postaveny ze snů našich předků. Nepřišla teď chvíle, abychom se vzbouřili? Jestliže Bůh k tomu přinutil Joba, nežádá snad totéž od nás?

Proč k tomu Bůh Joba přiměl? Aby dokázal, že jeho podstata je špatná, a všechno, co mu dal, bylo z milosti, nikoliv proto, jak se choval. My jsme zhřešili pýchou, cítili jsme se příliš dobří - a za to přišel trest.

Bůh přijal satanovu sázku - a zdánlivě se dopustil nespravedlnosti. Dobře si to pamatujte: Bůh přijal satanovu sázku. A Job se poučil, protože stejně jako my hřešil pýchou: věřil, že je dobrý člověk.

Žádný není dobrý, říká Ježíš. Žádný! Nepředstírejte již dál dobrotu, která uráží Boha, a přijmeme své chyby. Bude-li třeba jednoho dne přijmout satanovu sázku, připomeňme si, že Pán, jenž je na nebesích, to udělal pro spásu svého sluhy Joba."

Kázání skončilo. Kněz všechny požádal, aby zůstali stát, a pokračoval v obřadu. Nepochyboval o tom, že poselství pochopili.

-91-

"Pojďme pryč. Každý svojí cestou, já se svojí zlatou cihlou a vy..."

"S mou zlatou cihlou," přerušil ji cizinec.

,yám stačí vzít si své věci a zmizet. Ale já, jestli nebudu mít to zlato, se budu muset vrátit do Viscosu. Všichni mě zavrhnou nebo budu černá ovce. Budou si myslet, že jsem lhala. To mi prostě nemůžete udělat. Řekněte, že jsem si zasloužila tuhle odměnu za svoji práci."

Cizinec vstal a vytáhl z hranice několik hořících větví:

"Vlk bude vždycky utíkat před ohněm, že? No tak já jdu do Viscosu. Udělejte, co uznáte za vhodné, kradte a utečte. Mne už se to netýká. Mám na práci něco důležitějšího."

"Počkejte! Nenechávejte mě tu samotnou."

"Tak pojdte se mnou."

Chantal se podívala na hranici před sebou, na kámen ve tvaru X na cizince, který se již vzdaloval, odnášeje si s sebou něco ohně. Mohla udělat totéž: vzít z hranice několik větví, vyhrabat zlato a vydat se rovnou do údolí. Nemělo vůbec smysl vrátit se domů pro ty drobné, které si tak pečlivě nastřádala. Šla by do města, které leží na konci údolí, v bance by požádala, aby ocenili její zlato, prodala by ho, koupila by si oblečení a kufry, a byla by volná.

"Počkejte," křikla na cizince, ale ten šel dál směrem k Viscosu. Brzy ho ztratila z očí.

"Přemýšlej rychle," prosila sama sebe.

Nemusela se dlouho rozmýšlet. Vytáhla rovněž z ohně několik větví, došla až ke kameni a začala znovu vyhrabávat zlato. Vyndala ho, očistila cípem šatů a potřetí se potěšila pohledem na ně.

Zachvátila ji panika. Popadla hořící klacky a rozběhla se směrem k cestě, po níž nejspíš šel cizinec, a všemi póry těla z ní sršel hněv. Toho dne potkala dva vlky - jednoho, který se bál ohně, a jiného, který se nebál ničeho, protože kdysi přišel o všechno, co bylo důležité, a nyní se slepě hnál kupředu, aby zničil všechno, co se před ním objeví.

Běžela, jak mohla nejrychleji, ale už ho nenašla. Nejspíš se ocitl v lese s pochodní, která už jistě dohořela, tváří v tvář posedlému vlkovi. A jeho touha umřít je tak silná, jak byla silná jeho touha zabíjet.

Přišla do vesnice, tvářila se, že neslyší volání Berty, srazila se s davem vycházejícím z kostela a podívala se, že prakticky celá vesnice šla na mši. Cizinec chtěl zločin, a zatím jen pořádně zaměstnal fará-

ře. Měl následovat týden zpovědí a kajícínosti. Jako by mohli Boha oklamat.

Všichni se na ni podívali, ale nikdo s ní nepromluvil ani slovo.

Snesla všechny jejich pohledy, protože věděla, že se ničím neprovinila, nepotřebovala se zpovídat, jen se stala nástrojem zhoubné hry, kterou postupně začínala chápat - a vůbec se jí nelíbilo, co viděla. Zamkla se v pokoji a podívala se z okna. Dav se již rozešel aopět se dělo cosi zvláštního. Vesnice se nezvykle vyliadnila, a přitom byla neobyčejně slunná sobota. Jindy lidé obvykle postávali v malých hloučcích a besedovali na návsi, kde dříve stála šibenice a nyní tam stál kříž. Chvilí se dívala na prázdnou ulici a cítila na tváři slunce, i když nehřálo, protože již přicházela zima. Kdyby na návsi postávali lidé, mluvili by právě o tomhle - o počasí. O teplotě venku. O hrozbě dešťů nebo sucha. Ale oni dnes zůstali doma, a Chantal nevěděla proč. Čím déle hleděla na ulici, tím intenzivněji pociťovala, že je stejná jako všichni ti lidé. Ona, která si o sobě myslela, že je jiná, odvážná, že se od těch vesničanů liší tím, že má plnou hlavu plánů, jež by se v jejich hlavách nikdy nezrodily.

Taková hanba! A zároveň taková úleva! To, že byla ve Viscosu, nebyl tedy trest osudu. Bylo to proto, že si to zasloužila, vždycky se cítila být jiná, a teď odhalila, že je stejná. Třikrát již tu cihlu vyhrabala, ale nikdy nebyla schopna si ji odnést. V duši se dopustila zločinu, ale ve skutečném životě toho nebyla schopna.

Ačkoliv věděla, že ve skutečnosti by se ho neměla dopustit žádným způsobem, protože to nebylo pokušení, byla to past.

"Proč past?" pomyslela si. Něco jí říkalo, že v té zlaté cihle uviděla řešení problému, který nastolil cizinec. Ať se ale sebevíc snažila, nedařilo se jí přijít na to, jaké to je řešení.

Nově přichází ďábel se podíval do strany a viděl, že světlo slečny Prymové, dříve hroživě rostoucí, nyní již opět téměř zmizelo. Škoda, že tu není jeho druh, aby přihlížel jeho vítězství.

Nevěděl však, že andělé mají také svoji strategii. Světlo slečny Prymové se v tu chvíli schovalo jen proto, aby nevyvolalo nežádoucí reakci nepřítele. Její anděl jen potřeboval, aby se trochu prospala, aby mohla rozmlouvat se svou duší bez zásahu věčných pocitů strachu a viny, které s sebou lidské bytosti s takovou oblibou každý den vláčejí.

Chantal se vyspala. A naslouchala tomu, čemu potřebovala naslouchat, a porozuměla tomu, čemu potřebovala porozumět.

"Nemusíme dlouze mluvit o pozemcích nebo o hřbitovech", řekla starostová, když se znovu setkali v sakristii. "Půjdeme rovnou k věci." Ostatních pět souhlasilo.

"Pan páter mě přesvědčil," řekl majitel pozemků. "Bůh ospravedlňuje určité skutky."

"Nebudte cynický," namítl farář. "Když se podíváme tamtím oknem, všechno pochopíme. Proto zavanul ten teplý vítr. Ďábel nám přišel dělat společnost."

"Ano," souhlasil starosta, který ale na ďábly nevěřil. "Už jsme byli všichni přesvědčení. Mluvme jasně, jinak budeme ztrácet drahocenný čas."

"Beru si slovo," pravila hoteliérka. "Zamýšlíme zkrátka přijmout návrh toho cizince. Dopustit se zločinu."

"Přinést oběť," opáčil kněz, více uvyklý náboženským rituálům.

Mlčení, které následovalo, bylo důkazem toho, že všichni souhlasí.

"Jen zbabělci se schovávají za mlčením. Budeme se nahlas modlit, aby nás Bůh slyšel, a vězte, že tohle děláme pro dobro Viscosu. Poklekněte."

Všichni poklekli proti své vůli, neboť věděli, že je zbytečné prosit Boha, aby jim odpustil hříchy, jehož se dopouštějí s plným vědomím toho, jaké zlo způsobí. Vzpomněli si však na den odpuštění, na Ahaba. Brzy, až ten den opět přijde, obviní Boha, že je postavil před

pokoušení, s nímž se lze těžko vypořádat.

Kněz je požádal, aby se společně pomodlili.

"Pane, tys řekl, že nikdo není dobrý. Přijmi nás s našimi nedokonalostmi a odpusť nám ve své nekonečné velkorysosti a ve své nekonečné lásce. Tak jako jsi odpustil křižákům, kteří zabíjeli muslimy, aby znovu dobyli Svatou půdu jeruzalémskou, jako jsi odpustil inkvizitorům, kteří chtěli zachovat čistotu tvé církve, jako jsi odpustil všem, kteří tě uráželi a přibíli tě na kříž, odpusť nám, neb je nám zapotřebí přinést oběť a zachránit naši vesnici."

"Přístupme teď k praktické stránce věci," promluvila starostová vstávajíc. "Kdo bude obětován. A kdo vykoná oběť."

Jedna dívka, které jsme všichni tolik pomáhali a kterou jsme podporovali, přivedla do těchto míst dabla," pravil majitel pozemků, který v nepříteli vzdálené minulosti spal právě s touto dívkou a od té doby ho trýznilo pomyšlení, že ona to jednoho dne poví jeho ženě.

"Proti zlu je nutno bojovat zlem, a ona musí být potrestána."

Dva lidé si přisadili, a prý že slečna Prymová je jediná osoba ve vesnici, které nemohou důvěřovat. Myslí si, že je jiná než ostatní, a co ji znají, opakuje, že jednou odejde.

"Matka jí zemřela a babička také. Nikdo ji nebude postrádat," souhlasil starosta, a stal se tak třetí osobou, která souhlasila.

Jeho manželka však byla proti:

"Předpokládejme, že Chantal ví, kde je poklad. Je koneckonců jediná, kdo ho viděl. Ostatně to, co tady bylo řečeno, dokazuje, zeji to můžeme věřit: to ona sem zanesla zlo, které navedlo celou vesnici, aby zamýšlela zločin. Může si říkat, co chce, ale jestli ostatní ve vesnici budou mlčet, bude stát slovo mladé holky, která má spoustu problémů, proti slovu nás všech, lidí, kteří jsme něco v životě dokázali."

Starosta znejistěl, jako vždycky, když jeho žena řekla svůj názor:

"Proč ji chceš zachraňovat, když ji nemáš ráda?"

"Já tomu rozumím," pravil farář. "Aby vina padla na hlavu toho, kdo způsobil tragédii. Ona ponese to břemeno po zbytek svých dní i nocí. Možná skončí jako Jidáš, který zradil Ježíše Krista, a potom, jako zbytečné gesto zoufalství, když už vytvořil všechny příhodné podmínky pro zločin, spáchal sebevraždu."

Starostovu ženu farářova úvaha překvapila: bylo to přesně to, nač myslela. Holka je hezká, svádí mužské, nechce se spokojit s takovým životem, jaký mají ostatní ve Viscosu, pořád si stěžuje na život ve vsi, jejíž obyvatelé jsou přes všechny nedostatky pracovití a počestní a v níž by mnozí strašně rádi strávili život (samozřejmě cizinci, kteří by ale brzy odešli, jakmile by zjistili, jak nudné je žít pořád v klidu). "O nikom jiném nevím," řekla hoteliérka, vědoma si toho, že pro ni bude těžké sehnat do výčepu jinou obsluhu, ale chápajíc rovněž, že získá-li zlato, bude moci zavřít hotel a odjet někam daleko. "Rolníci a pastýři drží při sobě, někteří jsou ženatí, někteří mají děti daleko odsud, a kdyby se někomu z nich něco stalo, mohlo by to jejich potomkům být podezřelé. Slečna Prymová je jediná, kdo může zmizet beze stopy."

Z křesťanských pohnutek - Ježíš koneckonců proklínal ty, kdo obvinili nevinného - farář nechtěl na nikoho ukázat. Věděl však, kdo je oběť, a že to musí zařídit tak, aby na to přišli všichni ostatní.

"Obyvatelé Viscosu pracují od slunka do slunka, od deště k dešti. Všichni zde mají nějaký úkol, včetně té ubožáčky, již se ďábel rozhodl využít pro své neblahé cíle. Je nás již málo, a nemůžeme si dopřát ten luxus, abychom přišli o další dvě ruce."

"Potom ale nemáme oběť, pane faráři. Musíme si přát, aby se objevil dnes večer jiný cizinec, a i tak by to bylo riskantní, neboť určitě bude mít rodinu, která ho půjde hledat třeba na kraj světa. Ve Viscosu se dřou všichni, s velkým úsilím si vydělávají na chléb, který přiváží dodávka."

"Máte pravdu," řekl farář. "Možná je všechno to, co jsme prožili od včerejšího večera, pouhá iluze. Každý v téhle vsi má někoho, komu

by chyběl, a nikdo nedopustí, abychom se dotkli bytosti, kterou miluje. Jen tři osoby spávají samy: já, paní Berta a slečna Prymová."

"Vy se nabízíte jako oběť?"

"Vše pro blaho vesnice."

Ostatních pět osob si vydechlo úlevou. Náhle si uvědomily, že je slunná sobota a že už nebude žádný zločin, jen jeden mučedník. Napětí v sakristii povolilo jako mávnutím kouzelného proutku a hoteliérka pocítila nutkání políbit tomu světcovi nohy.

"Kromě jediné věci," pokračoval farář. "Musíte ostatní přesvědčit, že zabít Božího posla není smrtelný hřích."

"Vy to ve Viscosu vysvětlíte!" řekl radostně starosta, pomýšleje již na různé reformy, k nimž využije peníze, na to, že si dá do regionálních novin reklamu a přitáhne nové investice, neboť daně klesly, na to, jak přiláká turisty, neboť bude financovat některé přestavby hotelu, a nechá zavést nový telefonní kabel, aby už nedocházelo ke stejným poruchám jako v současném systému.

"Jo nemohu udělat," odpověděl farář. "Mučedníci se nabízeli, když je lid chtěl zabít. Nikdy ale nevyprovokovali vlastní smrt, neboť církev vždy prohlašovala, že život je dar Boží. To vy jim to vysvětlíte."

"Nikdo tomu neuvěří. Budou si myslet, že jsme vrazi nejhoršího druhu, že jsme zabili svatého muže pro peníze, tak, jak to Jidáš udělal s Ježíšem."

Kněz pokrčil rameny. Zdálo se, jako by slunce opět zmizelo, a do sakristie se vrátilo napětí.

"V tom případě zbývá jediné paní Berta," konstatoval majitel pozemků.

Po dlouhé pauze opět promluvil kněz:

"Ta žena určitě hrozně trpí nepřítomností manžela. Celé ty roky vysedává za každého počasí venku před domem a nudí se. Nic nedělá, jen steskem hyne, a myslím, že ta ubožačka pomalu ztrácí rozum. Mnohokrát jsem tamtudy šel a viděl jsem, jaksi povídá sama pro sebe." Další prudký závan větru všechny vyděsil, protože okna byla zavřená.

"Měla moc smutný život," pokračovala hoteliérka. "Myslím, že by dala nevimco za to, aby mohla brzy odejít za svým milovaným. Víte, že spolu žili v manželství čtyřicet let?"

Všichni to věděli, ale s jejich věcí to nemělo nic společného.

Je to stará ženská, její život už se chýlí ke konci," dodal majitel pozemků. Jediná v naší vesnici, kdo nedělá nic důležitého. Jednou jsem se jí zeptal, proč i v zimě vysedává stále vedle domu, a víte, co mi odpověděla? Že bdí nad obcí, aby jí neušel den, kdy zlo přijde až sem."

"No, jak se zdá, moc dobře se své úlohy nezhostila."

"Naopak," pravil farář. "Pokud dobře rozumím tomu, co říkáte, má odsud dostat zlo ten, kdo ho sem vpustil."

Opět nastalo ticho a všichni pochopili, že oběť už je vybrána.

"Teď chybí už jen poslední detail," dodala starostová. "Víme už, kdy bude oběť ve jménu blaha lidu přinesena. Víme, kdo to bude. Díky této oběti vstoupí jedna dobrá duše na nebesa. Bude opět šťastná, nebude dál trpět tady na zemi. Jen ještě nevíme, jak to provedeme."

"Pokuste se promluvit se všemi muži ve vsi," obrátil se farář na starostu, "a svolajte je na náves na devátou večer. Myslím, že vím, jak to udělat. Stavte se tu chvilku před devátou a promluvíme si sami dva." Požádal je, ještě než se rozešli, aby během shromáždění dvě ženy zašly za Bertou a pohovořily s ní. I když stařena nikdy nikam nechozí, opatrnosti nikdy nezbývá.

Chantal přišla ve smlouvenou hodinu do výčepu. Nebyl tam nikdo.

"Na návsi je dneska večer shromáždění," poznamenala hoteliérka. Jen mužských."

Víc nemusela dodávat. Chantal už věděla, kolik uhodilo.

"Ty jsi opravdu viděla to zlato?"

"Opravdu. Ale vy byste měli říct cizinci, aby ho přinesl sem. Možná, že až dosáhne toho, co chce, rozhodne se zmizet."

"Přece není blázen."

"Je blázen."

Hoteliérka si pomyslela, že to je opravdu dobrý nápad. Šla nahoru do cizincova pokoje a za chvíli se vrátila.

"Souhlasil. Říká, že je schované v lese a že ho zítra přinese."

"Myslím, že dneska nemusím pracovat."

"Ale ano, musíte. Podepsala jsi přece smlouvu."

Chtěla s dívkou načít téma, o kterém odpoledne diskutovali v sakristii. Bylo důležité, jak Chantal zareaguje. Ale nevěděla, jak na to. Je to šokující," řekla. "Ale zase chápu, že lidé možná potřebují přemýšlet dvakrát nebo třikrát, než něco udělají."

"Můžou uvažovat dvacetkrát nebo třeba dvěsetkrát, a stejně k tomu neseberou odvalu."

"Možná," řekla hoteliérka. "Ale jestli se přece rozhodnou jednat, co uděláš?"

Žena chtěla znát její reakci, a Chantal si uvědomila, že cizinec je blíž pravdě než ona, která žije ve Viscosu už tak dlouho. Shromáždění na návsi! Škoda, že šibenice už neexistuje.

"Tak co bys dělala?" trvala na svém žena.

"Na tuhle otázku neodpovím," řekla Chantal, ačkoliv věděla přesně, co by udělala. "Můžu vám jen říct, že zlo nikdy nepřináší dobro. Já jsem to dneska odpoledne poznala na vlastní kůži."

Hoteliérka nelibě nesla, že byla snížena její autorita, považovala však za rozumné s dívkou nediskutovat a neznepřátelit si ji, protože to by mohlo v budoucnu přinést problémy. Řekla, že potřebuje dát do pořádku účetnictví (vzápětí si uvědomila, jak absurdní je to výmluva, neboť v hotelu měla jen jednoho hosta), a zanechala ji samotnou ve výčepu. Uklidnila se: slečna Prymová nejevila ani potom, co se dozvěděla o shromáždění na návsi, žádné známky odbojnosti, již by dávala najevo, že se ve Viscosu děje něco neobvyklého. Tahle dívka také velice potřebuje peníze, má celý život před sebou, určitě touží následovat své přátele z dětství, kteří již z vesnice odešli. A není-li ochotna spolupracovat, alespoň se nezdálo, že by se do toho chtěla vměšovat.

Farář střídavě povečeřel a usedl sám do jedné kostelní lavice. Každým okamžikem se tam měl objevit starosta.

Jeho pohled spočinul na stěnách nabílených vápnem, na oltáři, jejíž místo vzácného uměleckého díla zdobily jen laciné reprodukcce obrazů světců, kteří v těchto končinách pobývali v dávné minulosti. Lid Viscosu nebyl nikdy příliš pobožný, přestože svatý Sabin se významnou měrou zasloužil o vzkříšení vesnice. Jenže to lidé zapomněli, a raději vzpomínali na Ahaba, na Kelty, na prastaré pověry svých předků, a nechápali, že k vykoupení stačí jedno gesto, jedno jediné gesto: přijmout Ježíše jako jediného Spasitele lidstva.

Před několika hodinami se sám nabídl jako mučedník. Byl to riskantní tah, ale on byl připraven jít až do konce a přinést sebe sama jako oběť, kdyby lidé nebyli tak povrchní a tak lehce manipulovatelní.

"To není pravda. Jsou povrchní, ale ne tak snadno manipulovatelní."

To bylo vidět, když ho mlčením či naopak lstivými výroky přiměli, aby řekl, co si přáli slyšet: o oběti, která vede k vykoupení, o oběti, která znamená spásu, o úpadku, z něhož opět povstane sláva. Předstíral, že říká, co lidé chtějí slyšet, ale řekl jen to, čemu věřil.

Velmi mlád se začal připravovat na kněžské povolání a to bylo jeho skutečné poslání. Vysvěcen byl již v jednadvaceti letech a na věřící hluboce působila jak jeho kázání, tak jeho schopnost spravovat svoji farnost. Každý večer se modlil, staral se o nemocné, navštěvoval vězení, hladovým rozdával jídlo - přesně tak, jak to stálo v Písmu svatém. Pověst o něm se brzy rozšířila po kraji a dolehla k uším biskupa - muže proslulého moudrostí a spravedlností.

Biskup ho pozval spolu s dalšími mladými duchovními na večeři.

Při jídle hovořili o různých záležitostech a nakonec se biskup s ob-

tížení, neboť byl již starý, zvedl a chystal se každému z přítomných nalít vodu. Všichni to odmítli, jen on biskupa požádal, ať naplní jeho sklenici až po okraj.

Jeden z kněží zašeptal tak, aby ho biskup slyšel: „Všichni jsme odmítli vodu, protože víme, že nejsme hodni pít z rukou tohoto

svatého muže. Jen jeden z nás nechápe, jakou obět' náš nadřizený přináší, když zvedá tu těžkou karafu.”

Vraceje se ke své židli, biskup pravil:

„Vy, kteří se považujete za světce, jste neměli dost pokory přijmout, a já jsem neměl radost dávat. Jen on dovolil, aby se dobro projevilo.”

A vzápětí ho jmenoval do důležitější farnosti.

Spřátelili se a nadále se pak často vídali. Když pochyboval, utíkal se k tomu, koho nazýval „svým duchovním otcem”, a obvykle odcházel spokojen s jeho odpovědí. Jednou odpoledne k němu například přišel v úzkosti, když neměl žádnou jistotu, že jeho činy se líbí Bohu. Jel za biskupem a zeptal se ho, co má dělat:

„Abraham přijímal cizince, a Bůh byl spokojen,” zněla odpověď.

„Eliáš neměl rád cizince, a Bůh byl spokojen. David se pyšnil tím, co vykonal, a Bůh byl spokojen. Publikán se před oltářem kál z toho, co učinil, a Bůh byl spokojen. Jan Křtitel odešel do pouště, a Bůh byl spokojen. Pavel šel do velkých měst římské říše, a Bůh byl spokojen. Jak mám vědět, co Všemocnému Bohu působí radost? Dělejte, co vám poroučí srdce, a Bůh bude spokojen.”

Den po tomto rozhovoru biskup - jeho velký duchovní učitel - zemřel na silný infarkt. Farář si jeho smrt vyložil jako znamení a od té doby dělal přesně to, co mu biskup poradil: znovu naslouchal svému srdci. Někdy dal almužnu, jindy žebrákovi řekl, aby šel pracovat. Někdy měl velmi vážné kázání, jindy s věřícími zpíval. Zpráva o jeho chování se donesla novému biskupovi, a on byl k němu opět zavolán. Ke svému úžasu se setkal s tím, kdo tenkrát před lety komentoval, že si nechal od nadřizeného nalít vodu.

„Vím, že teď stojíte v čele velké farnosti,” řekl nový biskup s ironií v očích. „A že jste byl celá léta velkým přítelem mého předchůdce. Možná jste toužil zaujmout jeho místo.”

„Ne. Toužil jsem po moudrosti.”

„Tak to musíte být velmi vzdělaný. Ale slyšel jsem o vás různé historky. Že někdy dáte almužnu, ale jindy odmítnete pomoc, kterou je naše církev povinna poskytovat.”

„Moje kalhoty mají dvě kapsy. V každé z nich je popsán kus papíru, ale peníze si dávám jen do levé kapsy.”

Nový biskup byl tím příběhem vyveden z míry a chtěl vědět, co stojí na těch papírech.

„Do pravé kapsy jsem si napsal: nejsem nic než prach a popel. Na papíru v levé kapse, kam si dávám peníze, stojí: jsem projevem Božím na zemi. Když vidím bídu a nespravedlnost, strčím ruku do levé kapsy a pomohu. Když vidím lenost a drzost, strčím ruku do pravé kapsy, a vidím, že nemám, co bych dal. A tak se mi daří udržovat rovnováhu mezi světem hmotným a světem duchovním.”

Biskup mu poděkoval za krásný obraz dobročinnosti, řekl mu, že se může vrátit na svoji faru, ale že hodlá uskutečnit změny v celém kraji. O něco později ho jmenoval farářem ve Viscosu.

Okamžitě ten vzkaz dešifroval: závist. Učinil však slib, že bude sloužit Bohu kdekoliv, a tak se pln pokory a horlivosti vydal do Viscosu. Byla to nová výzva.

Uplynul rok a pak ještě jeden. Ani po pěti letech se mu nepodařilo, ať dělal co dělal, přivést do kostela více věřících. Ocítl se v obci ovládané přízrakem minulosti jménem Ahab, a tak nic z toho, co říkal on, nemělo větší váhu než pověsti, které v ní kolovaly.

Uplynulo deset let. Koncem desátého roku pochopil svůj omyl: jeho hledání moudrosti se změnilo v aroganci. Byl natolik přesvědčen o božské spravedlnosti, že ji neuměl uvést do rovnováhy s uměním diplomacie. Domníval se, že žije ve světě, kde Bůh je všude. Odhalil

však, že žije mezi lidmi, kteří ho často mezi sebe nevpustili. Po patnácti letech pochopil, že se odtamtud nikdy nedostane. Bývalý biskup byl nyní důležitým kardinálem a pracoval ve Vatikánu. Měl značně velké vyhlídky na zvolení papežem, a tak jistě nemohl nikdy dovolit, aby nějaký vesnický kněz roznesl, že on ho ze závisti a žárlivosti poslal do vyhnanství.

Po určité době zcela podlehl naprostému nedostatku podnětů: nikdo nemůže odolávat tak dlouho lhostejnosti. Napadalo ho, že kdyby byl zavčas zanechal přípravy na kněžský stav, mohl být Bohu mnohem užitečnější. On však donekonečna své rozhodnutí odkládal, neboť stále věřil, že se situace změní, a teď je pozdě: již nemá žádný kontakt se světem.

O dvacet let později se jednou v noci probudil se zoufalým pocitem, že žil zcela marný život. Byl si vědom, že je schopen velkých věcí, ale že se mu podařilo uskutečnit velmi málo z nich. Vzpomněl si na ty dva papírky, které nosil v kapsách, a zjistil, že strká ruku pořád do pravé kapsy. Chtěl být moudrý, ale nebyl dobrým politikem.

Chtěl být spravedlivý, ale nebyl moudrý. Chtěl být politikem, ale nebyl odvážný.

Kde je tvá velkorysost, Pane? Proč jsi mi udělal to, co jsi udělal Jobovi? Což již nebudu mít v životě jinou šanci? Dej mi ještě jednu příležitost!

Vstal, otevřel namátkou Bibli, jako to dělal vždy, když potřeboval odpověď. Pripadl na pasáž, v níž při poslední večeři Kristus žádá, aby ho zrádce vydal vojákům, kteří ho hledají.

Kněz celé hodiny přemýšlel o tom, co právě přečetl: proč Ježíš žádal, aby se zrádce dopustil hříchu?

"Aby se naplnilo Písmo," řekli by teologové. Ale i tak, proč Ježíš naváděl člověka k hříchu a k věčnému zatracení?

To by Ježíš nikdy neudělal. Ve skutečnosti byl zrádce pouze obět', jako On sám. Zlo se muselo projevit a splnit svoji úlohu, aby dobro mohlo konečně zvítězit. Kdyby nebylo zrady, nebylo by kříže, Písmo by nebylo naplněno, Ježíšova obět' by nesloužila jako příklad.

Druhého dne přišel do jejich vsi nějaký cizinec, jako mnozí jiní, kteří přicházeli a odcházeli. Farář tomu nevěnoval pozornost a nedával to do souvislosti s Ježíšovou žádostí či s větou, kterou četl. Když slyšel příběh o modelech, kterých užíval Leonardo da Vinci, když maloval Poslední večeři, vzpomněl si, že stejný text četl v Bibli, ale domníval se, že to všechno je jen náhoda.

Až když jim slečna Prymová vyprávěla o té sázce, pochopil, že jeho modlitba byla vyslyšena.

Zlo se muselo projevit, aby dobro mohlo konečně obměkčit srdce místního lidu. Poprvé od okamžiku, kdy vstoupil do této farnosti, viděl kostel plný lidí. Poprvé přišly do sakristie nejdůležitější osoby ze vsi.

"Zlo se muselo projevit, aby pochopili hodnotu dobra." Tak jako se zrádcem v Bibli, který brzy poté, co dokonal svůj čin, pochopil, co udělal, totéž se stane s lidmi z obce. Budou se tolik kát, že jediným útočištěm bude církev a Viscos se stane - po mnoha letech - obcí věrných.

Jemu připadla role nástroje zla. To bylo gesto nejhlubší pokory, jakou mohl před Bohem projevit.

Starosta přišel, jak bylo domluveno.

"Chci vědět, co mám říct, pane faráři."

"Nechtě mě řídit shromáždění," zněla odpověď.

Starosta zaváhal. On je koneckonců hlavní autoritou ve Viscosu, a tak by nerad viděl, aby téma tak důležité projednával nějaký cizí člověk. Ačkoliv farář tu je již přes dvacet let, nenarodil se tady, nezná všechny místní příběhy a v jeho žilách nekoluje Ahabova krev.

"Myslím, že o záležitostech takové důležitosti musím s lidmi mluvit já sám," řekl.

"Souhlasím. Tak je to lepší, protože to nemusí skončit dobře a ne-

chci, aby v tom byla zapletena církev. Řeknu vám svůj plán a vy se postaráte o jeho zveřejnění."

"Když o tom tak přemýšlím, je-li to váš plán, bude správnější a čestnější, abyste se o něj podělil se všemi."

"Pořád ten strach," pomyslel si kněz. "Chceš-li člověka ovládnout, vyvolej v něm strach."

Obě ženy přišly do Bertina domu něco před devátou. Pletla cosi v malém obývacím pokoji.

.Vesnice je dnes nějaká jiná," řekla stařena. "Slyšela jsem chodit mnoho lidí, velký hluk kroků. Výčep je na takový ruch moc malý." ,Ti všichni," vysvětlila jí hoteliérka "jdou na náves diskutovat o tom, co udělat stran toho cizince."

"Chápu. Nemyslím ale, že je tu o čem diskutovat. Buď přijmou jeho návrh, nebo ho za dva dny nechají odejít."

"Nikdy jsme neměli v úmyslu jeho návrh přijmout," rozhořčila se starostová.

"Proč? Někdo mi vyprávěl, že farář měl dnes skvělé kázání a že mluvil o tom, jak se jeden člověk obětoval pro spásu lidstva, a o tom, že Bůh přijal návrh ďábla a nakonec potrestal svého nejvěrnějšího služebníka. Co je špatného na tom, že se Viscoští rozhodli považovat cizincův návrh za - řekněme - obchod?"

"To nemůžete myslet vážně."

"Já mluvím vážně. To vy mne chcete oklamat."

Obě ženy se chtěly zvednout a jít pryč, ale bylo to riskantní.

"Ostatně, čemu vděčím za vaši návštěvu? To se ještě nikdy nestalo."

"Slečna Prymová řekla, že před dvěma dny slyšela výt posedlého vlka. Všichni víme, že posedlý vlk je hloupá výmluva kováře," řekla hoteliérka. "Nejspíš šel do lesa s nějakou ženskou ze sousední vesnice, snažil se ji chytit, ona mu něco udělala, a tak přišel s touhle historkou. Ale my jsme se rozhodly pro všechny případy se tu stavit, podívat se, jestli je všechno v pořádku."

.Všechno je v nejlepším pořádku. Pletu si přehoz na stůl. Ale nemůžu samozřejmě zaručit, že ho dopletu. Můžu například zítra umřít."

Nastala chvíle trapného mlčení.

Jak víte, starý člověk neví dne ani hodiny," pokračovala Berta.

Situace se opět téměř zcela uklidnila-Téměř.

"Na to ještě nemusíte pomýšlet."

"Možná. Ale nevíme, co bude zítra. Ale musím vám říci, že jsem na to dnes myslela celý den."

"Měla jste k tomu nějaký zvláštní důvod?"

"Myslíte, že bych nějaký měla mít?"

Hoteliérka potřebovala změnit téma, ale musela to udělat s největší opatrností. V tuhle chvíli už shromáždění na návsi určitě začalo a za chvíli skončí.

"Myslím, že s věkem člověk pochopí, že smrt je nevyhnutelná.

A musíme se naučit přijmout ji klidně, s moudrostí a rezignovaně.

Často nás vysvobodí od zbytečného utrpení."

"Máte naprostou pravdu," odušila Berta. "Právě na to jsem odpoledne myslela. A víte, k jakému závěru jsem dospěla? Že mám velký, moc velký strach umřít. Nemyslím, že přišla moje hodina."

Atmosféra byla čím dál tím hustší a starostová si vzpomněla na rozmluvu, kterou vedli v sakristii o pozemcích vedle kostela. Mluvili o jedné záležitosti, ale ve skutečnosti měli na mysli jinou.

Žádná z nich nevěděla, jak probíhá shromáždění na návsi. Nikdo nevěděl, jaký je farářův plán ani jaká bude reakce Viscoských. Bylo zbytečné provokovat Bertu k upřímnější zpovědi - mimo jiné proto, že nikdo nepřijímá smrt bez zoufalé reakce. V duchu si problém rozebrala: kdyby tuto ženu chtěli zabít, museli by najít pro případ, že by v budoucnu došlo k vyšetřování, nějaký způsob, jak to provést, aniž by zanechali stopy násilí.

Zmizet. Ta stará musí prostě zmizet. Její tělo nemůže být pohřbeno na hřbitově ani zůstat ležet v lese. Až cizinec zjistí, že jeho přání bylo splněno, musí je spálit a popel rozptýlit v horách. Teoreticky

I prakticky vzato, ona učiní tuto zemi opět úrodnou.

"Nač myslíte?" přerušila Berta její úvahy.

"Na hranici," odpověděla starostová. "Na krásný oheň, který by zahřál naše těla i naše srdce."

Ještě že nežijeme ve středověku. Víte, že si někteří myslí, že jsem čarodějnice?"

Nemohly zalhat, jinak by stará mohla pojmout nedůvěru. Obě proto přikývly.

"Kdyby byl středověk, mohli by mě chtít upálit jen tak pro nic za nic, jen proto, že by se někdo rozhodl, že jsem určitě něčím vinna."

"Co se děje?" ptala se hoteliérka v duchu sama sebe. "Prozradil nás snad někdo? Že by tu starostová, která teď stojí vedle mě, už -110-

byla a všechno jí pověděla? Nebo že by se farář byl kál a přišel se vyzpovídat hříšnici?"

"Děkuji vám velice za návštěvu, ale daří se mi dobře a jsem naprosto zdráva a připravena přinést všechny možné oběti, včetně těch stupidních diet na snížení cholesterolu, protože mám v úmyslu žít ještě dlouho."

Berta vstala a otevřela dveře. Obě dvě se s ní rozloučily. Shromáždění na návsi ještě neskončilo.

"Ale jsem ráda, že jste přišly. Tedl už nechám pletení a půjdu si lehnout. A abych pravdu řekla, já věřím, že posedlý vlk existuje. Nemohly byste, když jste takové mladice, zůstat tady někde poblíž, dokud^ to shromáždění neskončí, a hlídat, aby se nepřiblížil k mému domu?"

Obě souhlasily, popřály jí dobré noci a Berta vešla dovnitř.

"Ona to ví," řekla potichoučku hoteliérka. "Někdo jí to řekl. Všimla sis ironie v jejím hlase? Je ti jasné, že pochopila, že jsme tu, abychom ji hlídaly?"

Starostová byla zmatená.

"Nemůže to vědět. Nikdo přece není takový šílenec! Ledaže..."

"Ledaže co?"

"Že je opravdu čarodějnice. Pamatuješ na ten závan větru, když jsme s ní mluvily?"

"Ale okna zůstala zavřená."

Oběma ženám se sevřelo srdce, staleté pověry se ozvaly. Kdyby byla opravdu čarodějnice, její smrt by nejen vesnici nespasila, ale úplně by ji zničila.

Tak to říkaly pověsti.

Berta zhasla světlo, ale pozorovala obě ženy škvírou v okně. Nevěděla, jestli se má smát nebo plakat, anebo přijmout svůj osud. Nabyla jediné jistoty, totiž že byla vybrána, aby zemřela.

Manžel se objevil vpodvečer a k jejímu překvapení přišel v doprovodu babičky slečny Prymové. První Bertinou reakcí byla žárlivost: co má s tou ženskou? Brzy si ale povšimla znepokojení v očích obou, a byla ještě zoufalejší, když jí vypověděli, co vyslechli v sakristii. Oba ji prosili, aby ihned utekla.

"Děláte si legraci?" zeptala se Berta. Jak mám utéct? Nohy mě stěží donesou do kostela, a ten je odsud sto metrů. Celou cestu dolů bych neušla. Najděte, prosím vás, nějaké řešení tady nahoře a ochraňte mě! Vždyť se koneckonců modlím ke všem svatým!"

Vysvětlili jí, že situace je složitější, než si Berta představuje: Dobro a Zlo spolu bojují, a nikdo se do toho nesmí vměšovat. Andělé a démoni svádějí jednu z těch pravidelně se opakujících bitev, při nichž jsou celé kraje na nějakou dobu zatraceny nebo spaseny.

"To mě nezajímá. Já se nemám jak bránit. Tenhle boj se mě netýká. Já jsem ho sem nezvala."

"Nikdo ho nezval. Všechno to začalo přede dvěma roky, kdy se jeden anděl strážný zmýlil ve výpočtu. Při únosu měly dvě ženy také sečtené dny, ale jedna tříletá holčička se měla zachránit. Ta holčička, říkali, bude nakonec útěchou svého otce, přiměje ho, aby nepřestal věřit v život a aby překonal to strašné utrpení, jemuž bude vystaven. Je to dobrý muž, a ačkoliv musel projít strašnými okamžiky (nikdo

nevěděl proč, to patřilo k Božímu záměru, který nebyl nikdy zcela osvětlen), nakonec se vzpamatuje. Holčičku ta tragédie nadlouho poznamená, a od svých dvaceti let bude ulehčovat na základě vlastní zkušenosti s utrpením druhým v bolesti. Nakonec vykoná tak významné dílo, že jeho odezva bude sahat do všech čtyř světových stran."

Tohle byl původní plán a všechno probíhalo velmi dobře: vpadla tam policie, začala střelba, lidé určení, aby zemřeli, padali na zem. V tom okamžiku dal anděl strážný té holčičce znamení - jak Berta ví, všechny tříleté děti vidí své anděly a hovoří s nimi - a požádal ji, aby ucouvla ke zdi. Ale holčička mu nerozuměla, a tak se k němu přiblížila, aby slyšela, co říká.

Pohnula se jen o třicet centimetrů, ale to bylo dost na to, aby ji zasáhla jedna smrtelná střela. Od té chvíle nastal v celém příběhu zvrat: to, co se mělo stát krásným příběhem o vykoupení, se stalo bojem bez příměří. Na scénu přišel ďábel a požadoval duši toho muže - plnou nenávisti, bezmoci a pomstychtivosti. Andělé se s tím neshlí: byl to dobrý muž, byl vyvolen, aby pomáhal své dceři změnit na světě mnoho věcí, i když jeho povolání bylo poněkud pochybné. Argumenty andělů však již nenalezly v jeho sluchu žádnou odezvu. Ďábel se postupně zmocňoval jeho duše, až se mu podařilo ovládnout ji téměř úplně.

"Téměř úplně," opakovala Berta. "Řekli jste ,téměř'."

Oba přitakali. Zbývá ještě nepatrné světlo, protože jeden z andělů odmítl boj vzdát. Nebylo ho však nikdy slyšet, až předešlé noci se mu podařilo projevit se. A nástrojem byla právě slečna Prymová. Chantalina babička jí vysvětlila, že právě proto je tady: protože existuje-li někdo, kdo může změnit tuto situaci, je to její vnučka. Přesto byla bitva lítější než kdy jindy a cizincův anděl byl opět udušen přítomností ďábla.

Berta se pokusila oba nervózní duchy uklidnit. Koneckonců, oni již jsou mrtví, důvod ke znepokojení má ona. Nemohli by ale pomoci Chantal všechno změnit?

Odpověděli, že Chantalin ďábel má i v této bitvě navrch. Když byla v lese, babička za ní poslala posedlého vlka - jak vidno existuje, kovář mluvil pravdu. Chtěla rozlítit v tom člověku dobrotu, a to se jí podařilo. Rozhovor těch dvou ale zjevně nepokročil. Oba byli příliš silné osobnosti. Zbývala jediná naděje: že dívka viděla to, co si přáli, aby uviděla. Či lépe: věděli, že již viděla, ale chtěli, aby pochopila.

"A co?" zeptala se Berta.

To nemohou rozvést. Kontakt s živými je omezený, někteří démoni poslouchají, co si povídají, a kdyby se o jejich plánu dozvěděli, mohli by všechno zmařit. Zaručili jí však, že je to něco velmi prostého, a jestli je Chantal chytrá - ujišťovala ji babička -, dokáže tu situaci zvládnout.

Berta její odpověď přijala. Nikdy by ji nenapadlo vyzvídat něco, co by ji mohlo stát život, i když měla tajemství velmi ráda. Nicméně tu něco nesedělo, a tak se obrátila k manželovi:

"Řekl jsi mi, abych tady celé ty dlouhé roky vysedávala na židli a bděla nad vesnicí, protože by k nám mohlo přijít zlo. A přišel jsi s tím o mnoho dřív, než se tenkrát anděl spletl a ta holčička zemřela. Proč?"

Manžel jí odpověděl, že zlo tak jako tak Viscosem projde, jak krouží kolem Země a rádo zastihne lidi nepřipravené.

"Tím jsi mě nepřesvědčil."

Manžel sám také nebyl přesvědčen, ale byla to pravda. Možná se souboj mezi dobrem a zlem svádí v každé vteřině v srdci každého člověka, jež je bitevním polem všech andělů a ďáblů. Budou bojovat celá tisíciletí, postupovat píď po pídi, až jedna síla úplně zničí tu druhou. Avšak přesto, že již existoval v duchovní rovině, bylo ještě mnoho věcí, které neznal - ostatně mnohem více věcí než na zemi.

"Teď už jsem přesvědčenější. Buďte klidní: jestli umřu, tak je to

proto, že přišla moje hodina."

Berta neřekla, že trochu žálí a že by zase byla ráda s manželem. Chantalina babička byla vždycky jedna z nejvíce žádoucích žen ve Viscosu.

Ti dva odešli s tím, že musí dívce pořádně vysvětlit, co viděla.

Bertina žárlivost ještě zesílila, ale snažila se uklidnit. Jen si pomyslela, že manžel chce, aby žila trochu déle proto, aby si mohl nerušené užívat společnosti babičky slečny Prymové.

Kdoví, možná už zítra té jeho volnosti udělám přítrž. Berta chvíli přemýšlela a změnila názor: ten chudák si zaslouží pár let si odpočinout, nic jí přece neudělá, když mu dovolí, aby si myslel, že je svobodný a může si dělat, co chce - neboť si byla jistá, že se mu po ní velmi stýská.

Když viděla ty dvě venku, pomyslela si, že by nebylo vůbec špatné zůstat ještě nějakou dobu v jejich údolí, dívat se na hory, přihlížet věčným konfliktům mezi muži a ženami, strony a větrem, anděly a ďábly. Začala pociťovat strach a snažila se na něco se soustředit - možná si zítra vezme klubko jiné barvy, protože přehoz už začínal být poněkud fádni.

Dříve, než skončilo shromáždění na návsi, usnula s jistotou, že slečna Prymová nakonec vzkazu porozumí, i když nemá dar rozmlouvat s duchy.

"V kostele, na posvátné půdě, jsem mluvil o nutnosti oběti," pravil farář. "Tady, na světské půdě vás prosím, abyste byli odhodláni k mučednictví."

Chabě osvětlená náves - stála tam jen jedna lampa, ačkoliv starosta přislíbil během své volební kampaně další - byla přeplněná. Rolníci i pastýři s ospalýma očima, neboť byli zvyklí vstávat za úsvitu, uctivě a polekaně mlčeli. Farář postavil vedle kříže židli a stál na ní, takže ho mohli všichni vidět.

"Po celá staletí byla církev obviňována z nespravedlivých bojů, ale my jsme ve skutečnosti jen přežívali hrozby."

"Nepřišli jsem sem poslouchat o církvi," vykřikl něčí hlas. "Chceme vědět, co se děje ve Viscosu."

"Nemusím vám vysvětlovat, že Viscosu hrozí, že zmizí ze světa a s ním vy, vaše půda a vaše stáda. Nejsem tu proto, abych mluvil o církvi, ale jedno říci musím: pouze tím, že přineseme oběť, a pokáním můžeme dojít spásy. A než mě přerušíte, dodám jen, že mluvím o obětování jednoho, o pokání všech a o spáse naší vesnice."

"To všechno může být lež," vykřikl jiný hlas.

"Cizinec nám zítra ukáže zlato," řekl starosta, spokojen, že může sdělit informaci, kterou ještě nemá ani sám farář. "Slečna Prymová nechce na sebe vzít veškerou zodpovědnost, a proto ho paní hoteliérka přesvědčila, aby zlaté cihly přinesl sem. To bude záruka, jinak nebudeme jednat."

Starosta si vzal slovo a rozhovořil se o tom, co všechno bude možno ve vesnici zlepšit a změnit, o dětském hřišti, o snížení daní a o rozdělování nabytého bohatství.

"Rovným dílem," řekl kdosi.

Přišla chvíle, které se hrozil - přijmout závazek. Všechny oči se ale k němu obrátily, jakoby náhle probuzeny z netečnosti.

"Rovným dílem," stvrdil farář, než mohl starosta zareagovat. Není zbytlí: buď se všichni budou podílet stejnou zodpovědností za stejnou odměnu, nebo někdo brzy ten zločin vyrazí - ze žárlivosti nebo pomstychtivosti. Tato dvě slova znal farář velmi dobře.

"Kdo zemře?"

Starosta vysvětlil, jak došli spravedlivou volbou k Bertě: od manželovy smrti se trápí, je stará, nemá přátele, chová se jako blázen, od rána do soumraku vysedává před svým domem a ničím nepřispívá k rozvoji vesnice. Místo aby své peníze investovala do půdy nebo do ovci, máje všechny uložené na úrok v nějaké bance kdesi daleko odsud, a takž nich mají užitek jedině obchodníci, kteří se podobně jako pekařova dodávka objevují každý týden ve vsi, aby prodávali své zboží.

Z davu se neozval žádný hlas protestující proti volbě. Starosta byl spokojen, neboť byla potvrzena jeho autorita. Farář však věděl, že to může být stejně tak dobré znamení jako špatné, neboť ticho ne vždy znamená souhlas. Obvykle jen ukazuje neschopnost lidí okamžitě zareagovat. Pokud někdo nebude souhlasit, bude se trápit tím, že nevyjádřil nesouhlas, a to může mít vážné následky. "Potřebuji mít souhlas vás všech," řekl farář. "Potřebuji, abyste řekli nahlas, jestli souhlasíte nebo ne, aby vás Bůh slyšel a věděl, že v jeho armádě jsou udatní muži. I ty, kdo nevěří v Boha, prosím, aby hlasitě vyjádřili souhlas či nesouhlas, tak, aby každý přesně věděl, co si ostatní myslí."

Starostovi se nelíbilo sloveso, kterého farář užil: řekl "potřebuji", ale správnější by bylo "potřebujeme" nebo "bylo by třeba". Až ta záležitost skončí, upevní patřičně svoji autoritu. Teď ale jako dobrý politik nechá faráře jednat a vysvětlovat.

"Chci, abyste souhlasili."

První "ano" přišlo od kováře. Aby dokázal odvahu, starosta také hned hlasitě vyjádřil souhlas. Každý, kdo byl přítomen, pak postupně nahlas řekl, že souhlasí, dokud se nezavázali všichni. Někteří souhlasili proto, aby shromáždění rychle skončilo a oni se mohli vrátit domů. Jiní mysleli na zlato a na to, jak co nejrychleji s nově nabytým bohatstvím opustit vesnici. Jiní si plánovali, že pošlou peníze svým dětem do měst, aby se tam už nemusely stydět před přáteli. Nikdo z těch, kteří tam stáli, vlastně nevěřil, že by Viscos mohl získat nazpět ztracenou slávu. Dychtili jen po bohatství, které si vždy zasluhovali, ale nikdy neměli.

Nikdo však neřekl "ne".

"X naší vesnici máme 108 žen a 173 muže," pokračoval farář. "Každý obyvatel má alespoň jednu zbraň, jelikož místní tradice si žádá, aby se všichni naučili lovit. Takže zítra dopoledne necháte každý svoji zbraň s jedním nábojem v sakristii kostela. Prosím starostu, který má doma jednu pušku navíc, aby ji vzal pro mne."

"Nikdy nedovolíme, aby naše zbraně užíval někdo jiný," vykřikl jeden lovecký vůdce. Jsou pro nás posvátné, rozmarňé, osobní. Nikdy nesmějí být použity jinou osobou."

"Nechtě mě domluvit. Vysvětlím vám, jak funguje popravčí četa: sedm vojáků je povoláno, aby na odsouzence střílelo. Vojáci obdrží sedm pušek. V šesti z nich jsou ostré náboje, ale v jedné je slepý náboj. Střelný prach uvnitř stejně způsobí výstřel, ale není tam kulka, která by zasáhla tělo oběti."

Žádný z vojáků neví, v které pušce je slepý náboj. Každý si proto myslí, že to byla ta jeho, a že tedy za smrt té neznámé ženy či muže byli zodpovědní jeho druzi, a on jen byl nucen vystřelit z povinnosti proto, že to je jeho povolání."

"Všichni si myslí, že jsou nevinní," řekl majitel pozemků, který až do toho okamžiku mlčel.

"Přesně tak. Já zítra udělám totéž: v 87 budou slepé náboje a v ostatních puškách nechám ostré náboje. Všechny zbraně zahřmí naráz, ale nikdo nebude vědět, ve kterých byly ty ostré. A tak si bude každý z vás myslet, že je nevinný."

Přes únavu, kterou všichni pociťovali, si po farářově nápadu všichni ulečeně vydechli. Po návsi se rozšířila jiná energie, jakoby z hodiny na hodinu celá ta historie ztratila svoji tragickou podobu a nadále šlo jen o lov, o hledání schovaného pokladu. Každý obyvatel si byl naprosto jist, že jeho zbraň bude mít slepý náboj a že není vinen, jen solidární s druhý, kteří potřebují změnit svůj život i vesnici. Lidé náhle značně ožili: Viscos se konečně stal místem, kde se dějí různé důležité věci.

Jediná zbraň, o níž bude jasné, že může zabít, bude moje, neboť já nemám na vybranou. Rovněž si nenechám svůj podíl zlata. Dělán to z jiného důvodu."

Starosta byl opět s jeho slovy nespokojen. Dělal všechno proto, aby si Viscositi uvědomili, že je odvážný muž, pravý vůdce, velkorysý, schopný jakékoliv oběti. Kdyby tu byla jeho žena, řekla by, že se

připravuje na to, aby se stal kandidátem v příštích volbách. "No počkej v pondělí," pomyslel si v duchu. Vydá dekret, jímž tak zvýší kostelu daň, že farář tu nebude moci dál zůstat. Vždyť je konečně jediný, kdo nechce zbohatnout.

"A oběť?" zeptal se kovář.

"Přijde," odpověděl farář. "O to se postarám já. Ale potřebuji s sebou tři další lidi."

Jelikož se nikdo nepřihlásil, vybral farář tři silné muže. Jen jeden z nich se pokusil odmítnout, ale jeho druhové se na něj podívali, a on ihned změnil názor.

"Kde bude oběť vykonána?" zeptal se majitel pozemků, obraceje se přímo na faráře. Starosta rychle ztrácel autoritu, a potřeboval ji proto opět obnovit.

"O tom rozhodnu já," řekl a šlehl po majiteli pozemků zlobným pohledem. "Nechci, aby byla půda Viscosu poskvrněna krví. Bude to zítra v tuto hodinu vedle keltského monolitu. Přineste si lucerny, plynové lampy a pochodně, abyste mohli všichni dobře zamířit a nestříleli jste bůhvíkam."

Farář slezl ze židle - shromáždění skončilo. Viscoské ženy opět uslyšely hluk kroků: muži se vrátí domů, dají si něco k pití a pak se budou dívat z okna nebo prostě vyčerpaně padnou na postel. Starosta se setkal s manželkou a ta mu pověděla, co vyslechla u Berty a jaký měla hrozný strach. Když pak s hoteliérkou probíraly slovo za slovem, co bylo řečeno, došly obě k názoru, že stará nic netuší. To jen pocit viny v nich vyvolal strach. "Přízraky, kde nejsou, jako posedlý vlk," dodala.

Kněz se vrátil do kostela a strávil celou noc v modlitbách.

Chantal měla k snídani chléb z předešlého dne, neboť v neděli dodávka do vesnice nezajížděla. Podívala se z okna a uviděla, jak Viscosťi vycházejí ze svých domovů každý se svou loveckou puškou na rameni. Začala se připravovat na to, že zemře, neboť vždycky existovala možnost, že bude vybrána. Nikdo ale na její dveře nezabušil. Všichni šli dál, vcházeli do sakristie kostela a o chvíli později vycházeli s prázdnými rukama.

Výšla ven a vydala se do hotelu. Hoteliérka jí pověděla, co se odehrálo předchozího dne, o volbě oběti, o farářově návrhu, o přípravách na obětování. Nepřátelský tón byl tentam a Chantal se zdálo, že se věci mění v její prospěch.

"Něco ti povím: Viscos si jednou uvědomí, co všechno jsi pro jeho lidi udělala."

"Ale cizinec nám bude muset to zlato ukázat."

"Samozřejmě. Právě odešel s prázdným batohem."

Rozhodla se, že se nepůjde projít do lesa, protože by musela projít kolem Bertina domu, a nemohla by se jí podívat do očí. Vrátila se do svého pokojíku a vzpomněla si znovu na ten sen.

Minulou noc měla podivný sen: anděl jí předával všech jedenáct zlatých cihel a žádal ji, aby si je ponechala.

Chantal andělovi odpověděla, že kvůli tomu ale někdo musí být zabit. On ji ubezpečoval, že ne. Naopak, ty cihly dokazují, že to zlato k ničemu není.

Proto požádala hoteliérku, aby promluvila s cizincem. Měla určitý plán. Jelikož však dosud prohrála v životě všechny bitvy, pochybovala, že ho bude moci uskutečnit.

Berta sledovala, jak slunce zapadá za hory, když spatřila přicházet faráře se třemi dalšími muži. Zesmutněla. Trápily ji tři věci: jednak to, že nadchází její hodina, dále to, že manžel se vůbec neobjevil, aby ji utěšil (možná se bál toho, co by musel vyslechnout, možná se styděl za to, že není v jeho moci zachránit ji), a také si uvědomila, že její úspory připadnou akcionářům banky, v níž je měla uložené. Neměla ani čas si peníze vyzvednout a spálit je.

Jen dvě věci ji utěšovaly: to, že se konečně setká s manželem, který

se zrovna teď nejspíš prochází s babičkou slečny Prymové, a to, že poslední den jejího života je chladný, ale plný slunce a světla. Každý nemá to štěstí odejít ze světa s tak krásnou vzpomínkou.

Farář dal ostatním dvěma mužům znamení, aby zůstali opodál, a přiblížil se k jejímu domu sám.

"Dobré odpoledne," pozdravila ho. "Podívejte se, jak je Bůh velký, když stvořil tak nádhernou přírodu.

Odvedete mě, ale já tady zanechám veškerou vinu světa, pomyslela si.

"Neumíte si představit, jaký je Ráj," odpověděl farář, ale ona zaznamenala, že šíp, který vystřelila, ho zasáhl a že teď musí bojovat, aby si zachoval chladnou hlavu.

"Nevím, jestli je to tam opravdu tak krásné, a nejsem si ani jista, jestli existuje. Vy už jste tam byl?"

Ještě ne. Ale poznal jsem peklo a vím, že je strašné, i když navelek vypadá velmi přitažlivě."

Pochopila, že tím myslí Viscos.

"Mýlíte se, pane faráři. Byl jste v Ráji, jen jste ho nepoznal. Tak je to ostatně s většinou lidí tohoto světa. Hledají utrpení na nejradostnějších místech, protože se domnívají, že si štěstí nezaslouží."

"Zdá se, že jste za ty roky strávené tady zmoudřela."

"Tak dlouho sem nikdo nepřišel popovídat si se mnou, a teď najednou všichni zjistili, že existuji. No jen si představte, že včera večer mě poctily návštěvou hoteliérka a starostová. A dneska je to farář. To se ze mě stala tak důležitá osoba?"

"Moc důležitá," odpověděl kněz. "Nejdůležitější ve vsi."

"Zdědila jsem snad něco?"

"Deset zlatých cihel. Muži, ženy i děti vám poděkují za budoucí generace. Možná vám dokonce postaví pomník."

"Radši fontánu. Je to nejen ozdoba, ale také utiňuje žízeň těch, kdo k ní přijdou, a utěšuje ty, kdo mají potíže."

"Budete mít fontánu. Máte mé slovo."

Berta usoudila, že je už čas skončit s tou fraškou ajít rovnou k věci.

"Vím už všechno, důstojný pane. Odsuzujete nevinou ženu, která nemůže o svůj život bojovat. Proklínám vás, tenhle kraj i všechny jeho obyvatele!"

"Budiž proklet," souhlasil kněz. Již víc než dvacet let se snažím žehnat tomuto kraji, ale nikdo nikdy mé výzvy neslyšel. A celé ty roky jsem se snažil vnést do srdcí místních lidí dobro, až jsem pochopil, že mě Bůh vyvolil, abych byl jeho levou rukou a ukázal, jakého zla jsou schopni. Možná, že tak se polekají a že jejich víra bude posílena."

Bertě bylo do pláče, ale ovládla se.

"Krásná slova, ale prázdná. Nemohou ospravedlnit krutost a nespravedlnost."

Já to na rozdíl od všech ostatních nedělám pro peníze. Vím, že to zlato je prokleté jako tento kraj a že nikomu nepřinese štěstí. Dělán to proto, že mě o to Bůh požádal. Lépe řečeno, že mi to nařídil, odpověděl na mé modlitby."

"Zbytečný hovor," pomyslela si Berta, zatímco kněz sáhl do kapsy a vytáhl nějaké prášky.

"Nebudete nic cítit," řekl. "Pojďme dovnitř."

"Ani vy ani nikdo jiný z této vesnice nevstoupí do mého domu, dokud budu živa. Možná zítra nad ránem budou dveře otevřené, ale teď ne."

Kněz pokynul jednomu z mužů a ten se přiblížil s plastikovou lahví v ruce.

"Vezměte si tyhle prášky. Budete pak několik hodin spát, a až se probudíte, budete v nebi u svého manžela."

"Se svým manželem jsem byla pořád a prášky na spaní jsem nebrala, ani když jsem trpěla nespavostí."

"Tím lip. Alespoň hned zaberou."

Slunce již zapadlo a na údolí, na kostel, na vesnici rychle padal

stín.

"A co když se rozhodnu nevzít je?"

,Vezmete je."

Podívala se na muže, kteří kněze doprovázeli, a pochopila, že je to pravda. Vzala prášky, dala si je do úst a vypila celou láhev vody. Voda: nemá žádnou chuť, žádnou barvu a je bez zápachu, a přitom je to nejdůležitější věc na světě. Jako ona teď.

Podívala se ještě jednou na hory, nyní již pokryté stínem. Spatřila na nebi první hvězdu a uvědomila si, že měla hezký život. Narodila se a zemřela v místě, které milovala, i když to místo ji tak rádo nemělo, ale to nebylo tak důležité. Kdo miluje a doufá, že bude jeho láska opětována, ztrácí čas.

Dostalo se jí milosti. Nikdy nepoznala jinou zem, ale věděla, že tady ve Viscosu se odehrávají stejné věci jako všude jinde. Ztratila manžela, ale Bůh jí dopřál tu radost pobývat v jeho společnosti i po jeho smrti. Zažila vrcholný rozkvět vesnice, viděla počátek jejího úpadku a odchází dřív, než nastane úplná zkáza. Poznala lidi s jejich nectnostmi i ctnostmi a věřila, že prese všechno, co se jí teď přihodilo, a přesto, že ji manžel ujišťoval, že i v neviditelném světě je svědkem bojů, lidská добрta nakonec zvítězí.

Litovala faráře, starostu, slečnu Prymovou, cizince, každého obyvatele Viscosu. Zlo nikdy nezplodí dobro, jak chtějí věřit. Až zjistí pravdu, bude pozdě.

Jen jediné věci litovala: že za svého života nikdy nespatriła moře. Věděla, že existuje, že je obrovské, zuřivé i klidné, ale nikdy neměla možnost se k němu dostat, ochutnat slanou vodu, cítit písek pod bosými chodidly, ponořit se d'o chladné vody, jako by se vracela do lůna Velké matky (vzpomněla si, že Keltové toho jména s oblibou užívali).

Kromě toho si nemohla nijak stěžovat. Byla smutná, velmi smutná, že musí takhle odejít, ale nechtěla se cítit jako oběť. Bůh ji jistě pro tento úkol předurčil a je to úkol mnohem lepší, než jaký připadl faráři.

"Chci vám něco říci o dobru a zlu," slyšela říkat kněze a přitom cítila, jak jí tuhnou ruce i nohy.

"Není třeba. Vy neznáte dobro. Byl jste otráven zlem, které vám

způsobili, a teď tenhle mor šíříte po zemi. Jste stejný jako ten cizinec, který nás přišel navštívit a zničit."

Stěží slyšela svá vlastní poslední slova. Pohlédla na hvězdu a zavřela oči.

-124-

Cizinec šel do koupelny patřící k jeho pokoji, omyl pečlivě jednu zlatou cihlu po druhé a uložil je zpátky do starého ošuntělého batohu. Před dvěma dny úplně zmizel ze scény a teď se vrátil na poslední jednání: bylo třeba, aby se znovu objevil.

Všechno bylo od samého počátku pečlivě naplánováno: počínaje výběrem izolované obce s malým počtem obyvatel až po nutnost mít komplice pro případ, že by se věc nezdařila. Nikdo by ho potom nemohl obvinít ze zločinu. Magnetofon, odměna, opatrný postup, navázání přátelství s obyvateli v první etapě, potom druhá etapa, během níž měl zasít hrůzu a zmatek. Chystal se udělat ostatním to, co udělal Bůh jemu. Jelikož Bůh mu nejdřív dal mnoho dobrého, aby ho pak uvrhl do propasti, on to udělá také tak.

Připravil všechno do nejmenších podrobností kromě jedné věci: nikdy si nemyslel, že by se jeho plán podařil. Byl si jist, že až přijde chvíle rozhodnutí, pouhé "ne" změní celý příběh, že jedna osoba odmítne spáchat zločin. Tato jediná osoba by ukázala, že všechno není ztraceno. Kdyby jedna osoba spasila vesnici, svět by byl spasen. Ještě by byla naděje, добрta by byla posílena, teroristé by nepůsobili takové zlo, došlo by k odpuštění, na dny utrpení by zbyla jen smutná vzpomínka a on by se mohl naučit s ní žít a hledat opět štěstí. Za to "ne", jež by byl rád slyšel, by vesnice dostala svých deset zlatých cihel, nezávisle na sázce, kterou uzavřel s tou dívkou.

Jeho plán však ztroskotál. A teď už je pozdě, nemůže změnit názor. Ozvalo se klepání na dveře.
"Pojďme už," uslyšel hlas majitelky hotelu. "Už je čas."
"Už jdu dolů".

Oblékl si kabát a sešel do výčepu.
"Mám to zlato," řekl. "Ale aby nedošlo k nedorozumění, doufám, že víte, že někteří lidé znají místo mého pobytu. Jestli se rozhodnete změnit oběť, můžete si být jisti, že policie mě sem přijde hledat. Viděla jste, že jsem mnohokrát telefonoval."
Hoteliérka jen pokývala hlavou.

Keltský monolit stál půl hodiny chůze od Vicosu. Po dlouhá staletí si lidé mysleli, že je to jen trochu jiný kámen, velký, chlazený deštěm a ledem. Kamenný sloup, který dříve stál, ale byl sražen bleskem. Ahab u něho svolával obecní radu, neboť sloužil jako stůl pod širým nebem.

Až do doby, kdy vláda vyslala vědecký tým zkoumající přítomnost Keltů v údolí, a někdo si toho monolitu všiml. Vzápětí přišli archeologové, změřili ho, počítali, diskutovali, kopali a dospěli k názoru, že si nějaký keltský kmen zvolil to místo za posvátné, i když se nepřišlo na to, jaké rituály tam vykonával. Jedni se domnívali, že to byla jakási astronomická observatoř, jiní tvrdili, že se tam konaly oploďňovací obřady, při nichž se knězi zmocňovali panen. Vědecký tým diskutoval celý týden, brzy však se vydal zkoumat něco zajímavějšího, aniž došel ve věci nového nálezu k jednoznačnému závěru.

Starostovi obce se po jeho zvolení podařilo uveřejnit v regionálních novinách v zájmu podnícení turistického ruchu reportáž o keltském dědictví obyvatel Vicosu, avšak cesty byly obtížné, a jediné, co se několika málo dobrodruhům podařilo nalézt, byl spadlý kámen, zatímco v jiných vesnicích se našly skulptury, nápisy, mnohem zajímavější věci. Jeho myšlenka se tedy neujala, a monolit začal opět plnit obvyklou funkci - to jest, o víkendech sloužil místním za piknikový stůl.

Onoho odpoledne proběhly v mnoha domácnostech ve Vicosu diskuse a všechny byly vedeny ve stejném duchu: manželé chtěli jít sami, ale ženy se dožadovaly účasti na "rituálu obětování," jak začali obyvatelé nazývat zločin, kterého se chystali dopustit. Manželé jim odpovídali, že je to nebezpečné, nikdo neví, co provede taková nabitá puška. Ženy na to zase, že to není nic jiného než egoismus a že muži jsou povinni respektovat jejich práva, že svět už je jiný, než jak ho oni ještě pořád vidí. Manželé nakonec ustoupili a ženy se těšily z vítězství.

Procesi nyní směřovalo k cíli. Sestávalo z dvou set osmdesáti jednoho světelného bodu. Cizinec nesl louč a Berta nenesla nic, takže je zřejmé, že obyvatelé se dostavili v plném počtu.

Každý z mužů nesl v jedné ruce lampu nebo lucernu a v druhé loveckou pušku, zlomenou, aby nedošlo k náhodnému výstřelu. Berta byla jediná, kdo nemusel jít pěšky. Spala klidně na jakýchsi improvizovaných nosítkách, jež se značnými obtížemi nesli dva dřevaři. Ještě že tu tíhu neponeseme zase zpátky," pomyslel si jeden z nich, "protože s kulkami v těle by vážila třikrát tolik."

Uvažoval, že každý bude mít šest nábojů, a spočítal si, že pokud všechny pušky zasáhnou cíl, bude to tělo zasaženo 522 kulkami, takže v něm bude víc kovu než krve.

Muž pocítil, jak se mu stáhl žaludek. Nesmí až do pondělka už na nic myslet.

Cestou nikdo nepromluvil. Nikdo se nepodíval druhému do očí, jako by je spojovala tíže jakési noční mýry, na kterou budou chtít co nejrychleji zapomenout. Těžce oddychující - víc v důsledku napětí než únavou - došli na místo a rozestavili se na mýtině, kde stál keltský monolit, do obrovského půlkruhu.

Na starostovo znamení dřevorubci odvázáli Bertu z nosítek a položili ji na kámen.

„Tak ne,“ vykřikl kovář, neboť si vzpomněl na válečné filmy, v nichž se vojáci plazí po zemi. „Jak se chcete trefit do ležícího člověka?“

Dřevaři Bertu sundali a posadili ji na zem zády opřenou o monolit. Zdálo se, že to je ideální pozice, když tu se náhle ozval vzlyk a vzápětí ženský hlas:

„Ona se na nás dívá,“ řekl ten hlas. „yidi, co děláme.“

Berta samozřejmě nic neviděla, ale bylo nesnesitelné hledět na tu spící ženu s dobráckým výrazem a se spokojeným úsměvem, který měl být vzápětí přerván.

„Obrát'te ji zády,“ nařídil starosta, neboť pohled na Bertinu tvář ho rovněž znepokojil.

Reptající přistoupili dřevorubci ještě jednou k monolitu, obrátili tělo a zanechali je vkleče, opřené hrudí a tváří o kámen. V této pozici se však Bertino tělo samo neudrželo, a tak bylo nutno svázat ženě ruce v zápěstí a provaz přehodit přes monolit a na druhé straně ho přivázat.

Tělo teď zaujímal groteskní pozici: žena klečící zády k nim, s pažemi nataženými přes kámen, jako by se modlila a o něco úpěnlivě prosila. Někdo opět cosi namítl, ale starosta odpověděl, že je již čas splnit úkol.

Čím rychleji, tím lépe. Bez projevů a bez ospravedlňování. To všechno mohlo počkat do druhého dne. Pak to můžou probírat ve výčepu, na ulicích, na pastvě a na polích. Jedna ze tří cest, co vedou z Viscosu, přestane být určitě na dlouhou dobu používána, neboť všichni byli zvyklí vidat na ní stařenu vysedávající před domem, hledící k horám a mluvící si pro sebe. Ještě že z vesnice vedou další dvě cesty a ještě jedna pěšinka, pokračující improvizovanými schůdky a ústící na dolní cestu.

„Musíme s tím hned skoncovat,“ opakoval starosta, uspokojen tím, že jeho autorita byla znovu posílena, neboť farář už nic neříkal. „Někdo v údolí by mohl spatřit světla a chtít vědět, co se tu děje. Přpravte si pušky, vystřelte a jdeme pryč.“

A žádné ceremonie. Ať splní ten úkol jako dobří vojáci, bránící svoji vesnici. Ať o něm nepochybují. Je to rozkaz a bude splněn. A náhle starosta nejen pochopil farářovo mlčení, ale nabyl jistoty, že padl do pasti. Jestli jednou takhle záležitost vyjde najevo, všichni budou moci od této chvíle říci to, co říkali vrazi za války - že plní rozkaz. Co se asi teď odehrává v srdcích těch lidí: že je mizera, nebo spasitel? Nemohl ale ustoupit právě v okamžiku, kdy uslyšel cvaknutí pušek, do té chvíle zlomených, a nyní již připravených ke střelbě. Představil si, jak hrozný hluk způsobí výstřel ze 174 pušek, ale kdyby se tam někdo objevil, aby zjistil, co se děje, už budou daleko. Předtím, než začali stoupat do hor, dal rozkaz, aby na zpáteční cestě zhasli všechna světla. Znali cestu nazpaměť, světlo potřebovali jen na to, aby během střelby nedošlo k nějaké nehodě.

Ženy instinktivně ucouvly, muži namířili pušky na nehybné tělo, jež se od nich nacházelo ve vzdálenosti padesáti metrů. Nemohli je minout, neboť byli od dětství cvičeni ve střelbě na zvířata v pohybu i na letící ptáky.

Starosta se připravil dát povel ke střelbě.

„Okamžik,“ vykřikl ženský hlas.

Byla to slečna Prymová.

„A co to zlato? Už jste ho viděli?“

Hlavně pušek se sklonily, zůstaly však v pohotovosti. Ne, zlato nikdo neviděl. Všichni se obrátili k cizinci.

Ten pomalu předstoupil před pušky. Položil batoh na zemi a začal vyndávat zlaté cihly jednu po druhé.

„Tady je,“ řekl a vrátil se na své místo na jednom křídle půlkruhu.

Slečna Chantal popošla k místu, kde leželo zlato, a vzala jednu z cihel do ruky.

„Je to zlato, ale chci, abyste se přesvědčili sami. Ať sem přijde devět žen, a každá z nich si může prohlédnout cihly, které tu leží na zemi.“

Starosta již začínal být neklidný: stoupnou si před pušky, někdo znervózní a náhodou vyjde výstřel. Ale devět žen, a mezi nimi jeho manželka, kráčelo až ke slečně Prymové a učinilo, oč požádala.

„Ano, je to zlato,“ řekla starostová poté, co pečlivě prozkoumala, co drží v ruce, a srovnala to s několika šperky, které ji zdobily. „Vidím, že má punc, nějaké číslo, které nejspíš označuje sérii, datum, kdy byly ty cihly odlity, a váhu. Není to podvod.“

„Tak si to zlato podržte, a já vám něco řeknu.“

„Teď není čas na projevy, slečno Prymová,“ řekl starosta. „Vraťte se všechny na místo, ať ten náš úkol můžeme dokončit.“

„Mlčte, vy idiote!“

Chantalin křik všechny vyděsil. Nikdo si neuměl představit, že by kdokoliv ve Viscosu mohl říci něco podobného nadávce, kterou právě uslyšeli.

„Zbláznila jste se?“

„Buďte zticha,“ vykřikla slečna Chantal ještě hlasitěji, celá se chvějíc a s očima hněvivě přivřenýma. Jste šílenec! Padl jste do léčky, která nás odsoudí k smrti. Jste nezodpovědný!“

Starosta popošel směrem k ní, ale byl zadržen dvěma muži.

„Poslechneme si, co má slečna na srdci!“ vykřikl nějaký hlas z davu.

„Na deseti minutách snad tolik nezáleží.“

Záleželo hodně na deseti, i na pěti minutách, a každý z těch lidí, mužů i žen, to věděl. Čím déle ta scéna trvala, tím více rostl jejich strach a pocit viny, začal se jich zmocňovat stud, začaly se jim třást ruce a všichni hledali nějakou záminku, aby mohli změnit plán. Když šli nahoru, každý z nich věřil, že v jeho pušce jsou slepé náboje a že

to všechno bude brzy za nimi. Teď měli strach, že z hlavně jejich pušky vyjde smrtící výstřel a že přízrak té staré, o které se říkalo, že je čarodějnice, je pak bude chodit v noci strašit.

Nebo že to někdo prozradí. Nebo že farář neudělal to, co slíbil, a všichni pak budou vinni.

„Pět minut,“ řekl starosta ve snaze vzbudit zdání, že to dovolil on, zatímco ve skutečnosti pravidla hry teď určovala Chantal.

„Budu mluvit tak dlouho, jak budu chtít,“ odpověděla Chantal.

Zjevně nabyla klidu a byla připravena neustoupit ani o pídí. Mluvila s nevidanou autoritou. „Nebude to ale dlouho trvat. Je zajímavé dívat se na to, co se tu děje, zejména proto, že všichni víme, že za časů Ahabových procházeli touto vesnicí muži, kteří prohlašovali, že vlastní jakýsi zvláštní prášek, který proměňuje olovo ve zlato. Říkali si alchymisté a přinejmenším jeden z nich dokázal, že mluví pravdu, když mu Ahab vyhrožoval smrtí.“

Vý chcete dneska udělat totéž: smísit olovo s krví. A jste si jisti, že se promění v to zlato, které tu vidíme. Na jedné straně máte na prostou pravdu. Na druhé straně každý z vás o to zlato přijde stejně rychle, jak rychle je získá.“

Cizinec nerozuměl tomu, co slečna Prymová říká, ale držel jí palce, aby to nevzdala. Všiml si, že v jednom temném koutě jeho duše se opět zatřpytilo zapomenuté světlo.

„Všichni jsme se ve škole učili tu známou pověst o králi Midasovi.“

O člověku, který potkal jednoho boha a ten bůh mu daroval všechno, co si přál. Midas už byl velmi bohatý, ale chtěl víc peněz, a tak boha požádal, aby se vše, čeho se dotkne, proměnilo ve zlato.

Dovolte mi, abych vám připomněla, co bylo dál. Midas nejprve proměnil ve zlato všechn svůj nábytek, svůj palác a všechno, co

ho obklopovalo. Pracoval celé dopoledne, až měl zlatou zahradu, zlaté stromy, zlatá schodiště. V poledne dostal hlad a chtěl se najíst. Když se ale dotkl šťavnaté skopové kýty, kterou mu jeho sloužící připravili, proměnila se ihned také ve zlato. Pozvedl číši s vínem, a to se ihned proměnilo ve zlato. Zoufalý běžel za svojí manželkou, aby

mu pomohla, neboť si uvědomil, že se dopustil chyby. Jakmile se ale dotkl její paže, proměnila se rovněž ve zlatou sochu. Sloužící mu utekli ze strachu, aby se jim nestalo totéž. Za necelý týden umřel Midas hladu a žízní, obklopen samým zlatem."

"Proč nám to vyprávíte?" ozvala se starostová, která již odložila zlatou cihlu a stála opět po manželově boku. "Cožpak do Viscosu přišel nějaký bůh a dal nám stejnou moc?"

„Vyprávím to z velmi prostého důvodu: zlato samo o sobě nemá žádnou, vůbec žádnou hodnotu. Nemůžeme ho jíst ani pít, ani ho použít ke koupi zvířat nebo půdy. Hodnotu mají jediné peníze. Ale jak to zlato vyměníme za peníze?"

Můžeme udělat dvě věci: poprosit kováře, aby ty cihly roztavil a rozdělil na 280 stejných kousků. Každý by pak šel do města prodat svůj díl. To bychom ale okamžitě vzbudili pozornost, protože tady v údolí není zlato, a tak bude divné, když se každý obyvatel Viscosu objeví s malou cihličkou. Vzbudí to pozornost. Můžeme sice říct, že jsme našli starý keltský poklad, ale jestli po tom úřady začnou pátrat, rychle zjistí, že zlato bylo nedávno roztaveno, že už se tady hledalo a že Keltové neměli tolik zlata, protože jinak by na tomhle místě byli postavili velkou a bohatou osadu."

"Jste hloupá, slečno," řekl jí majitel pozemků. "Necháme ty cihly tak, jak jsou. Vyměníme je v první bance a peníze si rozdělíme."

„Jo je druhá možnost, o které jsem chtěla mluvit. Starosta vezme těch deset zlatých cihel, jde do banky a chce, aby mu za ně dali peníze. Pokladník v bance mu nebude klást žádné otázky, jako by to udělal, kdybychom se tam objevili každý s jednou cihličkou. Jelikož starosta je úřední osoba, bude pokladník jen chtít vidět doklady o koupi zlata. Starosta řekne, že je nemá, ale - jak říká jeho žena - že na cihlách je státní punc, a ten je pravý. A ukáže mu datum a číslo série. V tu chvíli už bude muž, který nám dal zlato, daleko odsud. Pokladník poprosí starostu o chvíli strpení, neboť ačkoliv starostu zná a ví, že je čestný muž, potřebují potvrzení, aby mohli uvolnit tak velkou částku peněz. Začnou se vyptávat, jak jsme k tomu zlatu přišli. Starosta řekne, že je to dar od jednoho cizince - vždyť přece náš starosta je inteligentní a má na všechno odpověď'.

Takže pokladník nejprve promluví se svým nadřízeným a ten, ačkoliv nemá žádné podezření, je také jen podřízený úředník a nechce nést žádné riziko. Proto zavolá ústředí. Nikdo z ústředí starostu nezná a jakýkoliv výběr velké částky jim připadá podezřelý. Požádá ji proto starostu, aby počkal dva dny, než se potvrdí původ zlata. A k jakému závěru mohou dojít? Že darované zlato bylo ukradeno.

Nebo že bylo koupeno nějakou tlupou podezřelou z obchodu s drogami."

Na chvíli se odmlčela. Strach, jaký pocítila, když se poprvé pokusila vzít si svoji zlatou cihlu, se nyní zmocnil všech. Příběh jednoho člověka je příběhem celého lidstva.

"Protože na tom zlatu je číslo série a datum. Je tedy snadné zjistit jeho původ."

Všichni se podívali na cizince, ale ten zůstal netečný.

Jeho se nemá smysl na nic ptát," řekla Chantal. "Museli bychom věřit, že "říká pravdu, ale člověku, který po nás chce, abychom se dopustili zločinu, nelze důvěřovat."

"Můžeme ho tu zadržet do doby, než zlato vyměníme za peníze," navrhl kovář.

Cizinec kývl hlavou směrem k majitelce hotelu.

Ten je nedotknutelný. Nejspíš má mocné přátele. Volal přede mnou různým lidem, rezervoval si letenku. Jestli zmizí, dovítí se, že byl unesen, a přijedou ho sem hledat."

Chantal nechala ležet svoji zlatou cihlu na zemi a vystoupila z řady střelců. Ostatní ženy ji následovaly.

"Můžete střílet, jestli chcete. Jelikož ale já vím, že je to past nastražená cizincem, nebudu se na tomhle zločinu podílet."

"Co vy můžete vědět!" vykřikl majitel pozemků. Jestli mám pravdu, bude starosta brzy za mřížemi a do Viscosu přijdou vyšetřovat, kdo ten zlatý poklad ukradl. Někdo bude nucen cosi vysvětlovat, ale já to nebudu. Ale slibuji, že budu mlčet. Řeknu jediné to, že nevím, co se stalo. Kromě toho je starosta člověk, kterého známe, na rozdíl od toho cizince, který zítra z Viscosu odjede. Možná vezme vinu na sebe, řekne, že okradl člověka, který se objevil ve Viscosu a týden tam zůstal. Všichni ho budeme mít za hrdinu, zločin nebude nikdy odhalen, a my budeme dál žít svůj život, ale každopádně bez zlata." Já to udělám!" řekl starosta, který věděl, že to všechno je jen výmysl té šílené slečny Prymové. Mezitím bylo slyšet cvaknutí první pušky, která se opět zlomila. "Důvěřujte mi!" křičel starosta. Já to riziko na sebe vezmu." Odpovědí mu ale bylo sklonění další pušky, pak další. Ti první, kdo své pušky sklonili, jako by nakazili ostatní, až nakonec se sklonily všechny pušky: odkdy může člověk věřit slovu politika? Jen starostova a farárova puška zůstaly připravené ke střelbě. Jedna mířila na Bertu a druhá na slečnu Prymovou. Když to uviděl ten dřevař, který si představoval, kolik olova skončí v těle stařeny, šel k nim a vyrval oběma pušky z ruky. Starosta přece není šílený, aby se dopustil zločinu jen ze msty, a farář neumí střilet, takže by se nejspíš netrefil. Slečna Prymová má pravdu: věřit druhým je velmi riskantní. To si náhle zřejmě všichni uvědomili, neboť lidé začínali postupně odcházet, nejdřív ti nejstarší, potom i mladí. Mlčky scházeli po svahu a snažili se myslet na počasí, na to, že budou muset ostříhat ovce, že budou muset znovu zorat pole, na to, že brzy zase začne lovecká sezóna. Jako by se nic nestalo, neboť Viscos je vesnice ztracená v čase, kde je jeden den jako druhý. Každý z nich si říkal, že ten víkend byl jenom sen. Nebo noční můra.

Na mýtině zůstaly jen tři osoby - z nichž jedna spala přivázaná ke kameni - a dvě lampy, ,Tady je zlato vaší vesnice," obrátil se cizinec k Chantal., Já vlastně nebudu mít ani zlato, ani odpověď." "Není mé vesnice, je moje. Stejně jako ta cihla, co leží blízko kamene ve tvaru Y. A vy půjdete se mnou vyměnit ho za peníze. Nevěřím vám ani slovo." "Víte, že bych neudělal to, co jste vykládala. A co se týče vašeho opovržení ke mně, vy ve skutečnosti opovrhujete sama sebou. Měla byste být vděčná, že to všechno takhle dopadlo, protože tím, že jsem vám to zlato ukázal, dal jsem vám mnohem víc, než možnost zbohatnout. Přinutil jsem vás jednat. Přestala jste všechno kritizovat a zaujala jste jasný postoj." "To je od vás hrozně velkorysé," pokračovala Chantal s ironií v hlase. "Od prvního okamžiku jsem mohla pronést něco o podstatě lidské bytosti. I když Viscos teď prožívá úpadek, je to vesnice, která měla slavnou minulost a byla proslulá. Mohla jsem vám dát odpověď, kterou hledáte, kdybych si na ni byla vzpomněla." Chantal šla ke kameni a odvázala Bertino tělo. Všimla si, že má zranění na čele, nejspíš způsobené tím, jak se opírala hlavou o kamen. Byla to však jen oděrka. Bylo ale zapotřebí, aby tam s ní někdo zůstal do rána, dokud se neprobudí. "A můžete mi tu odpověď dát teď?" zeptal se jí muž. "Někdo už vám určitě vyprávěl o setkání svatého Sabina s Ahabem." "Ano. Světec přišel, chvíli s ním rozmlouval a Arab nakonec přijal víru, protože viděl, že svatý Sabin je odvážnější než on." "Přesně tak. Jenže před spaním chvíli rozmlouvali, ačkoliv Ahab si začal od chvíle, kdy svatý Sabin vstoupil do jeho domu, brousit dýku. Jist si tím, že svět je odrazem jeho samotného, rozhodl se ho zkoušet a zeptal se ho: ,Kdyby sem teď vstoupila nejkrásnější z prostitutek, které chodí po městě, dokázal by sis pomyslet, že není

krásná ani svůdná?"

„Ne, ale dovedl bych se ovládnout,“ odpověděl světec.

A kdybych ti nabídl mnoho zlatých mincí za to, že opustíš hory a přidáš se k nám, dokázal by ses na to zlato dívat, jako by to bylo kamení?"

„Ne, ale dokázal bych se ovládnout.“

A kdyby tě vyhledali dva bratři, z nichž jeden by tě nenáviděl a druhý by v tobě viděl světece, dokázal by ses k oběma chovat stejně?"

„I kdybych trpěl, dokázal bych se ovládnout a jednat s oběma stejně.“

Chantal se odmlčela.

"Říká se, že tenhle rozhovor měl velký význam pro Ahabovo obrácení na víru."

Cizinec nepotřeboval, aby mu Chantal k tomu příběhu podala výklad: Sabin i Ahab cítili oba stejně - zlo a dobro o ně bojovaly, jako bojovaly o všechny duše na Zemi. Když Ahab pochopil, že Sabin je stejný jako on, pochopil také, že on je stejný jako Sabin.

Byla to všechno otázka rovnováhy. A volby.

Nic než to.

Chantal se naposledy rozhlédla po údolí, po horách, po lesích, kam chodívala jako dítě, a ucítila v ústech chuť křišťálové vody, čerstvě utržené zeleniny, domácího vína, vyrobeného z nejlepších hroznů v kraji, jež si místní pečlivě schovávali pro sebe, aby je žádný turista neobjevil, jelikož produkce byla příliš malá na to, aby byla vyvážena jinam, a peníze mohly způsobit, že by vinař změnil názor.

Vrátila se jen proto, aby se rozloučila s Bertou. Měla na sobě stejné šaty, jaké obvykle nosila, tak, aby nikdo neodhalil, že se z ní na její krátké cestě do města stala bohatá žena. Cizinec se o všechno postaral: podepsal potvrzení o převodu zlata a zařídil i to, aby bylo prodáno a peníze uloženy na nově otevřený účet slečny Prymové. Pokladník v bance se na oba díval s přehnanou diskrétností a nepoložil ani o jednu otázku víc, než bylo nutno, aby se všechny ty transakce mohly uskutečnit. Ale Chantal přesně věděla, co si myslí: že je mladou milenkou toho zralého muže.

"Byl to příjemný pocit," vzpomínala. Podle pokladníka musela být tak dobrá v posteli, že mu to stálo za tu obrovskou hromadu peněz.

Potkala několik místních. Nikdo nevěděl, že se chystá odjet, a tak ji pozdravili, jako by se nic nestalo, jako by Viscos nikdy nenavštívil d'ábel. Opětovala pozdrav a rovněž předstírala, že je den jako každý jiný.

Nevěděla, na kolik se změnila, tím co o sobě zjistila. Ale měla čas se poučit. Berta seděla před svým domem - už ne proto, aby hlídala zlo, ale proto, že nic jiného v životě neuměla dělat.

"Udělají na moji počest kašnu," řekla. "To je cena za moje mlčení.

I když vím, že nebude dlouho stát ani nenapoji mnoho žiznivých, protože Viscos je tak jako tak odsouzený. Ne kvůli d'áblovi, který se tu objevil, ale kvůli době, ve které žijeme."

Chantal se zeptala, jaká to bude kašna. Berta si představovala tvar slunce, z něhož tryská voda do huby žábě. Ona je slunce a farář je ta žába.

Já hasím jeho žízeň po světle a budu to dělat, dokud tu ta kašna bude."

Starosta již tenkrát poukazoval na velké náklady, ale Berta na to nedbala. A teď se nedalo nic dělat. Práce měly začít následující týden.

"A ty budeš konečně dělat to, co jsem ti navrhovala, holčičko. Jedno mohu s jistotou říct: život může být krátký, nebo dlouhý, podle toho, jako ho žijeme."

Chantal se usmála, políbila ji a obrátila se - navždy - zády k Viscosu. Stařena měla pravdu: nemůže ztrácet čas, ačkoliv doufala, že má před sebou dlouhý život.

22/1/2000 2358